

CÂNDELA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XXII Nr. 4

septembrie – octombrie 2018 –

48 pagini

FAURITORII MARII UNIRI

Vasile Lucaciu

Vasile Lucaciu, preot, profesor, doctor în filosofie, om politic, se dedică întru totul luptei naționale a românilor ardeleni declarând:... *acolo unde sunt eu, acolo bate inima Ardealului.* El a fost cel care a dat glas suferințelor românilor din extremitatea nord-vestică a ținuturilor locuite de români, unindu-și glasul cu acela al altor mari oameni originari din această zonă, cum au fost Gheorghe Pop de Băsești și Iuliu Maniu. Arma sa a fost cuvântul, cuvântul scris, dar și cuvântul rostit cu glasul său tunător de tribun în adunările naționale, dar și în Parlamentul de la Budapesta, înfiorând de teamă pe cei care urzeau pieirea neamului românesc.

Revistă de literatură și cultură generală

bilingvă / bilingue

Revue de littérature et de culture générale

Sumarul numărului

PREDICA LA SFINȚII	
ARHANGHELI MIHAIL ȘI GAVRIIL	
(8 Noiembrie) Liviu ALEXANDRESCU,	
preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
EXPLICAREA SFINTEI	
LITURGHII (I) Diacon Nicolae	
MARINESCU	4
„CA SĂ FIE « STÂNCĂ », NEAMUL ARE NEVOIE DE	
DEMNITATE ȘI DE ONOARE” Acad.	
Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române	6
FILE DE ISTORIE VIORICA	
VELESCU ILIE – O	
PERSONALITATE MARCANTĂ	
Victor ROSCA	8
PSALMII DIN POEME Dumitru	
ICHIM	9
FĂURITORII MARII UNIRI	
VASILE LUCACIU, "LEUL DE LA	
ȘIȘEȘTI" (1852-1922) Lucia	
MUNTEANU	10
KIERKEGAARD – PARADOXUL	
LUI ABRAHAM Florin ROMILA	15
FOC DE VISE Miruna OCNĂREANU	17
UN NOU AȘEZĂMÂNT DE LUX	
PENTRU VÂRSTNICII BOLNAVI,	
LÂNGĂ SIBIU Anca ȘÎRGHIE	18
„SIMFONIA CULORILOR” –	
IMPRESII DE LA VERNISAJ Viorica	
BĂETU	19
PRIVIND ISTORIA ÎN OCHI	
Milena MUNTEANU	20

CENTENAR - 2018 George FILIP	22
NOTES DE CHEVET 3 Miruna TARCAU	23
POVEȘTI CU MĂNUȘI Cristina-Marina	
MURGEA	25
AMBIȚIA - CALITATE SAU	
DEFECT? Veronica PAVEL LERNER	26
MAESTRUL CUVINTELOR D.H.	
SILVIAN	27
PUTEREA MAGICĂ A GÂNDULUI	
Elena BUICA	29
POEZII BASARABENE Lilian	
CUREVICI	30
PIB PE CAP DE LOCUITOR, ÎN	
PROVINCIILE ROMÂNEȘTI LA	
1918 ȘI ÎN PREZENT Marius FINCĂ ...	31
ÎNTR-O INIMĂ ȘI UN GÂND	
ROMÂNESC Melania RUSU CARAGIOIU	34
POEZII Marcela STRAUA	36
VIRGIL ȘERBU CISTEANU – O	
FILĂ DE ISTORIE AUTENTICĂ	
Daniela GÎFU	37
SINGUR (fragment) Leonard	
VOICU	38
ARMONII DE TOAMNĂ Lia RUSE	39
O VIAȚĂ DE OM ÎN CÂTEVA	
RÂNDURI... Eva HALUS	40
CÂNTEC BLAJIN Gabriela TÂNASE	41
TRICOLORUL ROMÂNESC –	
”Trei culori cunosc pe lume, ce le	
țin ca sfânt odor”. Angela FAINA	43
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII	47
CENTENARUL MARII UNIRI	48

Candela de Montreal , revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISE DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon: (514) 736-0950

Redactor Șef : Victor Roșca

Secretară de red.: Corina Luca

Ilustrațiile : Angela Faina

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Viorica Băetu, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

PREDICA LA SFINȚII ARHANGHELI MIHAIL ȘI GAVRIIL (8 Noiembrie)

*Liviu ALEXANDRESCU,
preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal*

*„Mai-marilor Voievozi ai
oștilor cerești, rugamu-vă pe
voi, noi, nevrednicii, ca prin
rugăciunile voastre să ne
acoperiți pe noi, cu
acoperământul aripilor mării
voastre celei netrupești,
păzindu-ne pe noi cei ce cădem
cu deadinsul și strigăm:
izbăviți-ne din nevoi, ca niște
mai-mari peste puterile celor de
sus” (cântarea troparului).*

Iubiți credincioși!

În fiecare an, ziua de 8 Noiembrie, este foarte bine cunoscută în credința noastră creștină ortodoxă, deoarece este consacrată cinstirii celor doi mari Arhangheli, Mihail și Gavriil. Cuvântul „înger” înseamnă „trimis”, iar cuvântul „arhanghel”, înseamnă „mai mare peste îngeri”. Așadar, Arhanghelii sunt așezați de Dumnezeu peste cetele îngerești, având misiunea cea mai înaltă, împlinind voia Lui Dumnezeu pe pământ și ajutând oamenilor să împlinească poruncile Lui. Ei au fost creați de Dumnezeu, mai înainte de om și de lumea văzută, dar nu prin cuvânt, ci numai cât a gândit, Dumnezeu i-a și creat. Despre îngeri, Biserica ne învață că ei sunt „duhuri slujitoare” (Evrei, 1, 14), adică ființe fără de trupuri, slugi credincioase lui Dumnezeu și totodată prieteni și ocrotitori ai noștri, puși de Dumnezeu, pe drumul anevoios de la leagăn, la patria cerească, la „Cerul și pământul nou”, ce vor să fie.

Sfântul Dionisie Areopagitul, ucenicul Sfântului Apostol Pavel, spune că îngerii se împart în nouă cete, fiecare având numele și misiunea sa. Cetele îngerești sunt împărțite în trei ierarhii sau grupe și anume: ierarhia cea mai de sus, aproape de Preasfânta Treime, este formată din Serafimi, Heruvimi și Tronuri. Ei stau în jurul tronului lui Dumnezeu înconjurăți în văpaie de foc și fac cunoscută voia Lui îngerilor de mai jos. Ierarhia din mijloc este formată din Domnii, Puteri și Stăpânii, cum îi numește și Sfântul Apostol Pavel, vasul cel ales al lui Hristos. Ei domnesc peste îngerii de mai jos și stăpânesc puterile iadului și întreg Universul. Ierarhia cea mai de jos este formată din Începătorii, Arhanghelii și Îngeri. Aceștia sunt cei mai aproape de oameni, cărora le fac cunoscută voia lui Dumnezeu și-i ajută să scape de cursele și atacurile îngerilor răi, adică de ispitele și amăgirile diavolilor. Sfinții Arhangheli sunt în număr de șapte și anume: Mihail, Gavriil, Rafail, Uriil, Salatiil, Gudiil și Varahiil. Dintre toți aceștia, cei mai cunoscuți sunt Arhanghelii Mihail și Gavriil.

Arhanghelul Mihail este numit „puterea Lui Dumnezeu” și are slujba de a păzi legea Lui Dumnezeu și de a birui puterea vrășmașilor.

După ce Lucifer, cu ascultătorii săi, a „căzut ca un fulger din cer”, a devenit din arhanghel luminat, satana întunecată. Arhanghelul Mihail a strâns oștile cerești și le-a zis: „să stăm bine și să luăm aminte, noi cei ce suntem zidiți”. Aceasta este prima adunare a îngerilor. Tot Îngerul Mihail este alături de Lot, din cetatea Sodomei și Gomorei, ferindu-l de pieirea cea prin foc și pucioasă și conduce poporul evreu la Țara

Făgăduinței, în numele lui Dumnezeu. La sfârșitul lumii va suna din trâmbiță pentru Judecata de apoi și cu sabia de foc a dreptății va despărți într-o clipă pe drepti de păcătoși. Sfântul Arhanghel Gavriil este realizatorul unor porunci dumnezeiești de mare importanță pentru sufletele noastre. Lui i s-a încredințat vestea copleșitoare pentru îngeri și mai ales pentru oameni: întruparea lui Dumnezeu. El este interpretul către Dumnezeu al rugăciunilor Sfinților Părinți ai Maicii Domnului: Ioachim și Ana, precum se mai arată și preotului Zaharia și soției sale Elisabeta, întărindu-le nădejdea că vor avea ca urmaș pe Sfântul Ioan Botezătorul.

Îngerul Gavriil este numit „bărbat-Dumnezeu” și aduce bunele vestiri de bucurie. El se prezintă Sfintei Fecioare Maria, ca sol al Dumnezeirii, aducându-i vestea nașterii lui Mesia. El este mesagerul păcii în lume și al binevoirii între toți oamenii și poartă un crin în mână.

Să nu uităm că Sfinții Arhangheli sunt cei dintâi mijlocitori între Dumnezeu și oameni, sunt păzitorii noștri, ai familiilor creștine, ai mamelor, văduvelor și orfanilor. Să ne străduim să trăim o viață cinstită, pentru a fi a aproape de îngeri, iar la judecată, ca martorii faptelor noastre, să ne ajute la mântuirea noastră.

Cu acest prilej, Biserica ne îndeamnă să cinstim îngerii buni precum cinstim și sfinții, să le ascultăm șoaptele, să-i chemam în ajutor și să rugăm fiecare pe Dumnezeu, să ne dea „înger de pace, credincios, îndreptător, păzitor sufletelor și trupurilor noastre”, iar celor care poartă aceste nume de îngeri, le dorim multa sănătate, lungime de zile și împlinirea sfințelor porunci ale Lui Hristos Domnul, în veci Amin!

EXPLICAREA SFINTEI LITURGHII (I)

Diacon Nicolae MARINESCU

Sfânta Liturghie este, pentru creștinul ortodox, Taina tainelor, jertfa răscumpărătoare a Mântuitorului și expresia supremă a credinței noastre în Înviere.

La Liturghia ortodoxă participă toate simțurile omului, prin lecturi, cântări, imagini, arome, coregrafii. Un loc de seamă îl ocupă lecturile biblice vechi și nou-testamentare, mai ales, psalmii.

Liturghia este nu doar o aducere aminte de evenimente petrecute cândva, în istorie, ci o retrăire a lor.

Timpul prezent devine contemporan cu istoria. Hristos Se jertfește încă o dată, sub ochii noștri, cu fiecare Sfântă Liturghie. Iar aceasta pentru că, în Liturghie, timpul se suspendă, iar noi devenim contemporani cu Hristos: „În Biserica slavei Tale stând, în cer ni se pare a fi”.

Mântuitorul a instituit Euharistia prin Cina cea de Taină și ne-a poruncit ca „aceasta să faceți întru pomenirea Mea” (Luca 22, 19). Nu a dat Dumnezeu spre săvârșire slujba aceasta îngerilor, ci oamenilor. Spune o frumoasă rugăciune, pe care preotul o rostește în taină la Liturghie: „Mulțumim Ție pentru Liturghia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deși stau înaintea Ta mii de arhangheli și zeci de mii de îngeri”.

Au existat mai multe liturghii de-a lungul timpului, dar în Biserica Ortodoxă s-au statornicit acestea trei: a Sfântului Ioan Gură de Aur, a sfântului Vasile cel Mare și a Sfântului Grigorie Dialogul, numită și a Darurilor Mai Înainte Sfințite.

Primele două sunt cele mai folosite în timpul anului bisericesc și sunt aproape identice în textele și cântările lor. Diferă doar prin rugăciunile rostite de preot în taină. În fapt, liturghia Sfântului Ioan este o variantă prescurtată a Liturghiei Sfântului Vasile.

Proskomidia

Înainte de binecuvântarea pentru Liturghie, preotul săvârșește **Proskomidia**, care constă în pregătirea Cinstitelor Daruri, ce vor deveni ulterior Euharistia, sau Sfânta Împărtășanie. Proskomidia, care are loc de obicei în timpul Utreniei, este o rânduială prin care preotul așază, rostind rugăciunile specifice, diverse părțile din

prescurile aduse la altar, pe Sfântul Disc, ce are forma unei mici tipsiu cu picior.

Cea mai importantă dintre aceste părțile se numește Sfântul Agneț (de la cuvântul latinesc **agnus** care înseamnă **Miel**). El este decupat din prima prescură, are o formă pătrată și are imprimate pe el simbolurile IS, HS, NI, KA, de la cuvintele grecești *Iisus Hristos, Biruitorul*. Acest agneț va deveni, prin rugăciunile liturghiei, Trupul Domnului Iisus. Alte părțile se așază alături de Sfântul Agneț: pentru Maica Domnului, pentru episcopul locului, cetele sfinților, ale îngerilor, conducătorii țării, precum și pentru cei vii și adormiți din pomelnicele aduse de credincioși la altar.

Lângă Sfântul Disc se află Sfântul Potir, o cupă cu picior, de obicei din metal, în care se pune vin și puțină apă, simbolizând sângele și apa care au curs din coasta Mântuitorului când a fost împuns cu sulița pe cruce. Aces vin se va transforma, prin rugăciunile euharistice, în Sângele Domnului.

Binecuvântarea și Ectenia Mare

Sfânta Liturghie începe la cuvintele preotului: „*Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor*”. Această formulă poartă numele de *Binecuvântarea Mare* și se rostește doar la slujbele Sfințelor Taine: Liturghia, Botezul, Maslul, Cununia. La celelalte slujbe (Utrenia, Vecernia, Aghasma, Însmormântarea, etc.) se rostește Binecuvântarea Mică: „*Binecuvântat este Dumnezeul nostru, acum și pururea și în vecii vecilor*”.

După binecuvântare, urmează o serie de cereri, numită Ectenia Mare. Aceasta este rostită de diacon, din mijlocul bisericii, sau, dacă nu este diacon, este rostită de preot, din altar. La fiecare cerere, corul răspunde cu „*Doamne miluiește*”.

La ectenie se pun cereri pentru toate nevoile noastre sufletești și trupești. Ne rugăm pentru pacea a toată lumea, bunăstarea și unirea bisericilor, pentru episcopul locului, pentru conducerea țării și armată, pentru vreme prielnică, pentru cei ce călătoresc, cei bolnavi sau în închisori, pentru izbăvirea de toată mânia, primejdia și nevoia. Ectenia se încheie cu o rugăciune către Maica Domnului și cu un îndemn de a închina întreaga noastră viață lui Dumnezeu.

Frumos și demn de luat aminte este îndemnul de la începutul Ecteniei Mari: „**Cu pace, Domnului să ne rugăm**”. Toată rugăciunea noastră trebuie să se facă în duhul păcii și pentru dobândirea păcii, atât al păcii dintre noi, cât și al păcii din noi.

Diaconul rostește ectenia din mijlocul credincioșilor, pentru a-i îndemna să se roage împreună cu el, să fie participanți activi la cererile ecteniei. Iar rugăciunea multora are mare putere la Dumnezeu.

Antifoanele I și II

Antifoanele sunt cântări interpretate la strună/cor, după Ectenia Mare, în timp ce preotul, în altar, rostește în taină câte o rugăciune asociată fiecărei cântări. Numele de **antifon** vine de la faptul că aceste cântări se rosteau alternativ de struna stângă și cea dreaptă, cum se practică și astăzi în unele mănăstiri mari sau catedrale, unde sunt suficienți cântăreți pentru a forma două grupuri.

Antifonul I este primul verset din Psalmul 102, așa cum îl auzim duminica la Utrenie: „*Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul și toate cele din lăuntrul meu, numele cel sfânt al Lui. Binecuvântat ești, Doamne*”.

Urmează apoi o ectenie mică, adică primele și ultimele două cereri din Ectenia Mare („*Iară și iară, cu pace, Domnului să ne rugăm*”, „*Apără,*

mântuiește, miluiește...”, „Pe Preasfânta, curata...”, „Pe noi înșine și unii pe alții...”)

Antifonul al II-lea este o anunțare a venirii Mântuitorului Iisus Hristos pe pământ: „Unule Născut, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel ce ești fără de moarte și ai binevoit, pentru mântuirea noastră a Te întrupa din Sfânta Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria...”. Acest text are o mare importanță teologică. El spune că Hristos este Unul Născut, fără de moarte, Fiu, iar nu creație a lui Dumnezeu-Tatăl, precum și că S-a întrupat de la Duhul Sfânt pentru mântuirea oamenilor. Mai spune că întruparea Lui a fost reală, nu aparentă, pentru că S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, fiind om deplin, la fel ca noi, în afară de păcat: „Care neschimbat Te-ai întrupat...”.

Luând trup omenesc, Hristos nu a încetat a fi Fiu al lui Dumnezeu și persoană a Sfintei Treimi: „Unul fiind din Sfânta Treime, împreună mărit cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.”

Antifonul al III-lea

În timpul acestei a treia cântări, de obicei *Fericirile* sau *Apărătoare, Doamnă*, preotul citește, în taină, în altar, rugăciunea asociată antifonului al III-lea, după care ia Evanghelia de pe Sfânta Masă, o dă diaconului și ies împreună pe ușa din stânga a altarului, până în mijlocul bisericii. Această ieșire poartă numele de *Vohodul mic* (în limba slavonă, *vohod* înseamnă *ieșire*). Vohodul mic simbolizează ieșirea Mântuitorului la propovăduire, la împlinirea vârstei de 30 de ani, după botezul primit de la Ioan în Iordan.

Ajunși în mijlocul bisericii, slujitorii sărută Sfânta Evanghelie, iar diaconul, după ce face cei câțiva pași până la ușile împărătești, o înalță în văzul poporului, zicând cu glas mare: „Înțelepciune, drepti!”. După aceasta, toți slujitorii intră, unul câte unul, în altar.

Această înălțare a sfintei cărți îi cheamă pe credincioși să ia aminte la lecturile Apostolului și Evangheliei ce vor urma.

Cântarea „Sfinte Dumnezeule”

Numită și Imnul Trisaghion, sau „Întreit Sfânt”, cântarea aceasta este de o rară frumusețe duhovnicească, teologică și, nu în ultimul rând, muzicală. Se cântă rar, cu luare-aminte, pentru că mărturisește credința noastră într-Un Dumnezeu unic în ființă, dar întreit în persoane: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi”. Dogma Sfintei treimi este, pentru credincioșii ortodocși, piatra de temelie a credinței.

Apostolul și Evanghelia

După cântarea întreită, urmează citirea Apostolului de către cântăreț. Cartea cu acest nume cuprinde scurte fragmente din Epistolele Sfântului Apostol Pavel, precum și din ale sfinților Petru, Ioan, Iacov și Iuda. Împărțirea este făcută în așa fel încât, pentru fiecare zi (nu doar duminică) din timpului anului, să avem câte un text dedicat.

Când anunță lectura, preotul cheamă la atenție: „Să luăm aminte. Pace tuturor!”. În timp ce cântărețul citește, într-un stil ușor muzical, textul apostolului zilei, preotul face căderea mică, adică doar a altarului și a **naosului** (partea dinspre altar a bisericii). Această cădere simbolizează mireasma Duhului Sfânt ce se revărsă din sfintele scripturi peste ascultători, prin lectura Apostolului. Ieșirea aceasta a preotului cu cădelnița se numește Cădere Mică, iar mai târziu, la Imnul Heruvimic, vom avea Cădere Mare, când preotul merge cu cădelnița până în **pronaos**, adică până la intrarea în biserică.

Odată lectura Apostolului încheiată, preotul anunță citirea Evangheliei zilei prin cuvintele: „Înțelepciune, drepti, să ascultăm Sfânta Evanghelie. Pace tuturor!”.

Vedem din nou aceeași chemare la pace, ca și la ectenie, ca și la apostol și în alte momente. Aceeași pace pe care Domnul a dat-o apostolilor și nouă de multe ori în Evanghelii: „Pace vouă!”, „Pacea Mea o dau vouă”. Pacea este un laitmotiv al Evangheliei și al Liturghiei.

La fel ca și Apostolul, Evanghelia, de obicei îmbrăcată într-o ferecătură metalică frumoasă, cuprinde câte un fragment din cele

patru Evanghelii ale Noului Testament (Matei, Marcu, Luca și Ioan), astfel încât avem câte un fragment pentru fiecare zi a anului.

Și aici fac o paranteză: textele Apostolului și Evangheliei ce urmează a se citi în fiecare duminică sunt notate în calendarul ortodox ce se găsește în fiecare casă de credincios. Citind, astfel, fiecare pericopă apostolică și evanghelică așa cum sunt indicate în calendar, putem citi întreg Noul Testament în exact un an de zile.

Lectura Evangheliei este un moment impresionant, care trebuie tratat cu toată luarea-aminte, pentru că sunt cuvintele lui Hristos Însuși. Pericopa ce se citește va servi mai târziu ca temă pentru predică. În unele biserici este chiar obiceiul ca predica să se țină imediat după Evanghelie, când subiectul este proaspăt în auz, însă de obicei este lăsată la sfârșit, pentru a nu întrerupe cumva ritmul slujbei.

Ectenia întreită

Începe de la cuvintele: „Să zicem toți din tot sufletul și din tot cugetul nostru să zicem”, rostite de diacon din mijlocul bisericii, sub policandru. Ca și la Ectenia Mare și cea mică, în acest moment se pun o serie de rugăciuni pentru episcopul locului, stăpânirea civilă, slujitorii Bisericii, pentru milă, viață, pace, sănătate, pentru cei ce aduc daruri sau cântă în biserică.

Mai mult, în funcție de împrejurări, preotul poate adăuga aici rugăciuni potrivite momentului: pentru copiii care încep școala, pentru ploaie, pentru victimele unui război recent, etc. La fiecare cerere, corul sau credincioșii răspund de trei ori „Doamne miluiește”, ca și cum ar stăruî în rugăciunile lor către Dumnezeu.

Nici cei răposați nu sunt uitați în rugăciunile Liturghiei. Iată de ce, după ectenia întreită pentru vii, urmează una similară pentru cei adormiți. Melodiile de la această ectenie au o tonalitate minoră, care îndeamnă la sobrietate și reculegere. Ne rugăm pentru „odihna adormiților robilor lui Dumnezeu și pentru ca să li se ierte lor toată greșeala cea de voie și cea fără de voie”, precum și „ca Domnul Dumnezeu să așeze sufletele lor unde dreptii se odihnesc”.

Ectenia celor chemați

Începe la cuvintele „Rugați-vă, cei chemați, Domnului”.

Această ectenie este mică în aparență, cu cereri scurte, dar are rădăcini adânci în istorie. Ea datează din primele secole creștine, când nu toți cei prezenți la Liturghie erau și botezați. Aspiranții de atunci la botez, numiți *catehumeni*, adulți fiind, aveau voie să participe doar la prima parte a Liturghiei și anume până la rostirea Crezului. Normele de atunci ale bisericii spuneau că cei nebotezați nu puteau mărturisi simbolul credinței și nu se puteau împărtăși.

Ectenia aceasta li se adresa lor (*Rugați-vă, cei chemați, Domnului*), dar și celor botezați, pe care îi îndemna să se roage pentru candidații la botez („Cei credincioși, pentru cei chemați să ne rugăm, ca Domnul să-i învețe cuvântul adevărului, să le descopere Evanghelia dreptății, și celelalte”).

După această ectenie, cei nebotezați (*catehumenii*) erau invitați să părăsească biserica, prin cuvintele: „Cei chemați, ieșiți. Câți sunteți chemați, ieșiți”. În zilele noastre, însă, pentru că botezul se face din pruncie, cuvintele acestea nu își mai găsesc întrebuințare, astfel că, în multe biserici, ele nu se mai rostesc.

Am putea întreba de ce mai rostim atunci ectenia celor chemați? Pentru frumusețea ei, pe de o parte, dar și pentru că, într-un sens duhovnicesc, cu toții suntem chemați să ne înnoim credința în fiecare zi, să ne înveșmântăm în fiecare zi în haine albe, să trăim emoția credinței ca în ziua botezului.

Aici se termină prima parte a Sfintei Liturghii, numită **Liturghia catehumenilor** și începe cea de-a doua parte, euharistică, numită **Liturghia credincioșilor**.

După o scurtă ectenie mică, preotul rostește: „Ca sub stăpânirea Ta totdeauna fiind păziți, Ție slavă și înălțare, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”.

Corul începe apoi să cânte rar **Imnul Heruvimic**, sau, simplu, **Heruvicul**: „Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoare de viață Treimi sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească să o lepădăm.”

„CA SĂ FIE « STÂNCĂ », NEAMUL ARE NEVOIE DE DEMNITATE ȘI DE ONOARE”

Acad. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române

Cunosător al tarelor, dar, mai cu seamă al valorilor naționale, acad. Ioan-Aurel Pop este românul care glăsuiește despre trădările și vânzările ale căror ținte vii am fost și suntem, care înțelege profunzimile și potențialul extraordinar al Neamului Românesc. Din pledoaria academicianului Ioan-Aurel Pop răzbate mesajul spiritului lucid al capetelor luminate ce-și iubesc Țara și Neamul, aflate în postura de „Drumeți în calea lupilor”. În cele ce urmează, vă supunem atenției o uneii succintă analiză a situației în care se află poporul român după trecerea unui veac de la Unirea cea Mare. Nu mai suntem uniți ca cei de atunci, nu ne mai iubim unii pe alții și ne-am pierdut încrederea în noi înșine, uitând că de-a lungul întregii noastre istorii ne-am aflat strajă la intersecția intereselor marilor puteri. Suntem și am fost „Neam părăsit la răscrucea furtunilor care bat aici din veac în veac și vor bate totdeauna în aceste locuri de ispitor belșug și de trecere a oștilor... Apti pentru cea mai înaltă civilizație și siliți de a trăi de la o bejenie la alta. Oricare alții s-ar fi risipit în lume... Noi am rămas. Cu sabia în mână de strajă la toate zările, iar, când s-a frânt o clipă, ca să se lege din nou, tainic, oțelul, am întins brutalității arma subțire a inteligenței noastre. Și, iată, suntem tot acasă”. (Nicolae Iorga). De aproape trei decenii asistăm nepăsători la distrugerea economiei naționale prin minciună și jaf. A sosit momentul să spunem „Ajunge ! Nu mai vrem să fim slugile altora ! Ne vrem copiii și părinții „acasă !”. Ne vrem Țara înapoi! Depinde numai de noi dacă vom ști să ne alegem drept căpetenii, nu jefuitori și trădători de țară, ci patrioți merituoși, demni și de onoare! (Ion Măldărescu)

„Nihil homini natura sine magno labore dat !”

Aflându-ne în Anul Centenarului, constat că nu prea știm să prăznuim așa cum s-ar cuveni întotdeauna. Simțul de ceremonie este un atribut al popoarelor civilizate, așezate, prospere. Noi nu am avut vreme de ceremonii, pentru că ne-am străduit mereu mai mult să supraviețuim decât să viețuim, aici, „în calea răutăților”. Aparent, Centenarul ne găsește bine, pentru că existăm într-o țară aproape la fel de întinsă ca Marea Britanie; pentru că suntem membri ai U.E. și N.A.T.O., adică facem parte din clubul selecțiilor și nu din „blocul comunist”, cum se întâmpla acum trei decenii; pentru că trăim, respirăm, călătorim (cel puțin o parte dintre noi), în vreme ce alte neamuri au dispărut din lume, s-au topit în alte popoare etc. Înaintașii de acum 100 de ani și de mai înainte au trăit o apoteoză a unirii, au avut o obsesie a unirii și au avut conștiința că făuresc o Românie nouă pentru eternitate. Noi ne-am cam blazat și credem că toate ni se cuvin fără eforturi mari. Romanii, din care ne tragem, cel puțin în parte, aveau o vorbă: „Nihil homini natura sine magno labore dat !” (Natura nu dă nimic omului fără mare stăruință). O țară și o națiune nu se fac o dată pentru totdeauna, ci se construiesc și se primenesc mereu.

Poate că suntem mai uniți decât acum un secol, dar adesea doar prin declarații bombastice, uitând de unirea cotidiană, de binele zilnic pe care se cuvine să-l facem în numele unirii, de credință, de adevăr și de dreptate. Mulți dintre noi, în loc să facem binele aici, la noi, prin profesionalism, prin zbateri continue, prin luptă, ne ducem pe alte meridiane și ne punem experiența în slujba altor

„uniri” și a altor „patrii”. În concluzie, Centenarul nu ne găsește așezați și mulțumiți și nici țara nu o găsește întreagă, așa cum au făcut-o liderii luminați în 1918...

„Identitatea românească este felul de a te simți român. Avem nevoie de identitate națională ca să nu fim ai nimănui”.

De mii de ani trăiesc oameni la Dunăre și la Carpați, pe Olt și pe Mureș, pe Siret și pe Nistru, și asemenea oameni, chiar dacă s-au perindat mereu, nu au lăsat vreodată acest pământ nelocuit și nechivernisit. De peste o mie de ani, românii s-au aflat, alături de alții, între truditorii glei de pe aceste locuri. Nu este de prisos să le cunoaștem originile, taina limbii vorbite, credințele, dorurile și jalea, nuntirile și prohodurile, trecerile și petrecerile. Așa, vom înțelege mai bine, poate, de ce „lacul codrilor albastru” este încărcat de „nuferi galbeni”, sau cum au reușit arhitecții de la 1.500 să facă minunea de Mănăstire a Argeșului, înveșnicită, în credința populară, prin sacrificiul Anei și al Meșterului Manole, sau cum ajunge un om matur ca Ion al Glanetașului să se închine și să sărute pământul reavăn, descoperindu-se ca la rugăciunea de dinaintea icoanei. Gesturi similare fac toți oamenii, de oriunde și de oricând, dar aura care le însoțește pe cele mai sus evocate se arată numai la acest popor și numai pe acest pământ, semn că românii și România au un fel al lor de a fi. Secolul trecut de la Marea Unire este un bun prilej de a-i face și pe alții - prieteni, neprieteni sau indiferenți - să ne vadă, să ne cunoască și să ne înțeleagă, cu identitatea noastră de români.

Simplu spus, identitatea românească este felul de a te simți român, iar această simțire vine prin limbă, credință, origine, nume, tradiție, obicei, strai, pământ și cer etc. Avem nevoie de identitate națională ca să nu fim ai nimănui. La unele popoare, naționalitatea se confundă cu cetățenia și nu te poți bucura de nimic pe lumea asta dacă nu ai identitate națională. Toate popoarele se raportează la identitatea lor, iar unele o fac chiar în mod ostentativ, atrăgându-ți atenția că ele există, că au un mesaj de dat lumii, că nu se lasă în voia sorții. Americanii se laudă de multe ori că ei sunt universalști și nu naționaliști. Este însă de ajuns să vezi anumite manifestări ale națiunii cotidiane și să te convingi de contrariu. Astfel, circulă lozinci de genul „Buy only American!” (Cumpără numai ceea ce este american), la școală se vorbește zilnic despre „părinții patriei”, toate sărbătorile sunt americane, de la Columbus Day până la Thanksgiving etc. Polonezii se caracterizează prin Biserică și prin Chopin, sârbii prin sacrificiul de la Kossovopolje (1389), italienii prin Risorgimento etc.

Am întâlnit mereu intelectuali străini care să vorbească despre identitatea proprie, care să critice „naționalismul” altora, dar nu am întâlnit niciodată polonezi, unguri, americani, francezi ori germani care să se critice pe sine în felul în care o fac românii. În rest, identitatea popoarelor este o realitate foarte puternică astăzi, chiar și atunci când acest lucru este negat sau nu este recunoscut pe față.

„A respinge țara înseamnă a te respinge pe tine! Ce este România fără oameni, fără români?”

România a fost inclusă în ceea ce McLuhan numea „sat global”, dar trebuie precizat că „Satul global”, ne-a apropiat, dar ne-a și îndepărtat unii de alții în același timp. Suntem mai vecini și mai străini concomitent, mai aproape și mai departe... Ne ducem să ne vedem rudele și prietenii în Australia sau în America, dar nu ne vedem cu vecinii de scară și nu vorbim cu colegii de grupă. Sau vorbim - dar pe net, prin Facebook! Românii sunt și ei prinși în acest vârtej. Generația mea, care a prins și alte vremuri, încearcă să redeștepte anumite cutume, anumite valori ale tradiției, dar se lovește uneori de un zid dur. Dacă, de exemplu, încerc să le explic adolescenților, tinerilor, taina muncii tăcute la câmp, la seceră și la coasă, a țăranilor de odinioară, horele din sat, doina și jalea, nuntitul și prohoditul etc. îmi dau seama că ei nu au cum să înțeleagă toate astea. Motivele sunt legate, firește, de globalizare, de accelerarea ritmului Planetei, de modernizare. Sunt însă și motive mai profunde.

Generația mea, chiar dacă nu a fost toată rurală, a avut șansa să mai miroasă pământul reavăn, să simtă fânul proaspăt cosit, să vadă curgând sudoarea muncii fizice, sub soare dogoritor ori sub vânt și viscol. În plus, a mai avut o șansă, anume aceea de a se împărtăși din toată experiența universală prin lecturi solide și prin dascăli de excepție, dăruți școlii și națiunii. Azi toate acestea s-au pierdut. Zestrea omenirii zace în cărți, pe care nu le mai citește nimeni. Necazul este că nu se citesc integral nici e-book-urile sau cărțile electronice. Prin urmare, dacă nu luăm măsuri, riscăm să devenim toți otova, cu mințile odihnite și goale, instrumente bune de manipulat de către forțe malefice, care stăpânesc comunicarea și care au puterea să ne îndrepte pe calea dorită de ele.

„Țara a fost bântuită de inamici, jefuită de regate și imperii orgolioase, ciuntită mereu de oameni și teritorii”.

Din păcate, întâlnim foarte des un sentiment de respingere față de țară, care este rezultatul aceluiași manipulare. Legarea solidă de țară, sentimentul apartenenței la familie, la comunitate, la națiune și la credința oamenilor țării este primejdios pentru globaliști, pentru că îi face pe oameni profunzi, critici, circumspecți, fideli. Românii sunt un popor deschis și primitor și s-au lăsat ușor antrenați în acest proces dirijat, de „deschidere” fără limite. Pe de altă parte, noi am trecut prin mai bine de patru decenii de comunism, care a fost demonizat pe bună dreptate și care ne-a făcut să ne simțim vinovați, înjosiți, victime etc. Nu-i vorbă, nici în trecut nu am dus-o foarte bine, aici, ca „enclavă latină la porțile Orientului”, bântuită de inamici, jefuită de regate și imperii orgolioase, ciuntită mereu de oameni și teritorii. Țara nu a prea fost a noastră, pentru că ne-o luaseră alții demult și ne-am refăcut-o cu greu. Pentru că nu am fost în rând cu marile puteri și nici nu am gustat din sentimentul elitei, ne-am lăsat ușor amăgiți și ne-am dezgustat de noi înșine. A respinge țara înseamnă a te respinge pe tine, pentru că ce este țara fără oameni, fără români? Or, noi nu găsim nimic mai bun să facem decât să hulim România așa de mult cum nici un inamic străin nu reușește! Firește, ne apucă uneori remușcările și dorul, ne ceartă parcă părinții și bunicii deveniți țărăni, ne muștră icoanele din „casa dinainte” sau de pe tâmpla bisericii, dar ne „revenim” repede și nu facem nimic ca să îndreptăm situația.

Dimpotrivă, în loc să ne purtăm crucea și să spunem străinilor cine suntem și de ce vorbim românește, de ce credem în Dumnezeu colindând și de ce mai strângem fânul doinind, ne declarăm altceva decât români și trecem mai departe. Sunt neamuri mult mai oropsite și mai umilite de soartă decât al nostru, dar nu-și declină identitatea, originea, tradiția.

„Dacă am reuși să-i interesăm pe elevi de Istoria Românilor, ar apărea « pericolul » formării unor sentimente patriotice, de mândrie față de popor și de țară, ceea ce ar fi... primejdios!”

Zi de zi se predică tinerilor să-și trăiască clipa, să nu mai memoreze nimic, să nu mai acumuleze cunoștințe, să învețe numai aspectele practice ale vieții, să-i critice pe dascăli, să intervină în planurile de învățământ și în structura materiei, să fie protagoniștii prezentului și nu figuranți pe scena vieții. Unde să mai aibă loc, în acest vacarm de lozinci ale vremurilor noi, meditația, interesul pentru înaintași, pentru literatură, pentru muzică, pentru artele frumoase?... Revenind la români: dacă neamul românesc este demn de milă, atunci de ce să ne interesăm de soarta lui istorică? Pe cine să mai intereseze cum s-au format românii ca popor, cum au rezistat ei aici, ce au făcut Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Alexandru Cuza? Și apoi, dacă am reuși să-i interesăm pe elevi de istoria românilor, ar apărea „pericolul” formării unor sentimente patriotice, de mândrie față de popor și de țară, ceea ce ar fi primejdios!

Românii trebuie să rămână aluat moale, ușor de modelat, mai ales când vecinii lor polonezi, unguri, cehi sau slovaci se dovedesc „nuci tari” pentru conducerea de la Bruxelles și nu cedează nimic din identitatea - altfel spus, suveranitatea lor. Acolo însă, istoria și limba națională se studiază încă în școli cu mare seriozitate, pe când la noi disciplina „Istoria Românilor” s-a scos aproape cu desăvârșire. Nu aș vrea să se înțeleagă că totul este un complot universal îndreptat împotriva românilor și al României.

Există și mulți intelectuali români care cred că așa e bine, că nu avem nimic de arătat lumii, că nu am făcut nimic important în istorie, că limba ne este bună numai de înjurături și că tot trecutul ne este presărat de mituri naționaliste. Efectele pe termen lung ar putea duce spre anihilarea poporului român - și nu spun vorbe mari. Sunt exemple de multe popoare care au dispărut așa, topindu-se în masa altor neamuri. Există pericolul să ne pierdem seva și vâna națională și să ne lăsăm complet pe mâna altora, care au alte limbi, alte idealuri, alte obiective. Natural, acest pericol este ipotetic, virtual și îndepărtat. Dar el există.

„Educația se face cu trudă multă, iar educația este acum în declin”.

A învăța la școală alfabetul cu chiu cu vai, a putea lucra la computer, a avea telefon inteligent, a ști jocuri electronice și a expedia S.M.S.-uri cu frânturi de cuvinte nu înseamnă educație. Aud că azi se introduc în școală materii ca Nutriție, Educație Sexuală, Circulație Rutieră, Bussines, etc, dar cu acestea nu se vor crea oameni culti și educați, ci, eventual, oameni adaptați misiunii lor de roboți. Școala trebuie să insufflă idealuri de viață, credințe și convingeri de viață, misiunea de a duce viața familiei tale mai departe, cu demnitate.

Pentru a-și păstra dănuirea, Românii au nevoie de conducători buni.

„Oare de ce ne iubim mama? O iubim pentru că ne-a adus, chinându-se, pe lume dar și neamul ne-a adus pe lume ca grup, ne-a făcut cunoscuți ca ființă colectivă. Eminescu, acela care este chintesența sufletului nostru românesc, a scris că „rămâne stânca, deși moare valul”. „Valul” suntem noi, trecătorii prin viață, iar „stânca” este națiunea aceasta.

Ca să fie „stâncă”, neamul are nevoie de demnitate și de onoare, de adevăr și de dreptate și peste toate, de bunătate și înțelegere.

Nu am griji prea mari pentru poporul român, cu o condiție: să aibă conducători buni! Dacă liderii vor fi buni, poporul nu se va rătăci!

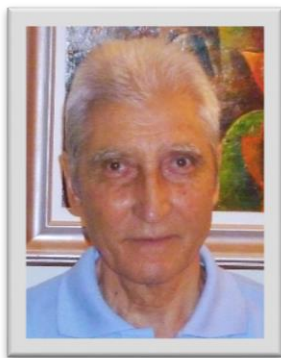
Notă: adaptare după dialogul dintre acad. Ioan-Aurel Pop și jurnalista Mihaela Raluca Tănăseanu.

Publicat în revista ART-EMIS la 10 Iunie 2018. <http://www.art-emis.ro/analize/4872-ca-sa-fie-stanca-neamul-are-nevoie-de-demnitate-si-de-onoare.html>

FILE DE ISTORIE

VIORICA VELESCU ILIE – O PERSONALITATE MARCANTĂ

Victor ROSCA

Viorica Velescu a fost una dintre româncele ce s-a impus ca o personalitate marcantă în comunitatea română din Montreal. S-a născut la 24 martie 1924 în orașul Brăila din România și a decedat la 11 noiembrie 2006 în Montreal.

După terminarea studiilor secundare, a urmat Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, pe care l-a terminat în 1957. În Republica Populară

Română a anilor 1946 – 1953, intrarea la facultate era condiționată de situația politico-socială a părinților. Lucrarea sa de diplomă a redat „Lupta de la Rovine”, o bătălie strălucită, importantă în supraviețuirea națiunii române, câștigată de Mircea cel Bătrân împotriva turcilor; tablou intrat în colecția Muzeului Militar din București.

Viorica Velescu s-a afirmat în lumea artelor din primii ani după absolvire. Membră a Uniunii Artiștilor Plastici, a participat cu lucrări personale la bienalele organizate de Uniune la București în anii 1957, 1959 și 1961.

Talentul său înăscut a ajutat-o să-și pregătească prima expoziție personală încă din 1962, apoi, în anii 1964, 1967, 1970, 1973 și 1975. A expus de asemenea la expoziții colective atât în București cât și în străinătate (Germania, Italia, Portugalia, Elveția și alte țări).

În 1977, pe timpul celor „20 de ani lumină”, aflându-se în Elveția împreună cu soțul, au decis să nu se mai întoarcă în țară. Cer azil politic și rămân pentru un timp în Elveția unde soțul, Pavel Ilie, lucrează ca profesor de arte la Collège de Saussure în Geneva. În 1978 reușesc să-l aducă în Elveția și pe fiul lor Dragoș, rămas în țară.

În 1982, Viorica Velescu participă la expozițiile colective de la Musée d'Athénée și la Galerie „Claude Lafitte”, Geneva. Devine membră a Asociației Pictorilor, Sculptorilor și Arhitecților din Elveția. În timpul cât muncea intens spre a-și pregăti prima expoziție personală din străinătate, trăiește o experiență îngrijorătoare: simte că este urmărită de agenți ai regimului din București. Pentru a asigura liniștea copilului, își va căuta adăpost în Canada. În 1981, înainte de a părăsi Geneva, are loc o expoziție personală la Galerie Matte.

Ajunsa în Canada în 1982, împreună cu fiul său Dragoș, se stabilește la Montreal, soțul rămânând în Elveția până la pensionare, în 1993. Își construiesc o casă familială la Laval, unde Viorica Velescu își organizează un mic atelier. Începe o nouă etapă în viața sa artistică.

Obține de la Ministerul Culturii din Quebec, în 1983, o bursă de studii la Universitate. Devine membră a Societății Artiștilor în Arte Vizuale din Quebec.

Prima sa expoziție personală la Montreal are loc la Galerie Motivation, în 1982.

Este membră fondatoare (1922) și, din 1983, președintă a Centrului de expoziții „Constantin Brâncuși”, organizație ce făcea parte din Centrul Cultural Român de pe lângă Biserica „Buna Vestire”. Din acel moment va expune constant la expozițiile

colective anuale ale Centrului, organizate în sala parohială a bisericii.

Viorica Velescu a fost membră a Societății Artiștilor de Arte Vizuale din Quebec și a grupului Intart. A expus la Galerie „Terre des hommes” (1983), la Galerie Intart (1984, 1985 și 1986), la expozițiile colective ale grupului la Guy Favreau (1987 – 1991), la Galerie „Space” (1992), la expoziția de acuarele de la Galerie John F. Kennedy (1993). A prezentat expoziții personale la Galerie „Mme Alonzo” și la Galerie „Space” (1994).

În 1990 a participat la expoziția internațională de la Clichy, din Franța.

Viorica Velescu a fost nu numai o artistă talentată în pictură ci și o bună organizatoare și animatoare a vieții culturale. Cu ocazia expozițiilor organizate în calitate de președintă a Centrului de expoziții „Constantin Brâncuși”, a reușit de fiecare dată să unească în jurul său pe toți pictorii din comunitatea română aflați la Montreal la vremea respectivă.

Ultima expoziție organizată de Viorica Velescu în calitate de președintă a Centrului de expoziții „Constantin Brâncuși” la sala parohială a Bisericii „Buna Vestire” a avut loc între 29 iunie și 3 iulie 1998. Cu acest prilej, au expus nouă artiști ai comunității române (Modest Bursucianu, Georgeta Crainic, Willy Juster, Ion Lăcătuș, Aurelio Sandonata, Șerban Popa, Traian Vasăi, Jean Villeneuve (ginelele generalului Mardare) și Viorica Velescu. Am găsit atunci în compozițiile ei abstracte, pictate într-o cromatică vie, sobră, influențată de coloritul naturii, particularitățile sufletului ei deschis.

Viorica Velescu a fost prezentă alături de alți șapte pictori de icoane (Rozeta Mociornița, Ileana Meșter, Anca Petru, Ofelia Armașu, Octavian Biberi, Modest Bursucianu, Ionela Manolescu) la expoziția „2000 de ani de creștinism pe pământul României”, care a avut loc între 22 și 29 iunie 2001 la sala parohială a Bisericii „Buna Vestire”. A expus două opere: „Isus” și „Fecioara și pruncul”. Expoziția a conținut în afara picturilor și 140 de documente de mare valoare istorică pentru poporul român descoperite în Biblioteca secretă a Vaticanului de savantul român Ioan Dumitru Snagov. Cele două picturi expuse au fost donate bisericii și împodobesc astăzi biblioteca „Mihai Eminescu” a complexului parohial.

Viorica Velescu a fost o personalitate distinsă, generoasă, marcată vizibil de un permanent surâs definitoriu, o enoriașă fidelă a Bisericii „Buna Vestire” din Montreal, căreia i-a rămas până la sfârșit și fără întrerupere, o mare susținătoare. Împreună cu soțul ei, Pavel Ilie, au fost printre prietenii apropiați ai părintelui Petre Popescu. Ea s-a aflat între vechii enoriași care au urmărit pas cu pas linia de tranziție a bisericii de la părintele

Virica Velcescu Ilie
1924 - 2006

Petre Popescu (2003) la părintele Constantin Tofan, preot paroh interimar al Bisericii „Buna Vestire”(2004).

Prin plecarea ei din această lume dispăre o personalitate care a reușit să mențină aici, departe de țara natală, în noua patrie, o prezență românească vie.

Viorica Velescu nu a pictat pentru a-și vinde operele. Ea a pictat de dragul operelor pe care le realiza. După trecerea ei în lumea veșnică fiul ei Dragoș Ilie a donat întreaga ei operă, Bisericii Buna Vestire.

Astăzi, în zilele de mare sărbătoare, la „Buna Vestire”, 25 martie și la „Sf. Nicolae”, 6 decembrie, când Casa Română (Sala parohială) a Bisericii Buna Vestire primește circa 300 de oaspeți, de fiecare dată, cei patru pereți ai sălii sunt împodobiți cu splendidele opere de artă ale pictoriței Viorica Velescu, trecută în veșnicie dar mereu prezentă prin moștenirea lăsată nouă.

PSALMII DIN POEME

Dumitru ICHIM

PSALMUL DE SUB LUTUL CRUCII

Să mă compar cu Tine-î mai rău ca blasfemia!
Nici cel ce-a fost Luceafăr, fecioara dimineții,
N-ar îndrăzni, și totuși, Vecin al meu cu via
Te chem la vânătoare, cu slova și ereții,

Să prindem năvășul gând ne-nvățat cu țarcul
Ce-ți calcă peste hatul olaturilor Tale.
De ce fără ispravă-i capcana Ta și arcul?
Nu-i vinovat Olarul de-argila rea de oale?

Când ai făcut pădurea atât i-ai zis, să cânte!
Și nu crăcnește frunza, poieni, privighetoare,
Dar lutul meu s'-aleagă pe cine-l vrea la trântă?
De nu știu-a cui e, voia, de ce mi-ai dat-o oare?

Că ai văzut Tu însuți dând firea-mi lui Iisus,
Nu gândul Lui pe cruce, ci inima i-au pus!

PSALMUL ȘARPELUI DE ARAMĂ

Tu cum mă vrei? C-argila mi-i strâmtă și haină,
Că altfel fu menită, burdof să-ți poarte mustul.
Nu înger, ci leoaica, din mine-și bea lumină,
Că-i place gustul aspru cum mă sfădesc cu-otrustul.

Dar dacă-n alte râpe, pe unde țapi au hramul,
Găseai râvnita-mi humă de plâsmuit obrazul?
De-ai pus în mine Chipul, trag iadu-ntreg cu hamul,
În loc să-mi vină ciuta, ca să-ți sărute iazul.

Cum Ți-ai scobit bordeiul exact în partea stângă,
Pe unde ascunseseși aripei setea-naltă?
Te-ntreabă-acum pescarul, cu mintea mea nătângă:
Tu nu dormi toată noaptea, la ce lucrezi din daltă?

- Mușcatului din coastă, dă tâlc doar caduceul,
Când scrii cu-același șarpe, pe porți de iad, trofeul!

PSALMUL TÂLHARULUI

De unde vin? Ca vântul, nu mi-ai răspuns vreodată,
Ești zilei mele Ziua, dar nopții-i sunt înseamnă.
Rotit-ai timp spre spațiu, dar gându-Ți, prima dată,
Când m-adună în nume, precum în fluier lemnul?

Puteam să-Ți fiu serafim, gândacul, sau caisul,
Dar Tu din coasta Evei, spre-a da Mariei tronul,
Desfășurași prin minea, larg, stepei, antimisul,
Spre-același țarm să-Ți plângă și macul și odgonul.

Acolo mi-e limanul înnegurat din buciom...
Vedeți cum floarea neagră e prealuminii cușcă?
De-n pânzele-mi de lotcă nu-mi urlă ceru-n zbucium,
Cum să cârpești Iubirea, de cuiul nu o mușcă?

Că dragostea nu-i buchea, uscându-se-n Scriptură,
Ci e tâlharul care pe Dumnezeu îl fură!

PSALMUL NAȘTERII DIN COASTĂ

Pui zestrea Ta în sâmbur, cocon de lemn, ca scrinul,
Pe care tîgva noastră nu și-ar strica paraua;
Din gâlma unei cepe, tăriei grai dă crinul
Și-n bob ascunzi alături și ața și andreaia.

Ieri m-a-ntrebat cocorul, ceaslov deschis al zării:
Când nu era acasă, cum i-ai furat apusul?
Tu, cel mai prost din vânturi și repetent al mării,
Ce depeni și-astăzi firul cu sturzul și cu fusul!

De-atâta frumusețe, cum să nu-nngenunchi fricii,
Chiar și în plânsul râmei - algebrele Iubirii!
Iai de la sâni rotundul, spre templu rândunicii,
Și-n vin năsprindu-mi cerul prin patima zdrobirii,

Cu Tine suntem nuntă prin moartea cea mai castă,
Precum Adam pe Eva, purtași potiru-n coastă!

FĂURITORII MARII UNIRI
VASILE LUCACIU, "LEUL DE LA ȘIȘEȘTI"
(1852-1922)
Lucia Munteanu

Vasile Lucaciu a fost numit *Leul de la Șisești* de către Nicolae Iorga, marele istoric și patriot român, pentru intransigența, autoritatea și vigoarea cu care a apărat drepturile națiunii române din Ardeal, supusă unei asuprii de veacuri de către pătura conducătoare a țării. Și Iorga continuă astfel: *Talentul înăscut și buna pregătire pentru elocința amvonului au dat românilor de*

acolo pe cel mai mare orator al lor...Toți tovarășii săi au fost puși în umbră de dânsul, cel mai talentat, dacă nu și cel mai călduros în suflet și mai exclusiv național.

Vasile Lucaciu, preot, profesor, doctor în filosofie, om politic, se dedică întru totul luptei naționale, declarând: *...acolo unde sunt eu, acolo bate inima Ardealului.* El a fost cel care a dat glas suferințelor românilor din extremitatea nord-vestică a ținuturilor locuite de români, unindu-și glasul cu acela al altor mari oameni originari din această zonă, cum au fost Gheorghe Pop de Băsești și Iuliu Maniu. El a fost acela care a unit glasul sătmărenilor cu acela al tuturor fiilor neamului românesc din toate părțile țării. Arma sa a fost cuvântul, cuvântul scris, dar și cuvântul rostit cu glasul său tunător de tribun, în adunările naționale, în ocaziile festive ca sfințirea unor biserici, dar și în parlamentul budapestan, înfiorând de teamă pe cei care urzeau pieirea neamului românesc.

Într-adevăr, toată viața celui care a fost numit mai târziu de către N. Iorga *Apostolul Neamului*, a fost închinată luptei pentru salvarea națiunii române din Ardeal de crunta acțiune de maghiarizare forțată care era, deja, singura rațiune a politicii oficiale.

După o scurtă perioadă liberală, care a dus la convocarea dietei din 1863, care părea să acorde națiunii române drepturile cuvenite unor majoritari, așa cum erau în realitate, împăratul Franz Iosef a cedat intrigilor țesute de aristocrația maghiari care amenințau cu secesiunea și a cedat acestora o parte a guvernării, încercând să amâne dezmembrarea imperiului, tot mai greu de guvernat în condițiile în care națiunile își cereau libertatea. Se încheie astfel la 1867 înțelegerea cu nemeșii maghiari, prin așa numitul Dualism austro-ungar, care asocia la guvernare, mai ales în părțile estice ale imperiului, adică în Transilvania locuită în majoritate de români, nobilimea maghiară.

Ajunși, în sfârșit, în situația de a prelua frânele puterii, maghiarii au recurs de la început la o politică națională abuzivă, intolerantă, încercând să impună tuturor națiunilor ideea de *stat maghiar unitar*. Pentru a legitima această politică, toate legile votate în parlamentul de la Budapesta urmăreau asimilarea națiunilor nemaghiare prin orice mijloace. În 1868 se votează faimoasa *Lege a naționalităților* care începea cu declarația că *în Ungaria nu există decât o singură națiune, una și indivizibilă, națiunea maghiară.*

Așa încât, toate legile care au urmat: legea electorală, legile învățământului, legea presei, legile bisericești, economice, funciare urmăreau împiedicarea naționalităților din imperiu de a avea o viață proprie. Se manifestă peste tot un șovinism extremist, de înăbușire a oricărui sentiment de apartenență la o altă comunitate etnică decât cea maghiară. Omul politic Alexandru Roman protesta chiar în Parlamentul maghiar împotriva acestei stări nefirești spunând: *dualismul este "unio duarum nationum contra plures"* (unirea a două națiuni contra mai multora), lucru care era cu totul nedrept.

Această tendință s-a făcut simțită cu putere și în zonele sătmărene. În anul 1870, protopopul român de Satu Mare, Petru

Bran, cel care înfierase dualismul austro-ungar, care luptase ca în bisericile greco-catolice românești slujba să se țină în limba română, (lucru care astăzi ni se pare cu totul firesc), care desfășurase o rodnică activitate în plan național și cultural înființând prima catedră de limba română la Liceul catolic regesc din oraș, este scos din parohia sa, urmărit, prigonit, apoi, în 1876 este nevoit să părăsească și postul de profesor. Îmbolnăvindându-se grav, se stinge din viață la 10 octombrie 1877, lăsând biserica și pe credincioșii români în seama unor oameni ca protopopul maghiar Barna, iar catedra de limba română de la liceul unde și-a câștigat dragostea și respectul elevilor români, în seama profesorului György Lukács, care nu știa românește.

Abia după doi ani, la intervenția episcopului Mihail Pavel din Oradea, la data de 31 octombrie 1878, la liceul din Satu Mare este numit profesorul și protopopul dr. Vasile Lucaciu, personalitate de excepție, care, la fel ca Petru Bran, s-a dedicat cu multă pasiune muncii didactice și a continuat activitățile lui Petru Bran în plan național și cultural. A fost și el șicanat, învinovățit de tot felul de vini imaginare și apoi îndepărtat de la catedră după șapte ani. După plecarea lui, limba română a devenit obiect de studiu facultativ, predat de profesori unguri după o programă minimală, până când, în 1907, este scoasă definitiv din programa școlară, conform legii Aponyi.

Vasile Lucaciu era însă un om energic, dotat cu solide cunoștințe teologice, filozofice, istorice, lingvistice, care nu s-a descurajat, ci a căutat noi căi de acțiune. S-a născut la 22 ianuarie 1852 în familia învățătorului și cantorului-docinte (învățător) Mihai Lucaciu din localitatea Apa, județul Satu Mare, zonă în care presiunea naționalistă maghiară era deosebit de puternică - și tânărul o resimte încă de pe băncile școlilor urmate la Baia Mare, Ungvár și Oradea, obținând rezultate remarcabile - . Trimis să urmeze Seminarul teologic la Gherla, are șansa de a primi o bursă de studii la Roma, din partea Episcopiei Greco-Catolice de Gherla. La Institutul *De Propaganda Fide*, unde studiaseră și corifeii Școlii Ardelene, după ani de învățătură tenace, dobândește titlul de doctor în Teologie și Filosofie, își însușește solide cunoștințe în domenii variate, ajunge să stăpânească opt limbi străine. Întors acasă, și-a echivalat studiile la Seminarul din Gherla, s-a căsătorit cu Paulina, născută Șerbac, fiica preotului din Potău și este hirotonisit preot greco-catolic în 1875, ocupând parohia Eriu Sâncrai (Sălaj), unde a slujit până în

1878. Începând cu acest an este numit profesor de limba română și de religie la Liceul catolic regesc din Satu Mare. Ca profesor a avut o mare influență asupra elevilor, îndrumându-i în viață, oferindu-le cunoștințe de conduită morală, etică și logică, de credință și filozofie cu care să pornească apoi în viață. A scris pentru elevi o carte conținând norme de conduită sub titlul de *Instituțiuni filosofice*, conținând o triadă de principii și forme de comuniune spirituală având în centru credința creștină.

Odată cu numirea lui ca profesor al unui liceu de prestigiu, cum era cel din Satu Mare, Vasile Lucaciu intră în viața publică, fapt ce presupunea o atitudine civică fermă în iureșul luptelor naționale.

Era o perioadă agitată, caracterizată prin intensificarea măsurilor guvernului grofului Kálmán Tisza de deznăționalizare prin toate mijloacele a naționalităților nemaghiare. Cele două legi ale învățământului date de ministrul Trefort urmăreau sporirea numărului de ore alocate predării limbii maghiare în defavoarea celor dedicate limbilor naționale. Se urmărea de asemenea, înlocuirea limbii române cu limba maghiară în biserica greco-catolică din Satu Mare.

În fața unor astfel de probleme grave ale națiunii române, Vasile Lucaciu se simte dator să intervină. Un mijloc important prin care putea acționa în folosul comunității românești era presa. Colaborează la publicațiile *Gazeta de Transilvania*, *Foia Poporului*, *Tribuna*, *Observatorul*, cu articole referitoare la situația gravă existentă în regiunea Sătmăruului, supusă unei intense tentative de maghiarizare. Înființează el însuși în 1885 *Revista Catolică* la Baia Mare, prima publicație de limbă română din acest oraș. În articolele sale se manifestă ca un polemist tăios, intransigent și ferm în apărarea drepturilor națiunii române.

Ia atitudine împotriva jurnaliștilor din publicațiile guvernamentale care cereau bisericii greco-catolice române să ia exemplul celei rutene, care își educă enoriașii în spiritul statului național maghiar, astfel încât rutenii s-au identificat cu rasa maghiară. În articolul *Reflexiuni la insultele unor corifei maghiari și la încercările lor de maghiarizare în comitatul Sătmăruului* din iulie 1882, el se opune categoric acestei pretenții, afirmând: *suntem și voim să fim români și ne vom apăra din rășputeri de orice încercare de maghiarizare*.

Se implică și în acțiunile de combatere a *Societății Széchenyi*, creată special pentru susținerea acțiunilor de maghiarizare și deznăționalizare a nemaghiarilor prin mijloacele societății civile.

Una din primele acțiuni la care va participa Vasile Lucaciu a fost adunarea alegătorilor români din comitat, organizată la Carei, având ca urmare constituirea Comitetului electoral al comitatului, în care, printre membri, figura și Vasile Lucaciu. Se va implica și în acțiunea de impulsională a activității *Reuniunilor învățătoresce*, precum și în înființarea altor asociații românești cu scop cultural și național, cum a fost, spre exemplu, *Reuniunea femeilor sătmărene*.

Activitatea sa va fi recunoscută public, iar la întrunirea alegătorilor români din comitatul Satu Mare de la Seini din 2 mai 1884, a fost ales secretar al Comitetului electoral comitatens și membru al Partidului Național Român, filiala Satu Mare. După participarea la comisia pentru extinderea *Astrei* în Partium și Banat, accede în vârfurile ierarhiei PNR, ocupând funcția de secretar general și mai târziu pe aceea de membru în Comitetul Central. O asemenea activitate politică într-un partid românesc, generează din partea oficialilor maghiari și din partea *Societății*

Széchenyi din Satu Mare o puternică reacție, profesorul Lucaciu fiind acuzat, ca odinioară Petru Bran, că-și educă elevii în spiritul daco-românismului, că-și extinde influența asupra întregului comitat, (articol din ziarul *Szamos*), activitatea sa fiind contrară *ideii de stat maghiar*.

În consecință, membrii Consiliul orășenesc cer Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice de la Budapesta desființarea catedrei de limba și literatura română și înlăturarea lui Vasile Lucaciu din liceu. Profesorul este chemat în audiență la ministrul Trefort, care-i propune transferul la catedra de limba latină la liceul din Losoncz, cu sensibile avantaje materiale. Răspunsul marelui bărbat a fost însă categoric: *...declar înaintea Excelenței Tale că înaltul guvern maghiar nu dispune de atâtea milioane pentru care să-mi las eu poporul românesc* (V. Achim, A. Socolan, *Dr. Vasile Lucaciu, luptător pentru drepturile românilor ...*, Baia Mare, 1968, p. 26).

Vasile Lucaciu a refuzat transferul și a părăsit cu regret catedra, stabilindu-se la Șișești, dedicându-se activității pastorale și luptei naționale. În perioada petrecută la Satu Mare, Vasile Lucaciu și-a câștigat însă un serios prestigiu pe plan național.

Casa memorială din Șișești

Perioada pastorației de la Șișești a fost considerată de Lucaciu ca o ocazie potrivită de a se apropia de problemele și doleanțele oamenilor simpli de la sate. A fost însă și locul de unde, Lucaciu activează pentru ridicarea culturală și dezvoltarea conștiinței naționale a românilor. În comuna Șișești el începe construirea unei biserici greco-catolice noi din fonduri proprii, în locul bisericii de lemn care abia se mai ținea în picioare. Noua construcție, impunătoare ca o catedrală, o dorește un fel de lăcaș simbol al tuturor românilor. Pe placa de marmură de deasupra intrării, inscripția în limba latină afirma categoric: *"PRO SANCTA UNIONE OMNIUM ROMANORUM"*. La sfințirea lăcașului de cult, în data de 15 august 1890, părintele Vasile Lucaciu a rostit o cuvântare care a stârnit panică în rândul autorităților prin ideea centrală pe care o afirma apăsător: *Zidirea aceasta nu este o simplă clădire de piatră pe piatră, ci este întruchiparea unui ideal, care pe cerul vieții mele strălucește ca un soare, luminând cu razele sale trecutul, prezentul și viitorul Neamului meu iubit... Ce ne-a lăsat istoria, ce ne-au transmis părinții noștri, ce ne-au cântat poezii, ce dorește tot sufletul român: măreția și fericirea. Sfânta unire a tuturor românilor*

am vrut eu și cu mine tot poporul meu, să fie simbolizată în această biserică, Unirea în cugete, Unirea în simțiri, Unirea în religie. Această idee este gravată pe tabla de marmură, pe care acum o dezvelim, ca să vestească generațiilor prezente și viitoare ce are să spere românul, la ce trebuie să năzuiască, care este cultura aspirațiilor sale pe acest pământ.

Printr-un asemenea discurs, Vasile Lucaciu afirma de fapt un adevărat program de muncă politică și națională. Rostit pe un ton solemn, cu un glas tunător care impresiona, auzindu-se până departe, i-a atras din partea lui Nicolae Iorga calificativul de **Leul de la Șişești**. Programul declarat va fi dezvoltat ulterior în numeroase întruniri cu alegătorii din Țara Moșilor, Țara Maramureșului, chemați să participe la susținerea deputaților ce vor face parte din Parlamentul țării și va constitui, cu adevărat, țelul vieții sale. Înalta conștiință politică îl face pe Lucaciu să afirme că românii fac parte și ei din cei 15 milioane de locuitori ai țării și cer cu îndreptățire să fie reprezentați în forurile legislative, la fel cu ceilalți cetățeni ai patriei, pe care și românii o iubesc și o slujesc. Cu vocea sa tunătoare de tribun, Lucaciu afirma categoric: **Noi, românii, ne luptăm și vom lupta în contra năzuințelor de a ne nimici și unguriza și avem credința că vom putea ajunge la capăt bun cu lupta noastră dreaptă, că va luci și asupra noastră soarele libertății și al egalei îndreptățiri. ... pentru că toți suntem oameni, toți avem drepturi.**

Prin astfel de discursuri, Vasile Lucaciu se dovedea un bun orator, un vizionar, un profet. capabil să transmită mulțimilor adevăruri tulburătoare. Îngrijorate de influența sa asupra publicului, de efectul unor astfel de idei, autoritățile îl cheamă în 9 august 1887 în fața Tribunalului Regal din Baia Mare unde a fost audiat mai multe ore, fiind învinuit de *uneltiri* contra statului. Este arestat și eliberat numai după 35 de zile, după un tratament sever, fiind supravegheat și hărțuit în continuare. Totuși, participă la adunarea cercuală de la Șomcuta Mare, unde este îndelung ovaționat. La reluarea procesului în fața Tribunalului Regal din Satu Mare, pledoaria convingătoare a avocatului Iuliu Coroianu are ca efect achitarea lui Vasile Lucaciu și care îi creează o mare popularitate. Pentru a-l intimida, regimul opresiv îi mai intenționează un proces la Debrețin, încheiat cu o nouă condamnare. Sfidând completul de judecată, Vasile Lucaciu le-a strigat că este convins că în curând va fi ales deputat de Satu Mare în Parlamentul de la București. Atât de puternică era credința lui în justiția cauzei poporului român.

În 1892 Conferința Națională a Partidului Național Român din Transilvania, constatând înăsprirea măsurilor opresive ale guvernelor maghiare față de români, decide să înainteze împăratului un memoriu de protest. Acesta poartă titlul **Memorandul românilor din Transilvania și Ungaria** și este alcătuit de Comitetul Central al partidului, în frunte cu președintele dr. Ioan Rațiu, vicepreședinții și membrii Gheorghe Pop de Băsești, Eugen Bronte, Vasile Lucaciu, Iuliu Coroianu, Septimiu Albini și alții. Inițiativa este larg susținută, alcătuindu-se o delegație numeroasă, de 300 de persoane, în frunte cu Ioan Rațiu, care s-a deplasat la Viena. Ca și strămoșul său, împăratul Leopold, împăratul Franz Iosef I a refuzat primirea delegației și nu a citit *Memorandul*, care a fost trimis guvernului maghiar.

Memorandul a fost însă adus la cunoștința opiniei publice

europene. Tradus în mai multe limbi străine, difuzat în zeci de mii de exemplare în toată Europa, a fost cunoscut în mediile politico-diplomatice, având un mare efect.

Întors acasă, Vasile Lucaciu convoacă la Șişești pe membrii Comitetului Național, pentru a hotărî ce este de făcut în continuare. În convocare Lucaciu scrie că lupta trebuie continuată cu orice preț, el fiind primul care era gata să se sacrifice: *Dacă n-aș avea cerneală, v-aș scrie cu sângele meu, pentru a vă convinge să lăsați la o parte orice frică și să veniți pentru a începe lupta, marea luptă ce ne va aduce victoria. Trebuie să ne-o aducă, fiindcă bunul drept e cu noi* (în Ștefan Pascu, *Istoria Transilvaniei*, Tipografia Lumina, Blaj, 1944, p. 253-254).

Închis din nou la Seghedin, în Ungaria, pentru aceste afirmații, Vasile Lucaciu este încurajat de mulțimea de țărani români care încep să-l vadă ca pe un personaj de legendă, el fiind transpus în producții folclorice cum este *Doina lui Lucaciu*: "Cântă mierla prin păduri / Robu-i Lucaci la unguri/ Pentru sfânta libertate/ De care noi n-avem parte!"

Autoritățile erau în alertă maximă.

S-a ajuns până acolo încât, pentru simpla fredonare a acestei doine, vinovatul era aruncat în închisoare.

Datorită deselor întemnițări la Seghedin a lui Lucaciu și a altor luptători români, Onisifor Ghibu numește acest oraș "*o Meccă a românismului*", un oraș la care să mergi să te închini în fața închisorii, un loc sfânt unde au fost chinuiți atâtea români (Onisifor Ghibu, *Vasile Lucaciu în Oameni între oameni*, Editura Eminescu, București, 1990, p. 305).

Autoritățile erau terorizate de frică în fața **Leului de la Șişești**. Se temeau că ideile lui îndrăznețe, caracterul vizionar al cuvântărilor lui care exprimau credința în posibilitatea unirii românilor, se vor răspândi.

După ieșirea din închisoare Lucaciu este urmărit în continuare, corespondența îi este cenzurată, autoritățile dorind să-l izoleze astfel de ceilalți oameni politici. Episcopul Ioan Szabo, superiorul său, cedează presiunilor autorităților și-l suspendă din postul de preot în Șişești pe motiv că lipsește prea des de la activitățile profesionale, ocupat fiind cu cele politice. El era însă suplinat când era plecat, de păr. Constantin Lucaciu, fratele său.

Convins de dreptatea sa, Lucaciu face apel la autoritățile de la Vatican. Comisia venită să cerceteze cazul îi face dreptate, păstrându-l în funcție.

Îl așteaptă însă o nouă încercare. În 1893 guvernul maghiar a declanșat urmărirea penală împotriva conducătorilor Partidului Național Român, autori ai *Memorandului*, acuzându-i de *agitație împotriva ideii de stat maghiar*. Procesul s-a desfășurat la Cluj în luna mai 1894. Drumul acuzaților de la Sibiu către Cluj, locul procesului, a fost un adevărat triumf. Prin gări erau întâmpinați cu flori și aplauze, iar peste tot răsună imnul *Deșteaptă-te, române!* O mare mulțime de oameni vine la Cluj pentru a-i susține moral pe acuzați. *Moșii au apărut pe străzi cu băte mari și buzdușane ghintuite cu cuie. În Munții Apuseni erau adunați peste 20.000 de români înarmați* (corespondență din ziarul *Tribuna*, în Ștefan Pascu, op. cit., p. 236). Scânteia unei revolte putea izbucni oricând. Dar membrii Comitetului nu mai voiau o altă vărsare de sânge. Ei erau convinși de dreptatea lor. Așa încât au căutat potolirea țăranilor, asumându-și anii grei de temniță. Cea mai mare pedeapsă a primit-o Vasile Lucaciu, condamnat la 5 ani. *Gazeta Tribuna* prezintă reacția

condamnaților: *Venind în fruntea convoiului, părintele Lucaci făcea impresia unui erou din vremurile antice. Venea zâmbind. Doamna Lucaci i-a zis, de asemenea senină, următoarele: "Te sărut, dragul meu și te salut, că pe tine te-au învrednicit mai mult". Singur badea Gheorghe (Pop de Băsești) a plâns: pentru că, zicea, l-au batjocorit dându-i pedeapsă mai puțină, numai un an (în Ion Dodu Bălan, Octavian Goga, monografie, Editura Minerva, 1971, p. 41-42).*

Având în vedere indignarea opiniei publice europene și mai ales intervenția regelui Carol I al României pe lângă împăratul Franz Iosef în chestiunea acestui "rușinos proces", acuzații sunt achitați după ispășirea unui an de temniță.

Totuși, ca măsură de prevedere împotriva altei manifestări de acest fel, autoritățile desființează Partidul Național Român. Acesta va continua însă să existe, deoarece era susținut de țărâtime, care ajunsesse deja la o conștiință națională clară precum și de clasa de mijloc. Liderii formați în timpul mișcării memorandiste activau în continuare, înlocuind vechea gardă, adeptă a pasivității parlamentare. Ei erau intelectuali formați la înaltele școli de la Budapesta, Viena, Roma, Jena. Aveau doctorate în domeniul jurisprudenței, administrației publice, filosofiei, istoriei, vorbeau multe limbi străine, puteau discuta de la egal la egal cu oricine. În 1903 intră în Parlamentul maghiar primul deputat român, avocatul Aurel Vlad, iar în 1906 reușesc să intre în parlament 14 deputați români. Li se alătură și cei 7 deputați slovaci și 4 sârbi, formând o opoziție față de majoritatea condusă de Aponnyi, Andrássy și Kossuth, care formau un sistem reacționar, înțepenit în formulele Ungariei medievale.

În această luptă se înscrie și Vasile Lucaci. În 1907 el candidează la Beiuș împotriva candidatului guvernamental, contele Tisza, obținând o strălucită victorie: 75% din voturi. Este punctul culminant al noilor sale lupte politice, o dovadă a justeței drumului său politic. Apariția lui Lucaci în Parlamentul de la Budapesta a fost pentru clasa politică maghiară o lovitură de trăsnet. Îl preferau în închisoare, sau chiar sub pământ. În loc de asta, Lucaci era acolo, în fața lor. Și vorbea. Cu glasul lui de tribun, cu talentul său de orator, el afirma cu glas tunător că a venit ziua ca drepturile românilor să fie recunoscute. Unele din discursurile sale au fost publicate și în ziarele din România, făcându-l cunoscut și apreciat.

După încheierea mandatului, în 1910, Vasile Lucaci redactează un nou *Manifest electoral al Comitetului Central al P.N.R.*, pe baza căruia se prezintă alegătorilor un nou grup de candidați români. Dar, datorită severelor măsuri represive luate de autorități, doar 5 deputați români au putut intra în parlament, Lucaci fiind respins. Eșecul temporar îl determină însă să găsească alte mijloace de acțiune, cum au fost turneele de mare amploare efectuate în țară, peste tot unde mergea fiind adunate mulțimi imense să-l asculte și să-l ovaționeze.

Una din temele sensibile pe care le-a atins Lucaci în acțiunile sale a fost protestul vehement împotriva noului mijloc de maghiarizare găsit de autorități, și anume, înființarea episcopiei de Hajdudorog, prin care parohiile românești din 80 de sate au fost afiliate ritului catolic de limbă maghiară.

Glasul lui Vasile Lucaci pătrunde acum și în cercuri politice europene. La Congresul internațional al popoarelor de la Londra, din 26-28 iulie 1910, este exprimat de către el punctul de vedere românesc în problema frăției pentru toate rasele și națiunile. El combate megalomania și fanatismul claselor conducătoare maghiare, avertizând că o asemenea politică va duce Ungaria la

prăbușire. Profecție care s-a adeverit chiar peste câțiva ani.

Războiul izbucnit în 1914 îl determină pe Lucaci să intensifice politica de strângere a legăturilor cu oamenii politici din România, pentru a-i conștientiza asupra importanței momentului și a-i determina să sprijine pe românii ardeleni în lupta pe care o duceau de atâta timp cu asupritorii lor. Riscându-și viața, trece pe ascuns granița în România, unde, la București, împreună cu Octavian Goga, devine susținătorul ideii de intrare a României în război alături de Antanta, ca singur mijloc de a elibera Ardealul din robie. Alături de Octavian Goga, Vasile Lucaci conferențiază în săli pline, atrăgând atenția că soarta românismului din Ardeal se hotărăște **acum și la București**. Nu este de mirare că Vasile Lucaci este ales președinte al Comitetului de conducere al Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor, devenită din 14 decembrie 1914, Liga pentru unitatea **politică** a tuturor românilor, vicepreședinți fiind Barbu Șt. Delavrancea, iar secretar Nicolae Iorga. La întrunirile unde vorbea Lucaci, mulțimile îi ascultau impresionate ideile, bine argumentate și convingătoare. Devine la fel de iubit și de ascultat ca și în Ardeal. A fost ales chiar deputat de Galați, putând participa astfel, la luarea unor hotărâri privind războiul.

Intrarea României în război la 14/27 august 1916 îl silește pe Lucaci să se refugieze la Iași, unde va participa la organizarea detașamentelor de voluntari români alcătuite din prizonierii ardeleni reînțorși din Rusia.

În aprilie 1917 Vasile Lucaci pleacă în S.U.A., împreună cu fratele său, Constantin și cu diplomatul Vasile Stoica. Aici se afla de mai mulți ani fiul său, pr. Epaminonda Lucaci, trimis în misiune clericală pentru românii ardeleni strămutați acolo la începutul sec al XIX-lea. Guvernul român i-a încredințat lui Vasile Lucaci sarcina de a populariza în rândurile opiniei publice americane obiectivele urmărite de români și România, de câștigare a autodeterminării pentru națiunea română din fostul imperiu habsburgic. Are numeroase întâlniri cu românii americani, cei mai mulți fiind emigrați din Ardeal, pe care îi cheamă să lupte alături de România pentru interesele românești. La Cleveland, unde în data de 24 aprilie 1918, are loc o mare întrunire românească, s-a creat *Liga Națională Română din America*. Aceasta, la dorința lui Lucaci, a transmis presei manifestul intitulat *Către toți românii*, prin care își exprima convingerea că statul național român va exista nu peste mult timp. Aceste manifestări determină un val de simpatie a autorităților americane față de România și față de popoarele care luptau pentru libertate. Însuși președintele Wilson trimite regelui Ferdinand un mesaj în care își declară simpatia pentru luptele și jertfele poporului român, promițând să susțină lupta acestuia pentru libertate.

În august 1918 Lucaci se întoarce în Europa, unde, în Franța și Italia, organizează legiuni românești din prizonierii care luptaseră aici, ajutându-i să se întoarcă în Transilvania, formând gărzile naționale române.

Marele moment de la 1 Decembrie 1918 îl găsește în Italia, lângă Roma, unde sfințește drapelul regimentului *Horia*, iar la 6 ianuarie 1919 sfințește drapelul regimentului *Cloșca*.

Conștient că opinia publică europeană trebuie informată despre adevărata situație a Ardealului, la 23 mai 1919 vorbește la Geneva la o manifestație în favoarea României. În timpul Conferinței de pace de la Paris, are convorbiri cu diplomații țărilor participante. Așa încât, marele luptător pentru unirea tuturor românilor, nu este prezent la 1 Decembrie la Alba Iulia,

la solemnitatea realizării visului său de o viață. Totuși, mulțimea adunată acolo nu l-a uitat, aclamându-l frenetic atunci când s-a anunțat includerea sa în Consiliul Dirigent, guvernul provizoriu al Transilvaniei, ca ministru al unei țări libere.

În toamna anului 1919 Vasile Lucaciu se întoarce în țară. Este primit cu ovații și sărbătorit la București, Sibiu, Satu Mare. Abia la 17 octombrie ajunge la Baia Mare și apoi își revede căminul iubit, satul și biserica din Șişești. Întors pe meleagurile natale, la Satu Mare, Lucaciu este numit preot al parohiei greco-catolice *Sfinții Apostoli Mihail și Gavril*. Generalul Andrei Butunoiu descrie astfel prima slujbă pe care a oficiat-o : *L-am văzut cu toții în Satu Mare, în clipa solemnă când a fost instalat în modesta parohie din acest oraș; l-am văzut emoționat când ne citea Sfânta Evanghelie, pe când din ochi îi curgeau lacrimi, el, care nu se emoționase niciodată în fața tribunalelor și nu plânse în fundul temnițelor.* (Articol publicat ziarul *Satu Mare*, Anul IV, nr. 98, 6 decembrie 1922, în revista *Eroii Neamului*, Anul 9, nr. 3 (32), septembrie 2017, p. 23-25).

Ajuns în regiunea pe care a iubit-o atât, Vasile Lucaciu acționează pentru transformarea ei în ritm cu înnoirile din țară. Stimulează viața românească pe meleaguri sătmărene, se îngrijește de înființarea unui al doilea post de preot pentru românii greco-catolici din oraș, pune bazele construirii unei noi biserici impunătoare, pentru care el și familia lui fac o donație substanțială.

Devine deputat în primul Parlament al României Mari, așa cum, prin strălucita lui calitate de vizionar, le prezisese temnicerilor săi cu ani în urmă. În calitate de deputat, atrage atenția asupra unor chestiuni practice legate de modul cum se va realiza reforma agrară. Organizează cursuri de limba română pentru funcționarii statului, se îngrijește de dezvoltarea învățământului liceal în limba română.

Bolnav în ultimul an de viață, se retrage din viața publică, deși mai avea numeroase proiecte de realizat. Părăsește această lume la 29 nov. 1922, la Satu Mare, fiind transportat și înmormântat la Șişești. Coincidența face ca eroul neamului românesc, Vasile Lucaciu, să fie înmormântat chiar în ziua de 1 Decembrie, ziua când românii sătmăreni sărbătoreau patru ani de la Marea Unire. Era, ca și când ar fi vrut să marcheze și el această zi printr-un eveniment deosebit, chiar dacă era tragic pentru el.

În aceeași zi se desfășurau la Satu Mare festivitățile ce marcau Marea Unire, încununate cu dezvelirea Monumentului Soldatului Necunoscut, ridicat în cinstea eroilor căzuți pentru făurirea României Mari. Festivitățile erau însă umbrite de moartea marelui luptător.

La catafalcul lui Vasile Lucaciu au fost prezenți oameni importanți, marcând măreția defunctului, începând cu primul ministru al României, Ion I. C. Brătianu, care l-a decorat post-mortem cu Ordinul Steaua României în grad de Mare Comandor, decorația fiindu-i așezată pe sicriu.

Regele Ferdinand a decretat pentru ziua aceasta zi de doliu național.

Au fost prezenți de asemenea Octavian Goga, episcopii Valeriu Traian Frențiu și Iuliu Hossu, care l-a avansat la rangul de vicar episcopal.

În cuvântul său de rămas bun, Octavian Goga l-a descris pe vechiul său tovarăș de luptă ca pe *continuatorul direct al Treimii noastre din secolul al XVIII-lea...Petru Maior, Samuel Micu și Gheorghe Șincai, părinții redeșteptării noastre. ...oriunde a fost*

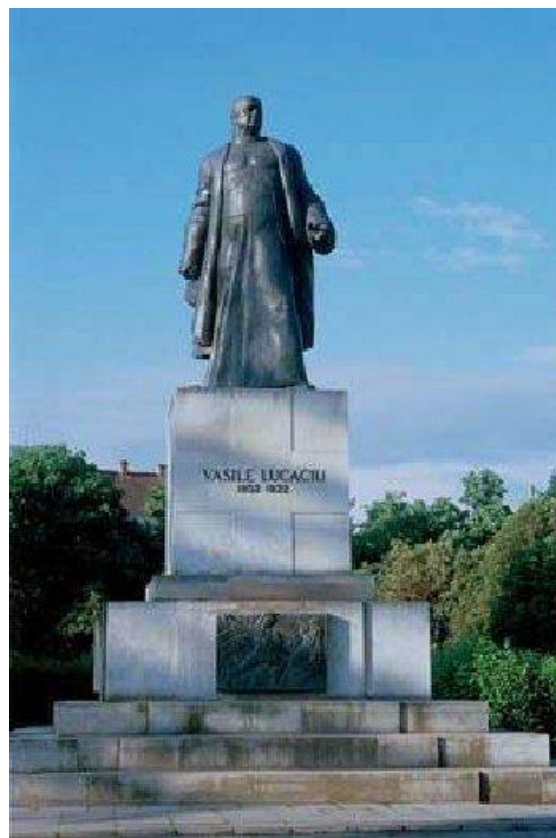
Ardealul luptător, oriunde s-au afirmat drepturile lui de existență..., oriunde a fost risipire de energie... oriunde a fost suferință pentru neam, pretutindeni înseamnă că așa a voit să fie, așa a hotărât să se întâmple acest popă din Șişești, mândru ca un senator roman, frumos ca un cardinal de pe vremea Renașterii italiene...

Sunt cuvinte care întăresc cele spuse despre sine de însuși Lucaciu: *...acolo unde sunt eu, acolo bate inima Ardealului.*

Generalul Andrei Butunoiu scria în ziarul *Satu Mare* din 6 decembrie 1922: *Un munte s-a prăbușit, un munte cu creștetul plin de zăpadă, dar care se înalță mândru în sus, printre nori, pentru a ajunge până la soare, ce îl împodobește cu o aureolă de raze luminoase. Este uriașul neamului, Vasile Lucaciu, e acel suflet extraordinar, acea inimă incomparabilă, acel glas de bronz care timp de o jumătate de veac a răsunat ca o trâmbiță de alarmă în toate colțurile lumii, când, cerând dreptul la viață liberă a unui popor oprimat, arăta că în această lume mare și frumoasă trebuie să se găsească un locșor și pentru poporul român...* (în *Eroii Neamului*, Anul 9, nr. 3 (32), septembrie 1917, p. 23-25).

Elevii Liceului din Carei care-i purta numele i-au scris pe piatra funerară cuvintele de recunoștință și admirație: *Îți făgăduim că vei trăi veșnic în sufletul nostru, al generațiilor care creștem în școala patronată de tine... care-ți închină acest monument, admirându-ți lupta și slăvindu-ți munca și viața bine încheagată în fapte mărețe. Dormi în pace, tu care ești al tuturor!*

Rămâne ca generațiile de astăzi să ducă mai departe idealurile marelui luptător.

Stauia lui Vasile Lucaciu din centrul orașului Satu Mare

KIERKEGAARD – PARADOXUL LUI ABRAHAM

Florin ROMILA

(IV)

Problemata III

În concepția lui Kierkegaard, individul se găsește într-o mișcare permanentă între două stări existențiale: starea de exterioritate, în care el se manifestă împreună cu ceilalți sub imperiul esteticii și eticii, și starea de profundă interioritate, în care el este absolut singur, izolat, ascuns. După Hegel, datorită esteticii și eticii este să-l extraga din interioritate, ce este sursa de erori, și

să-l livreze exteriorității, adică imperiului eticii. Credința nu se poate afla decât în uniune inseparabilă cu etica, ce este principiu universal – „*Filosofia hegeliană nu admite interior ascuns și nici incomensurabil, care să fie fondate de drept*” (III, 145). În acest sens, actul de credință al lui Abraham, prin interioritate, este iluzie și injustificabil. Pentru Kierkegaard, Hegel este contradictoriu, fiindcă îi atribuie lui Abraham statutul de părinte al credinței, or acest statut se bazează pe interioritatea sa profundă și nu pe exterioritate-etică. După Kierkegaard, în fond Abraham se găsește, prin credință, în starea de paradox etic.

Pentru a lămuri acest paradox, Kierkegaard examinează starea interiorității – existența ascunsă sau lucrul ascuns. În tragedia greacă, lucrul ascuns este *fatum* sau destin; spre exemplu, *fatum*-ul prin care Oedip își ucide tatăl și se căsătorește cu propria sa mamă. În schimb, în epoca modernă, eroul decide el însuși dacă și cât de mult să se ascundă, să-și disimuleze existența. Cu privire la lucrul ascuns, principiile estetice și etice pot fi antagonice: acordăm lucrului ascuns tot ceea ce hazardul, timpul, experiența și obiceiurile pot satisface calitatea estetică, totuși în numele categoriilor sale absolute, respingem factorii estetici. Raportul dintre ele este inegal și, mai ales, etica are întotdeauna castig de cauză. Spre exemplu, Agamemnon, în *Ifigenia la Aulis*, sub imperiul esteticii, ține mai întâi ascunsă jertfiera Ifigeniei, fiindcă este act nemilos și crud – inestetic –; în momentul în care actul de sacrificare trebuie îndeplinit, etica prevalează asupra esteticii, iar Agamemnon dezvaluie publicului jertfiera Ifigeniei. Estetica poate fi instrumentată de etică, atunci când este manifestă: spre exemplu, Ifigenia își imploră tatăl, cu lacrimi în ochi, pentru a-și fi crutată viața – este redare estetică –, fiindcă lacrimile sunt înaltătoare pe plan emoțional, ca să zicem așa. Desi, se are în plan uciderea Ifigeniei, publicul receptează mai puțin acest act odios (nonetic) și mai mult inocența victimei, ca act estetic. În felul acesta, Agamemnon devine erou tragic într-o simbioză estetică-etică.

Tot la fel, credința poate fi instrumentată de către etică, din momentul în care este exterioritate; spre exemplu, adaugă Kierkegaard, în Grecia antică, un tânăr este prevenit de către oracol că, dacă va da curs logodnei anunțate, va fi lovit de o nenorocire. Ce va face atunci tânărul? Dând curs predicției, ca act public, el va avea de ales între a anula sau nu logodna. În

ambele cazuri, intenția divină nu se schimbă, căci predicția este corectă, însă ea produce reacții/ atitudini estetico-etice diferite. Astfel, prin anularea logodnei, tânărul este perceput negativ, atât pe plan estetic cât și pe plan etic – distruge reputația fetei și respectiv nu-și asumă curajul de a înfrunța nenorocirea prezisă; prin menținerea logodnei, în tăcere, adică fără să-i spună nimic logodnicei, tânărul va împlini/atinge maximum atât pe plan estetic cât și etic – fiindcă respectă promisiunea făcută logodnicei, înfrunță cu curaj o primejdie pe care nu o împărtășește cu nimeni, prin urmărirea găsește în situația eroului tragic; prin rostire, adică atunci când el îi destăinuiește logodnicei în mod particular ce anume primejdii va avea de înfruntat dacă va da curs logodnei, el va rata aspectul estetic – căci vorbirea sa este vanitate înaintea primejdiei sau a suferinței încă neparcuse – dar va satisface aspectul etic-fiindcă va înfrunța cu bravură o primejdie pentru a nu stîrbi onoarea logodnicei sale. Aceste atitudini, desi se înscriu pe vectorul credinței, nu sunt în fond credință, fiindcă ele se împlinesc în sfera etico-estetică ca efecte ale credinței. Logodnicii, în funcție de predicție, nu vor crede mai mult sau mai puțin, ci vor fi mai mult sau mai puțin (auto) valorizati sub aspectul etico-estetic; credința este astfel ocazia și nu cauza eticii. Putem zice astfel că individul, prin credință, ca exterioritate, se poziționează într-un raport general cu etica. În schimb, credința prin interioritate sau comunicare individuală – cazul lui Abraham –, nemaieexistind mediația prin precizare – se detașează complet de aspectul estetico-etice, fără însă ca prin această intenția divină să fie schimbată – căci tânărul este mereu sub imperiul primejdiei stabilită de zeu, dacă nu va anula logodna. De data aceasta, nimeni nu știe nimic de intenția divină, prin însăși condiția de interioritate a receptorului credinței. Prin manifestare (exterioritate) a actului de credință (ca încercare), tânărul poate fi erou tragic, deci poate fi în raport absolut cu etica; prin interioritate, tăcerea sau absența manifestării este condiția credinței, ce este sub semnul paradoxului, fiindcă credința (din interioritate) este pentru a nu fi în exterioritate; ea poate fi exterioritate numai ca rezultat. Putem zice astfel că individul, prin credință- interioritate, se găsește în raport absolut cu Absolutul.

Kierkegaard își propune să detalieze, prin trei exemple – *Agnes și tritonul*, *Tobie și Sara*, *Faust* –, avatarurile credinței în oceanul estetico-etice.

În *Agnes și tritonul* (7*), tritonul este seducatorul demonic atotputernic, din imperiul oceanului, și în fata caruia victimele sale feminine rămân fascinate una după alta. Într-o zi, ca de obicei, gata să seducă, o invită pe preainocenta Agnes la o plimbare pe mare; ea acceptă cu încredere absolută, și atunci tritonul resimte cum energia sa de seducator se pierde ca un fum subtil în imensitatea cerului. Tritonul este invins ca seducator – nu va mai seduce niciodată. Aceasta înfrângere nu survine însă dintr-o dragoste *coup de foudre*, ci este consecința contactului cu starea specială etică, de încredere și inocență a tinerei fete; tritonul se întoarce singur în imparția sa, umilit și plin de remuscări. Căința sa este o stare de suferință morală pentru pacatele seducerilor anterioare. Tragedia demoniacului, în cazul tritonului, se desfășoară sub două aspecte: căința în secret

si/sau cainta manifestata (in fata lui Agnes). Impermeabilitatea caintei sale nu este decat o iluzie, fiindca in fond cainta tritonului provoaca in Agnes o suferinta morala. Chiar daca ea nu se indoieste de dragostea lui, constata ca el o respinge, retragandu-se in singuratate, ceea ce o face sa creada ca ea ar putea fi vinovata (in fata lui) de ceva ce ea nu stie si el nu-i spune. Tacerea in sens tragic este astfel sursa de culpabilitate. Totodata, tritonul, incatusat de tacerea lui, retranspune suferinta lui Agnes in propria sa cainta, incat se considera atunci de doua ori vinovat – ca seducator si ca tainuitor. Putem zice ca tainuirea tritonului satisface planul estetic, insa nu si cel etic – a nu avea curajul marturisirii pacatului este o insuficienta etica. Insa Agnes este salvata prin reclusiunea sa, precum aceea a calugarului din Evul mediu, observa Kierkegaard, si astfel tritonul isi gaseste repausul.

Atunci tritonul tenteaza a doua varianta: cainta si explicatia (manifestarea) sa cu Agnes. De la acest punct incolo, tritonul are din nou de ales intre doua iesiri : sau accepta dragostea lui Agnes, si „*totul se sfarseste printr-un fericit mariaj*” (III,161), lucru care satisface cu facilitate atit exigenta estetica cat si cea etica; sau, printr-o etica a esecului, se autodenigreaza. Prin a doua alegere, cei doi protagonisti ies, in cele din urma, prin paradox, din sfera etica. Tritonul intelege ca in ciuda marturisirii sale, prin cainta manifestata, seducerea sa esuata inseamna o amplificare a suferintei morale pentru amandoi, cat timp ea il iubeste in mod pur. Ceea ce este inacceptabil pentru triton, incat el vrea din nou, prin disimulare, s-o elibereze pe Agnes de aceasta iubirea pura si fatidica, si numai in acest scop, pentru ca ea sa nu-l mai iubeasca, tritonul se autodenigreaza. Insa efectul este disperant, fiindca Agnes nu crede in minciuna tritonului, care este nefireasca in ochii ei, iar martiriul tritonului creste in masura in care Agnes nu renunta sa-l iubeasca. De-abia atunci, prin acest fatidic efect redublat ca seducere, ca sa zicem asa, tritonul atinge starea celui individ ce se gaseste / afla – si se cunoaste pe sine insusi astfel – in afara eticului si, deci, in raport absolut cu Absolutul (demonic).

Kierkegaard sesizeaza aici analogia, in oglinda, cu raportul absolut fata de Divin. Ne putem pune intrebarea daca tritonul este sau nu erou tragic si ce poate avea in comun cu Abraham ? Este de remarcat ca atit Abraham cat si tritonul urca pe o scara a suferintei morale in mod paralel –chiar daca in sensuri divergente – pentru a se raporta (in afara eticului) cu Absolutul. Amandoi nu-si gasesc linistea in raport cu exterioritatea morala, in opozitie cu eroul tragic, spre exemplu Agamemnon, care dupa sacrificarea Ifigeniei, se impaca cu el insusi; amandoi incearca sa disimuleze suferinta morala proprie pentru a salva raportul cu Absolutul. Insa tritonul este rational inteligibil, adica exteriorizabil, din punctul de vedere al dialecticii demonului cazut, fiindca iesirea sa din etica vizeaza imediat intrarea in etica, adica salvarea etica in extremis a lui Agnes si ulterior linistirea sa ca erou tragic- caci ea nu ar trebui sa-l mai iubeasca, pentru a nu mai avea nicio pata pe constiinta, si Kierkegaard remarca : „*cu cat Agnes va fi dezvoltat propriul sau ego, cu atit iluzia sa va fi mai orbitoare*” (III,162); pe cand in cazul lui Abraham, linistirea nu este un rezultat unde acesta s-ar stradui sa ajunga - Abraham nu stie unde sa vrea sa ajunga, ci el crede in Yahve, pur si simplu - iar martiriul sau moral se amplifica, in virtutea absurdului, atunci cand Isaac il implora sa nu fie ucis. Prin urmare Abraham, spre deosebire de triton, este

nonexteriorizabil si ramine permanent intr-o tensiune abisala. Dupa Kierkegaard, pacatul – spre exemplu, arta seducerii- trebuie admis ca semn al paradoxului etic, caci etica nu-l poate admite fara a-l prelua ca negatie de ea insasi, la acelasi nivel, ceea ce face ca demonicul sa fie absolutizat, in afara eticii. Suprimarea pacatului, inseamna asadar nu aceea a absolutului demonic, ci intrarea in etica printr-un raport de mijlocire. Pacatul nu exista in etica, precum exista credinta ca mijlocire cu divinul (in versiunea filozofica hegeliana, pe care Kierkegaard o contesta), ci precum o contradictie mijlocita fata de absolut, ce delimiteaza etica. In acest sens, Abraham – cel care nu comisese niciun pacat – intra in paradoxul etic, dar nu precum intrase tritonul – prin pacat, ca o contradictie a eticii -, ci prin credinta; insa credinta lui Abraham nu este mijlocire, precum in cazul celorlalti, ci credinta sa este o contradictie a exterioritatii etice, adica este interioritate; credinta lui Abraham este gasita in interioritate, nu ca o negatie a eticii, ci ca un nou raport cu absolutul – raportul divin. Asadar deosebirea intre triton si Abraham rezida in natura raportului fiecaruia cu absolutul : tritonul parvine la acest raport prin pacat, in timp ce Abraham ajunge prin negarea exterioritatii eticii.

Note :

7*- exemplul este împrumutat din G.E. Lessing - Hamburgische Dramaturgie (vezi nota 139- Soren Kierkegaard ; vol. V, Oeuvres completes,- 1972, L'Orante, Paris, trad. in fr. T.H. Tisseau si E.M. Jaquet-Tisseau.)

Portret al filozofului Søren Kierkegaard
făcut la 1840 de vărul său, Niels Christian. (wikipedia)

FOC DE VISE

MIRUNA OCNĂREANU

SE-NTÂMPLĂ

*Se-ntâmplă să te privesc prin ferestre
Agătat de fiecare întrebare
din poiana de cer, sub Luna cea mare,
Flamând, așteptând voci rupestre*

*Se-ntâmplă să te citesc printre rânduri
Să gust din miez, ca un sărac cerșetor,
Sau...ca iubita din timpul trecător
Lăsând urme-n zăpada de gânduri*

*Să mă privești dintre îngeri se-ntâmplă
Eu să te strig, tu să nu vrei să m-auzi
Să îmi răspunzi precum o fac copacii surzi,
Lăsându-ți frunza albă tâmplă...*

PLOAIA FRUNZELOR DE NUC

*Sub ploaia frunzelor de nuc
Mă-ncearcă vina asta aspră
Din bruma nopții mă ridic
Privind-o prin fereastră*

*Se strâng culorile-n cirezi
Sub galbenul de foc
Iubirea plânsă prin livezi
Din iesle-și face loc*

*Din deal rostogolește teama
Și plânsetul de mamă
Și nici vecinii nu iau seama
Când jalea poartă strană*

*Mă-ncearcă vina asta aspră
Sub ploaia frunzelor de nuc
Tu porți pe umeri brumă-albastră
Eu pe călcâie toamnă-aduc*

LIVADA DE CUVINTE

*Te zgribulești în mine toamnă
Livada-mi de cuvinte arde
Din hornuri fumul va să cearnă
Peste-ale lumii bulevarde*

*Pe gardul de nuiele ude
Tu toamnă-arunci înfrigurată
Cojocul de șuvițe crude
Sub mângâierile-ți de fată*

*Prin vise, sulite de-aramă
Golesc livezile din tâmple
Speriată,-n scutece de mamă
Aștept...ce fi-va să se-ntâmple*

*Să bântuie o altă vară
Cu arșiță, cu stei, cu fluturi,
Să-mi fie sete de povară
Și de o cofă de săruturi*

CULORI

*Nu-mi da binețe-n anotimpul ăsta
Pe geam stau răstignite flori de gheață
Umbrarul lunii își dospește teama
Și-o șlefuieste-n mugurii de viață*

*Culorile de toamnă din chimir
Agață-le sub streășină, în tindă,
Lumina palidă și florile de mir
Să lepede minutele-n oglindă*

*Trimite-mi doar ninsorile de vară
Și sub omătul lor, pe fruntea mea,
Lumina spicelor să înflorească
Uimirea mea să urce către-o stea*

*Sub tâmple să mi se usuce frica
Cărăușind doar setea din ulcioare
Ninsorile cireșilor din suflor
Albe povești să ningă din fuioare.*

UN NOU AȘEZĂMÂNT DE LUX PENTRU VÂRSTNICII BOLNAVI, LÂNGĂ SIBIU

Anca SÎRGHIE

Primirea oamenilor vârstnici și bolnavi în instituții specializate este o problemă ce întârzie să se rezolve în România în ritm alert, pe cât de urgentă este. Atât timp cât familii aflate într-o situație disperată se adresează unui azil de stat și li se răspunde că trebuie așteptat până moare vreunul dintre locatari, imaginea asigurării oamenilor ajunși la senectute la noi este încă o realitate dură.

Poate că tocmai de aceea, fiecare așezământ de profil care își anunță deschiderea, fie el de stat ori particular, trezește un viu interes, mai ales pentru aparținătorii care se află în imposibilitatea de a-i îngriji pe părinții lor bătrâni și bolnavi. În județul Sibiu, care deține cel mai vechi azil din țară, inițiativele în acest domeniu nu au lipsit, mai ales în ultimul deceniu. Denumirile lor sunt variate, nescăpând de molima neologistică a influenței engleze, de la *nursing home*, *retirement home*, *Senior Center*, *Maya cămin*, azil de bătrâni sau cămin spital, cum este renumitul așezământ "Dr. Carl Wolf", la care oameni încă în plină putere își depun dosarele de înscriere ca peste mai mulți ani să fie siguri că le vine rândul, cam ca RDG-iștii din vremea socialismului, care se înscriau să cumpere un autoturism Trabant cu 15 ani înainte de livrare. Faptul că s-au înmulțit vizibil aceste instituții sociale de mare necesitate este cu totul explicabil în condițiile în care tot mai mulți tineri români pleacă din țară, nutrind iluzia că activitatea lor peste frontiere le va împlini visul de prosperitate materială, dar nesocotind repercusiunile negative ale unei asemenea soluții, generalizate endemic în România prezentului. Bunicilor, care la vârsta senectuții li s-ar cuveni dată o îngrijire specială, le revine responsabilitatea dificilă să ia în seama lor creșterea nepoților, pe care părinții ahtiați după venituri mai mari decât cele ce se pot dobândi în țară îl părăsesc, fără să realizeze că etapa adolescenței este critică și necesită prezența efectivă a ambilor părinți în viața cotidiană a copiilor în plină creștere.

Cu aceste gânduri, intram zilele trecute pe poarta Căminului de bătrâni "Maria Theresia", aflat între comuna Șura Mică și orașul Ocna Sibiului, respirând aerul curat al câmpului cu plantații de porumb și culturi de cereale, într-o liniște dumnezeiască. Doamna Eugenia Bârsan, care m-a primit cu un zâmbet larg și afectuos, este tocmai patroana noului așezământ, ce are în holul de la intrare portretul impunătoarei împărătese austriece. Nu-mi pot reprima gândul că la ordinul ei în Transilvania au fost dărâmate și incendiate mii de biserici și mănăstiri ortodoxe tradiționale, dar la Sibiu cartierul Teresianum marchează și niște merite ale renumitei împărătese pentru locuitorii germani ai secolului al XVIII-lea în cetatea de pe Cibin. Unul sigur este cu adevărat important, cel de a fi numit guvernator al Transilvaniei pe Brukenthal, o personalitate emblematică pentru orașul nostru. Încerc să-mi explic alegerea

acestei denumiri la gândul că așezământul este deschis și unor locatari străini, care vor veni din Europa întreagă, încântați să se așeze sub pavăza renumitei personalități imperiale.

Pregătirile pentru deschiderea oficială în 29 septembrie 2018 sunt în toi și experiența celor 30 de ani trăiți de doamna Eugenia la Viena, alături de un soț medic, își spune cuvântul. Aerul de construcție proaspăt terminată, structura clădirii în care va funcționa un salon cultural, o capelă pentru rugăciune, m-au impresionat deopotrivă cu apartamentele dotate cu câte două paturi ergonomice, dulapuri înfundate ca la hotel, balcoane care te cheamă la soare, televizoare cu cablu, Internet, mese încăpătoare cu câte două scaune și săli de baie, pregătite prin acces ușor pentru nevoile speciale ale unor oameni aflați în grea suferință. Tot la norme și standarde europene este concepută și grădina căminului de 8.000 mp, cu filigoria largă, unde se pot desfășura evenimente importante, și alei de plimbare. O apariție imposibil de neglijat a fost primul locatar al instituției, nu altul decât academicianul George Litarczek, o somitate în domeniul anesteziei medicale românești și europene, care mă frapează cu mobilitatea sa în noul mediu ce evident i-a devenit deja familiar. Scaunul cu roțile în care se deplasează fără rețineri, nu mai are secrete pentru Domnia Sa. Este vioi în replică, una cu care domină pe interlocutor, și propunerea de a-mi oferi un interviu i se pare absolut firească, ținând de o obișnuință a vieții lui cotidiene, cum o trăise la București, activând la mai multe unități spitalicești, (între care la Spitalul Fundeni a format o școală de anestezie și de terapie intensivă, creând chiar 7 invenții de tehnică medicală), la I.M.F. ca și în conferințe internaționale. Este chiar fericit să afle că aș dori să citesc cărțile memorialistice despre viața lui, acum când Domnia Sa a împlinit 92 de ani, și mă încredințează că editura mi le va trimite cât de curând. Îl asigur că nu dânsul este cel mai vârstnic locatar al căminului-hotel, ci prietena mea, profesoara Maria Nemeș, care tocmai se instalează într-o cameră curată și luminoasă, dânsa având vârsta de 98 de ani. Sper că i-am sporit domnului academician speranța de viață cu mărturisirea mea. De mult timp dorită, cunoștința cu profesoara Hurezeanu, mama ambasadorului nostru în Germania, Emil Hurezeanu, a devenit o realitate, căci noul statut de locatar al Căminului "Maria Theresia" nu-i produce vreo apăsare, ci dimpotrivă, o angajează în proiectul apropiatei deschideri oficiale. Din conversația cu Domnia Sa înțeleg că doamna profesoară Paraschiva Hurezeanu este dornică să participe activ la viitoarele serate muzical-literare care se vor organiza în cămin. Aleg ca punct de pornire pe Lucian Blaga și îi ofer cartea mea ce are Premiul "Oct. Goga" al Uniunii Scriitorilor din România, intitulată *Lucian Blaga și ultima lui muză*. Ne promitem colegial că o vom discuta după ce doamna Hurezeanu o va termina de lecturat. Observ că acestei instituții sociale de lux îi lipsește o bibliotecă și ofer patroanei, care își amintește cu plăcere că a fost cândva eleva mea la Colegiul Național "Gheorghe Lazăr" din Sibiu, deloc întâmplător un volum solid pe care l-am dedicat în anul 2016 celei mai fascinante personalități literare a Sibiului, volum intitulat *Radu Stanca. Evocări și*

interpretări în evantai. Așadar, o altă temă a viitoarelor serate literare la Cămin.

Dotat modern ca niciun altul la Sibiu, microbuzul ce este oferit, ca să conducă pe fiecare nou pacient al Căminului "Maria Theresia", are rampă, pe care se ridică scaunul cu roțile ce poartă pe bolnavul imobilizat. Însăși patroana a avut generozitatea să sosească la domiciliul viitorului locatar al căminului, spre a ajuta cu delicata ei veselie la depășirea momentului greu al despărțirii de locul domiciliului. Adaptarea începe chiar din acel punct al primului contact și patroana, sibiancă de origine, are intuiția psihologică necesară spre a semăna încredere. Noutatea cu care dorește Eugenia Bârsan să

completeze sistemul de asistență social-medicală pentru seniori la Sibiu, din an în an mai sporit ca modernitate și confort, pornește de la atitudinea luminoasă și atentă față de suferința oamenilor. Întregul personal îi urmează modelul, din convingerea că fiecărui pacient i se cuvine acordată toată considerația. Prezența permanentă a unor medici în instituție, programele de gimnastică medicală, care se comandă pentru pacienții doritori, plimbările zilnice pe aleile parcului creează o certitudine, anume că senectutea, cu afecțiunile ei inerente, poate fi trăită cu demnitate și bucurie. Parafrazând un titlu de film cunoscut, am plecat din Rezidența "Maria Theresia" din vecinătatea orașului Sibiu cu convingerea că în acel cămin cu aspect de hotel am văzut bătrâni fericiți.

„SIMFONIA CULORILOR” – IMPRESII DE LA VERNISAJ

Viorica BĂETU

Vă place muzica? Vă place frumosul? Sunteți fericiți? Fericirea? Este scopul vieții noastre, ceea ce dorim în viață este să fim fericiți, spun budiștii. Fericirea este măsura în care reușim să ne bucurăm de momentele frumoase și să trecem peste cele grele, fără a ne întoarce în mod constant înapoi, capacitatea noastră de a privi înainte, de a spera, spun alții. Din multitudinea de definiții reținem un termen deseori legat de fericire: moment, clipă.

August, 25, bucuria lipsei de griji a zilelor de vacanță, sentimentul de libertate, de lejeritate, moment de pura încântare, aceasta dacă ați avut norocul să vă aflați în sala de expoziție a bibliotecii Sylvain Garneau din Laval, pentru a vă desfăta cu priveliștea oferită de tablourile dnei Rodica Vinca; tablouri ce rămân îndelung gravate în subconștientul spectatorului, procurându-i o plăcută senzație de împlinire. Un farmec deosebit adus acestei manifestări s-a datorat îmbinării artelor; muzica clasică, poezia, arta dramatică și pictura și-au dat întâlnire, totul sfârșindu-se cu un cocktail spre a prelungi clipa plăcută. Prestațiile pianistei Iulia Mocioc și a violonistei Mihaela Tistu, sonetele artistului Adrian Munteanu, precum și farmecul captivant al maestrului Sergiu Cioiu au completat în mod fericit acest minunat eveniment.

A fost cea de a treia expoziție personală a pictoriței Rodica Vinca, moment semnificativ în evoluția spre maturitate a artei sale. De data aceasta, expoziția a fost organizată în două mari secțiuni: tablouri de factură expresionistă și tablouri de tip modern cu compoziții abstracte, totalizând 35 de pânze și peste o duzină de vase pictate și semnate. Printre acestea regăsim tablouri cu compoziții pe care le-aș numi experimentale, dovadă a căutării permanente, a dorinței de a explora noi căi, mai puțin

familare artistei. Întoarcerea la origini, reactivarea rădăcinilor, este de asemenea prezentă în tablouri cu peisaje rurale, mănăstiri, scăldate de lumina caldă a soarelui, mângâiate de adierea vântului.

Picturile expresioniste trădează o sensibilitate acută față de frumosul din natură, artista este fascinată de multiplele fațete ale frumuseții florilor, preferința sa îndreptându-se spre florile câmp de pe plaiurile de origine: maci, margarete, iriși, dar nu lipsesc nici anemonele, liliacul, magnolia. Întocmai ca Monet, care și-a pictat nufierii din grădină în zeci de ipostaze, grădină care a devenit principala sa sursă de inspirație la un moment dat, dna Rodica Vinca ne uimește cu jocurile de lumină, cu armonia formelor și a culorilor, ceea ce conferă o poezie proprie creațiilor sale. Culorile proaspete, vibrante se suprapun prin trăsături de penel viguroase dând substanță compoziției. De remarcat este mișcarea prezentă în aproape toate tablourile ei, totul este în perpetuă schimbare, ceea ce dă o notă de dramatism ansamblului ("Tournesols", "Magnolias au vent"). Mișcarea este asociată sunetului, contemplând imaginile ne pare că auzim vântul, foșnetul frunzelor, murmurul apei, zumzetul insectelor, ciripitul pasărilor. "Les meules", "La monastère" ne încântă cu câmpurile înflorite, liniile lor pure, lumina pe care o degajă. Artista caută să capteze mai degrabă impresia pe care o degajă locul ales, mai puțin preocupată de detalii. Întocmai ca în poezie „pictura are mai mult de câștigat sugerând decât descriind”, este de părere Paul Gauguin; principiu de aur, bine reflectat în această colecție.

În ce privește tablourile de pictură modernă abstractă (non figurativă), creațiile artistei transcriu muzica sa interioară prin forme și culori întreșute spontan într-o unitate compozițională deseori surprinzătoare. Subiectul este redus la trăsăturile sale esențiale, aliniindu-se din nou cu principiul maestrului Paul Gauguin, care spunea: „Nu copiați prea mult natura. Arta este o abstracție”. Deseori creațiile ei abstracte sugerează armonia sunetelor, muzica prezentă în vulturile formelor și în îmbinarea culorilor. Culoarea este generatoare de forme, este cea care stabilește sensul final al compoziției, construind un univers perceput prin simțirea pictoriței. Sunt creații încărcate de emoție și de sens, opere nedemodabile; opere care dezvăluie noi sensuri cu fiecare privire. Remarcăm printre ele „La danse des

méduses”, „La force de l’océan”, „Vocalises”, „Le message de l’ange”, „Le péché”, și multe altele.

Picturile artistei Rodica Vinca sunt vii, pline de culoare, luminoase. Ea realizează o poezie de linii și culori, reprezentare materială a viziunii ei asupra artei, arta care, așa spune din nou, pare extrasă direct din spiritul lui Gauguin, căci iată ce spune: „Eu obțin aranjamente de linii și culori [...] care trebuie să conducă la reflecție la fel cum muzica o face, fără ajutorul ideilor sau imaginilor, ci pur și simplu prin afinități misterioase care se formează în creierul nostru privind astfel de aranjamente de linii și culori”. Este ceea ce ne-a oferit expoziția pictoriței Rodica Vinca: o călătorie într-o lume imaginară cu o deschidere spre reflecție și meditație.

Premii acordate pentru picturile dnei Rodica Vinca:

Medalia de bronz la Gala internațională de arte vizuale la al 33-lea concurs anual -Montreal în 2017, organizat de Cercul de artiști plastici și sculptori din Quebec;

Medalia de bronz (‘La victoire de Samothrace’) la a 48-a Expoziție internațională, „La diversité dans l’art”- 2018 Franța, Charente Maritime, à l’Abbaye de Fontdouce;

Diplôme d’Honneur du Salon – 48e Exposition international de CAPSQ – La diversité dans l’art – 2018

PRIVIND ISTORIA ÎN OCHI

Milena MUNTEANU

Când am fost invitată să scriu cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la Marea Unire, tocmai văzusem pe site-ul Poieniei Sibiului-Satul Vlașinilor această fotografie, ruptă parcă din cărțile de istorie. Sunt ciobani Poienari veniți la Alba Iulia, să participe la Marea Unire cu alți frați români. Nu de alta, dar dintre ciobanii din zonă au fost destui care s-au dus cu jalba-n băț la poarta austriacă să ceară

drepturi religioase, școli în limba română etc. Unii nici nu s-au mai întors din drumurile lor repetate la Viena, așa cum a fost Oprea Miclăuș din Săliște. Ioan din Galeș a făcut și el drumuri pe jos, să ceară drepturi egale. Câteva secole mai târziu, când li s-a făcut, în sfârșit, dreptate, ei, ciobanii din Mărginime, au fost, ca unu’, prezenți la unire. Veniseră fiecare de pe un alt vârf de munte, unde fiecare își păstora turma de oi. Și-au dat întâlnire la Alba Iulia, să fie cu trup la Marea Unire, care își făcuse de multă vreme loc în suflete.

Pe atunci numele de România Mare nici nu avea conotațiile naționaliste pe care, regretabil, de abia generația noastră le-a introdus, adăugând un iz de intoleranță, care de fapt nici nu este în firea românului. Țara era răsfățată cu apelativul România Dodoloață.

1 decembrie 1918 a însemnat entuziasm pur, nemurdărit de propagande. Unitatea din cuget și simțire era reflectată nu doar în cușmele toate negre, ițarii toți albi și chieptarele toate brodate cu acul. Aici vorbim despre o dorință comună și un crez comun... care, interesant, nici nu fuseseră orchestrate de vreo dictatură sau vreo mână forte; era o aliniere naturală a unor dorințe purtate de ei de secole, care i-a făcut, pe toți, să vorbească cu un glas, să poarte același strai, aceeași căciulă, și-aceeași dragoste în suflet.

Asta, dragii mei, era generația bunicilor, străbunicilor sau stră-străbunicilor noștri. Bănuiesc că nici nu e cazul să detaliez ce vedeți singuri în fotografie. Cât de mândri erau la acest început de drum, care era înrădăcinat într-o istorie de milenii pe aceleași meleaguri. Mă gândesc că această fotografie ar putea inspira pe mai departe unitatea noastră.

Dați-mi voie să compar viața de atunci cu ceea ce observ în zilele noastre:

Străbunii noștri aveau atunci case mai mici, dar copii mai mulți.

Aveau ferești mai mici, dar cămine pline de căldură suflătească.

Deși o duceau mai greu, găseau mai mult timp pentru viață spirituală.

Deși își păstureau oile fiecare pe alt vârf de munte, știau să fie prezenți, duminicile, la hora din sat, primeniți de sărbătoare - o prezență necondiționată la viața comunității din care făceau parte.

Aveau carte mai puțină, dar înțelepciune mai multă.

În timpul primului război mondial, ciobanii nu au uitat că dacă intrau în armată să lupte pentru imperiul Habsburgic, asta însemna să-și trădeze frații lor de dincolo de Carpați. Unii au ales să își ia lumea în cap, să își vândă oile și să plece în lume, decât să facă așa ceva.

Dintre ciobanii plecați atunci în America mulți au continuat să trimită bani acasă, ca ajutor dat țării pe timpul războiului, iar apoi au revenit să dea o mână de ajutor.

Cartea “Diaspora Românească, pagini de istorie” de Gheorghe Zbucnea și Cezar Dobre ilustrează inițiativele diverse ce au avut loc peste ocean, ca suport, deloc întâmplător, pentru Marea Unire.

Acolo se spune că Uniunea Societăților Românești din America a publicat, la 1 martie 1918, “apelul către românii din SUA și Canada”, în care se arăta:

“Niciodată nu am avut o misiune mai mare și mai hotărâtoare ca în momentul de față.

Cu toții într-un gând și cuget, din toate puterile și mijloacele noastre, cu tot ce ni se va cere: viață, avere, sângele nostru și banul nostru, să venim în ajutorul fraților noștri de acasă...”

Cartea citată mai menționează: “La 9 martie [1918], s-a desfășurat prima ședință a unei adunări naționale a emigrației românești din SUA și Canada.

La această adunare au participat și reprezentanții delegației oficiale a statului român.

În numele celor 150.000 de români, așa cum sună textul declarației, s-a depus adevărul, respectiv jurământul de credință, pentru România în sunetele cântecului "Deșteaptă-te române". De fapt la această adunare din 9-10 martie 1918, reprezentanții românilor din America, covârșitor transilvăneni, au precedat cu aproape nouă luni actul istoric de la Alba Iulia, prin decizia lor de a se uni cu "țara".

După adoptarea deciziei de a crea o Episcopie românească, ei au trimis președintelui american W. Wilson următoarea telegramă:

"150.000 de români americani de credință greco-ortodoxă, originari din Transilvania și Ungaria, înființează astăzi în adunarea lor generală o Episcopie româno-ortodoxă în Statele Unite și rupând astfel ultimele legături cu Ungaria și guvernul său, care vreme de [zece] secole i-au oprimat, i-au silit să-și părăsească casele și să pribegască în lumea largă, doresc să exprime excelenței voastre adâncă recunoștință și loialitatea lor față de această mare țară a libertății. Ei primesc cu mândrie vestea că un număr dintre fiii și frații lor s-au înrolat voluntari în Franța. Ei promet din nou excelenței voastre că vor face toate jertfele de sânge și materiale de care această țară va avea nevoie de ei în acest război pentru libertatea întregii lumi și își exprimă convingerea nestămutată că, prin sacrificiul armatelor americane și aliate, națiunile mici vor fi eliberate, iar cele patru milioane de români transilvăneni, aflați astăzi sub opresiune maghiară, vor fi liberi și uniți cu Regatul României".

Erau pregătiți să se jertfească pentru binele obștesc.

În spatele unei abile orchestrații diplomatice și politice care trebuia să preîntâmpine orice obstacol, entuziasmul maselor era sincer, căci fusese inspirat de o suferință comună care a dus la deziderate comune.

Cei de acasă, deși încovoiați de atâtea griji imediate (oile îi așteptau la stână să fie date în strungă, femeile erau cu copchiii acasă, iar ei erau duși cu treburi fiecare în altă parte), ei bine, chiar în aceste condiții, ei n-au uitat să fie prezenți, prin reprezentanți, la Marea Unire, chiar dacă fiecare cobora de pe alt vârf de munte, unde-și avea, fiecare, treburile.... Asta da unitate de gândire și simțire românească. Pe atunci nu erau conectați cu mobile și celulare, iar internetul nu îi notifica despre locul de întâlnire al șogorilor. S-au dus acolo cu carele, pe cai, sau cu ce au putut fiecare. Unii au mers la Alba Iulia pe jos, în opinci.

Oare cum se compară ce făceau ei cu ceea ce facem noi astăzi?

E interesant că astăzi, deși trăim într-o perioadă în care au loc și alte uniri (cum ar fi Uniunea Europeană, de exemplu), totuși oamenii (și nu mă refer aici doar la români) nu sunt mai uniți. Dimpotrivă. Fiecare își găsește confortul în alte feluri, participarea la viața socială se face mai mult prin rețele sociale, prin care fiecare postează selfies, laudându-se cu ce a făcut el. Vești nemaiauzite, excursii exotice, care-i pot da gata pe prieteni: ultimele victorii, ultimele vacanțe, ultimele mâncăruri, cele mai bune restaurante, cele mai mari răsfățuri.

Mă întreb unde s-au dus oare legăturile dintre oameni? Unirea din cuget și simțire? Contribuția fiecăruia spre țelul comun, un scop mai mare decât orice mulțumire individuală?

Constat că am mai multe întrebări decât răspunsuri. Mă întreb cum de ciobanii de atunci au reușit, cu așa puțin, să stea

împreună, să identifice un țel pe care l-au urmat mai multe secole până l-au atins? Oare cum de lor le-a fost așa de clar că nu pot lupta în primul război mondial împotriva fraților români, dar noi uităm că dacă nu ne ajutam pierdem toți, întreaga comunitate. Cum de atunci unii au ales riscurile dezertării din armata Austro-Ungară, dar, după ce au plecat de acasă, au știut să susțină, de departe, efortul de război al țării? De unde venea această claritate de intenție? Câți dintre noi o mai avem astăzi?

Mă întreb dacă astăzi nu căutăm mai mult satisfacții individuale, din acelea care lasă urme în rețelele sociale, prin care ne dăm mari că facem, dregem și ne laudăm ce grozavi mai suntem.

Oare ce ar gândi moșii noștri despre cum ducem noi mai departe visul de unitate frățească pe care ei au împlinit-o?

Sigur, acum sunt alte timpuri. Îmbrăcămintea s-a schimbat, de la portul de mare distincție în alb și negru, într-unul mai practic, în blugi și tricouri care se spală la mașina de spălat. În loc de opinci avem pantofi. Apoi, azi avem mașini, tiruri, stații de benzină, avem mai multe decât ar fi imaginat ei acum 100 de ani. Deși avem mai multe, în același timp avem mai puține. Avem mai puțin timp unul pentru celălalt, mai puțină disponibilitate să congregăm și poate și mai puțină dorință să stăm împreună. Părem să fim prea ocupați să mai avem vreun scop comun.

Fascinați de propria imagine, suntem prea preocupați să zâmbim la celularele cu care ne facem poze. Mă întreb care dintre miliardele de fotografii pe care le facem astăzi va reprezenta esența generației noastre de azi, chintesența ei, care ne va reprezenta veridic peste un veac, așa cum o face această fotografie. Oare cum vom fi noi amintiți?

Sărbătorirea celor 100 de ani de la Marea Unire poate fi un imbold ca fiecare dintre noi să se dea jos din vârful muntelui său, nu numai să dea mână cu mână, ci și să dea o mână de ajutor țării ce ne-a crescut pe toți, căci are atâta nevoie... Așa cum și noi, fiecare, avem nevoie de un petec de pământ și o felie de cer, la noi acasă.

Una din cele câteva imagini existente de la Marea Unire din 1918, făcute de fotografii Samoilă Mârza

CENTENAR - 2018

George FILIP

BALADA CARPAȚILOR

măre, mândre sunt în zori,
când se-nalță până-n nori
frunțile Carpaților ;
flori de ler...

Doamne, când I-ai fost zidit,
peste veacuri, peste mit,
mari minuni ai împlinit;
flori de ler...

sună tulnice-n Carpați,
peste oameni, peste frați,
ca stejarii de înalți;
flori de ler...

din inima muntelui
curge firul Oltului
către raiul șesului;
flori de ler...

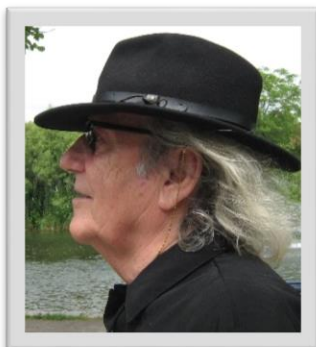
împletite-n trei smicele,
Crișurile curg și ele
dragi meleaguri să le spele;
flori de ler...

din Zarand la Caraiman
cântă timpul diafan
din Ceahlău în Munții Bran;
flori de ler...

vulturii cu cuibu-n stele
și năluci de rândunele
zboară-n piscul Țării mele;
flori de ler...

pe Carpați când i-ai zidit,
peste veacuri, peste mit,
Doamne...te-ai adeverit;
flori de ler...

șapte vieți de-aș îndura,
prbeag sau în Țara mea,
Carpații i-aș tot cânta;
flori de ler...

GRAIUL ROMÂNESC

dacă-ascultați un cântec dinspre Mare,
sau murmur de poeme - nins din stele,
nu vă mirați: ei sunt poeții care
îi duce lumii-n poartă...menestrele.

când Dumnezeu a plămădit Pământul
s-a dus pe la românii din Carpați
și le-a rostit: vă leg cu legământul
să fiți poeți de-a pururi...să cântați!

de două mii de ani cântăm întruna
și prin furtună - și sub blândul Soare.
noi ne-am legat ca Soarele și Luna
să răsărim prin vremuri viitoare.

în limba noastră botezăm sau plângem
Limba Română ne e mamă sfântă.
sub imnul românesc ades ne strângem
și cu stihia ne luăm la trântă.

...se-aude peste Țară o cântare
spusă de magi...și de țărani...la stână;
e graiul românesc - acela care
în veci de veci va fi: LIMBA ROMÂNĂ!

DOR DE BASARABIA

mi-e dor de-o iarnă grea, cu ger și vifor,
cu sănii suple ce străbat Moldova,
să-mi facă noi ciubote moș-Nichifor
Coțcarul...ce-a-nvârtit în limbă slova.

mi-e dor de-un pod de flori întins pe Nistru,
lucrat de pruncii LABIȘ și VIERU,
să evadăm din secolul sinistru
ce ne-a furat din glie - giuvaerul.

mi-e dor de-o nuntă largă cât e Țara,
cât plaiul sfânt - scoborător din datini,
datini în care s-a prăsit ocară
cu-njurături rusnace și cu patimi.

mi-e dor de-un tricolor să dea din aripi
peste bugeacuri de aceeași rasă
și de colindători, ce printre lacrimi
să-și cheme frații rătăciți - acasă.

să fie primăvară peste lume.
să facă Dumnezeu o minune,
să nu-și mai plângă Nistru doru-n spume,
mi-e dor...cum EMINESCU știe-a spune...

NOTES DE CHEVET 3

Miruna TARCAU

Introspection

1.

Il n'est pas toujours souhaitable de dévoiler aux autres que les choses les plus élémentaires me frappent comme étant les plus insaisissables. Je me regarde parler : je ne sais pas ce que je dis, car j'ignore qui je suis. Ce type de constatations relève invariablement d'une posture que l'on se donne en sirotant un verre de

vin le soir sur une terrasse, avant de lamenter la fin de l'été qui arrive à grands pas. Je peux compter sur mes doigts le nombre de discussions où il m'est arrivé de croire que les propos qui ont été échangés de part et d'autre avaient échappé à cette forme d'autocensure qui consiste à banaliser les tragédies de la vie quotidienne.

2.

Moi-même, je n'admets pas volontiers que la connaissance de soi me paraît constituer un défi insurmontable. Que j'éprouve, la plupart du temps, une grande difficulté à identifier les émotions que je ressens et à leur accorder une certaine importance, et que les gens que je côtoie tous les jours ne m'apparaissent ni plus éternels, ni plus familiers que les villes que j'ai traversées au fil de mes nombreux voyages.

3.

Si cette phrase n'était pas si connue, j'aimerais bien dire que rien de ce qui est humain ne m'est étranger. Rien ne me plaît davantage que d'adopter, sur tous les sujets, les positions les plus contradictoires. J'observe le choc qui s'opère en moi lorsqu'on défend avec habileté une opinion qui m'apparaît fausse, et je chéris l'inconstance qui me pousse à réitérer ces propos dans des contextes homogènes où je constate l'absence d'une voix dissonante. Ces propos me paraissent alors former des cailloux que je jetterais sur la surface d'une mare trop bornée pour former quelque vague.

4.

Je cherche aussi à être choquée par des constatations contradictoires. Toutes les formes de violence me blessent, y compris celles qui résultent des règles de politesse qui régissent les zones de discussion intellectuellement hostiles au débat que l'on appelle les *safe spaces*. Je n'ai jamais craint davantage le consentement que lorsqu'il est imposé.

5.

Les remarques déplacées à propos des minorités culturelles, sexuelles, religieuses, ethniques, m'insupportent au plus haut point lorsqu'elles sont énoncées sans arrière-pensée et presque gentiment, au détour d'une phrase. Je me sens souvent paralysée face à ce type de situations, sans parvenir à comprendre pourquoi je ne peux pas réagir pour dénoncer ce qui me paraît relever de l'injustice ou de la condescendance. Je me souviens de

la réaction curieuse que j'ai eue l'année dernière, lorsque Patrick m'avait invitée à célébrer la nomination de son ami Mihai à une bourse Vanier dans une brasserie japonaise, et que nous avons applaudi après qu'une table près de nous ait achevé de chanter *Happy birthday*. Je regrette de ne pas être intervenue quand Patrick s'est permis de corriger les paroles et de dire que les Québécois ne connaissaient pas la version originale. Aucun de ses amis ne parlait français, ni n'était intéressé à apprendre cette langue. Cet incident a provoqué chez moi un profond malaise, au point où j'ai mangé le reste de mon repas en silence et que je suis partie payer sans dire au revoir à personne.

6.

Le même groupe avait pourtant pris soin de se demander plus tôt s'il convenait d'appeler la personne qui assurait le service à notre table une serveuse, ou si la féminisation de ce terme n'était pas misogyne. Aucun d'entre eux ne semblait intéressé à en apprendre davantage lorsque je leur ai fait remarquer que l'opinion inverse prévalait pour la féminisation des métiers en français, au Québec ; comme quoi il était important de signaler phonétiquement la présence des femmes sur le marché du travail en luttant contre l'utilisation généralisée du masculin, que l'on considère à tort comme étant un terme neutre. Je me rappelle avoir songé que le contraste entre ces deux postures aurait pu inspirer plusieurs *memes* sur *9gag*.

7.

Toutes ces réflexions forment une partie intégrante de mon expérience quotidienne. Mais un hochement de tête compréhensif accueille trop souvent cette réalité pour qu'elle permette de s'approprier l'expression de Tércence, *nihil humani a me alienum puto*.

Lady

1.

Mon amie la plus proche est à l'image de cette réalité qui nous entoure et que nous ne pouvons saisir parce qu'elle est trop présente. Je ne saurais pas en faire un personnage romanesque – peut-être parce que l'une de ses principales qualités est, précisément, d'être romanesque.

2.

Avant de me lier d'amitié avec Lady, ma lecture du monde tenait davantage du genre épique que du genre romanesque. Je me trouvais encore sous les auspices d'une Antiquité rêvée au milieu de mon adolescence, un monde de combats au sein duquel l'on se définit surtout par sa généalogie et où l'amour est pur. Dans le roman, le combat est soumis à une dématérialisation ; on dit que le protagoniste lutte contre le monde. La famille demeure un point d'ancrage important dans la fabrique identitaire des personnages qui peuplent les univers romanesques, mais le lien que l'on entretient avec elles tient davantage du conditionnement que de la fatalité. On apprend à devenir le fils de son père ou la fille de sa mère. L'amour n'est bien entendu

jamais exempt de cochonneries, mais son actualisation demeure possible dans l'imaginaire. Dans ce monde désenchanté, l'amitié est peut-être la seule valeur pure.

3.

J'ai récemment remarqué que la méchante reine dans Blanche-neige avait un ami. Il est dommage que la seule question qu'elle ait jamais posée à son fidèle miroir ne concernait que sa beauté. Seuls les amis les plus chers savent nous dire qui l'on est. Quand je l'oublie trop longtemps, je passe un coup de fil à Lady et elle me rappelle ce que je ne sais plus, ou m'apprend ce que je ne sais pas encore, pour me donner la possibilité de choisir ce que je ne suis pas ou ce que je serai. Car il faut être conscient des traits que l'on adopte pour pouvoir dire qu'ils sont réellement les nôtres. La méchante reine de Blanche-neige ne regardait pas correctement le reflet que lui affichait son miroir.

4.

Il n'est pas certain que la reine ait jamais cherché à connaître le miroir qu'elle interrogeait tant. L'amitié est une porte à deux battants. Si elle n'était pas la plus belle aux yeux de son miroir, c'est peut-être parce qu'elle n'a jamais cherché à lui faire comprendre sa propre valeur.

5.

Il arrive que ce soit Lady qui m'appelle pour lui dire qui elle est. Sa hantise n'est pas celle de la reine. Lorsqu'elle me pose cette question, elle craint de n'être qu'une coquille vide ; elle me dit qu'un miroir n'est animé qu'en présence de l'autre, qu'il se nourrit de ce regard et qu'il ne prend tout son sens qu'au contact de ceux à qui il enseigne qui ils sont. Mais qui dira au miroir à quoi il ressemble? Et que vaut son jugement en l'absence du regard qui l'interroge? Ces questions me hantent alors à mon tour, car ne sachant quoi répondre, j'en viens parfois à me demander si je n'agis pas moi aussi comme la méchante reine.

6.

L'empereur Auguste a quitté ce monde en laissant des mots célèbres. C'est à lui que l'on doit la locution latine *Acta est fabula, plaudite*, d'où est tirée la métaphore du théâtre du monde. Chacun est un acteur sur la scène de la vie, chaque acteur joue un rôle. Je crois pour ma part qu'il y a plusieurs façons de participer à la mise en scène de cette comédie universelle. Il n'y a pas de représentation sans acteurs, pas d'acteurs sans discours, et pas de discours sans personne pour l'entendre. Le rôle que j'aimerais jouer est celui des paroles. Je ne ressens pas couramment le besoin de me donner autrement en spectacle, si bien que mon idéal est peut-être celui de devenir une voix désincarnée. Lady en revanche est toujours consciente de se donner en spectacle et s'inquiète de n'exceller véritablement que dans le rôle du public.

Magie

1.

Il m'est déjà arrivé d'offrir une mouche en sacrifice à la déesse Aphrodite. Je l'avais trouvée morte et presque sèche sur le rebord d'une des grandes fenêtres qui donne sur le parc devant lequel se trouve la maison de mes parents. À l'époque, une de mes voisines me parlait beaucoup de wicca, ce mouvement de

sorcellerie païenne qui consiste en un mélange de croyances ancestrales et de spiritualité New Age. Nous avions déjà allumé des bougies ensemble pour réciter des sorts qui visaient à attirer sur nos proches la santé, la prospérité et le bonheur. Tout cela m'intéressait beaucoup. Il me plaisait de croire que l'on pouvait agir sur le monde par la parole.

2.

Je cherchais aussi d'autres voies pour apprendre à connaître le monde que celles que nous enseignait l'école. Puisqu'il y avait des siècles que les Olympiens ne recevaient plus d'offrandes, je me suis dit que la ligne de communication n'était pas encombrée et qu'une mouche attirerait peut-être leur attention, dans le cas où leur existence ne serait pas simplement littéraire. J'ai donc allumé une bougie dans le sous-sol de mes parents. Je me suis assise à la japonaise et j'ai jeté le cadavre de la mouche dans les flammes en me demandant ce que je souhaitais obtenir en retour. Le nom d'Aphrodite m'est venu comme qui dirait naturellement : j'étais une petite fille, il allait donc de soi que je voulais être belle.

3.

Au collège Stanislas, j'ai par la suite rencontré une seconde amie qui m'a permis de nourrir cette passion. Elle avait découvert que les collections de la bibliothèque étaient étrangement riches en histoires de fantômes, de vies antérieures et d'enquêtes portant sur l'existence des événements paranormaux, si bien que nous passions une grande partie de notre temps libre à récolter des informations sur ces sujets que nos enseignants n'abordaient pas en cours. Je me souviens que Madame Anouilh m'avait fait remarquer, une fois, que j'étais une petite fille intelligente et que je ne devrais pas perdre mon temps avec des choses de ce genre.

4.

Le savoir occulte me conférait cependant une sorte de pouvoir qu'elle ne soupçonnait pas. Après avoir passé toute une année en compagnie d'une écolière étrange qui passait pour un rat de bibliothèque, j'avais su mettre ces connaissances à profit pour attirer l'attention de plusieurs membres de la *gens* aristocratique que forment toujours les cercles populaires d'un établissement scolaire. J'avais convaincu quelques-unes de ces filles que j'étais capable de contacter les esprits, de sorte qu'une partie de mes récréations et de mes pauses de midi se déroulait dans le secret d'un escalier désert ou d'une remise obscure, les yeux rivés sur une table de ouija que j'avais dessinée moi-même dans l'un de mes cahiers d'école. Cette période de gloire n'a guère duré. Faute d'avoir été en mesure d'offrir un spectacle à la hauteur de leurs attentes, ces filles en sont venues à chercher d'autres divertissements, ce qui a rapidement mis fin à ma carrière de voyante.

POVEȘTI CU MĂNUȘI

Cristina-Marina MURGEA

Într-o lume tumultuasă,
Plină de exploratori jucăuși..,
din mormânt, demult, fu scoasă
o pereche de mănuși!

Accesoriu cu pretenții
și cu un simbol aparte
purta umbra influenței
lui Tutankhamon, după moarte..

Faraoni lăsat-au dară
un semn al puterii avute;
Dileme-au început să apară
de știute-ori neștiute..

Circulă multe legende..,
Cel ce le-a creat l-ignori,
mănușile-n istorice-agende
au roluri de-ți dau fiori :

..Egiptencele cochete
își uleiau mâinile-n taină,
lăsându-le, pe îndelete,
în mănuși din pânză faină;

Unii se-apărau cu ele
de frig, lovituri sau.. spini;
Sugrumau altele, rele,
în mâini de dușmani haini!

În parfum de mosc și floare,
Mănușile trase pe mână,
poțiuni ucigătoare
ascundeau în fir de lână!

Câteodată, hulpav, unul
mănuși avea la festine
să mănânce, ca nebunul,
ce frigea pe orișicine..;

Într-o vreme, împărații
sute de mănuși purtau;
cu bijuterii, bogații
mănușile își.. ornau!

Scurte, lungi, din cârpă, piele,
din mătășuri ori din fire..,
..diamante peste ele,
erau puse să le-admire

și respecte toți și toate!
Educați erau aceia,
Ce știau când le poți scoate..
Eleganța era... cheia!

Se zicea cum că femeia,
când afecțiune ți-arată,
întindea mâna șăgalnic
de mănușă dezbrăcată..;

Iar un june ucenic,
rătăcit prin vreun altar

nu purta nicicând mănușa
față de vreun demnitar!

În duel se băteau unii
de-și aruncau vreo mănușă!
Demnitate-aveau străbunii
Și-o-apărau, sărind la gușă!

S-au purtat războaie multe!
Cu mănuși din zale, dure,
războinicii, săgeți, catapulte..
mânuiiau fără' să se-ndure!

Un Spartan, celebru-n lume
în mănușă, arginți dădea,
faima cumpărând cu ea,
după cum ni se mai spune;

Se-abținea să dea sentință
Un judecător numit
cu mănuși, întru.. credință,
judeca un răzvrătit!

Staruri hollywoodiene,
pufăind din țigarete,
în mănușile mondene
și-ascundeau multe secrete!

Toate-acestea-s decadente
azi, în vremuri prea moderne?!
Cert, mănuși inteligente
îți exprimă alte semne

și-un limbaj atât de „cool”,
tehnic, precis și select
ne-nțeles de orice „fool”
ori neadaptat, desuet!

Apăru ca din senin,
printr-o cerească minune,
mănușa super „touchscreen”
invenție de mare renume!

„Users” spun că e plăcut
să faci „chat” la telefon!
Iar mănușa cu bluetooth
E soluția.. „beton”!

Fabricanți de tradiție mare,
timizi, însă-n alt domeniu,
pipăie.. electro-motoare
ce fură descoperite de-un geniu!

Bătrânei ce-au condus „Rolls”
cu mănuși pleacă din „cross”..
Tinerii rulează-n „Space Balls”,
Cu viteză „Ludicrous”!

„Musk” e nelipsit pe mână..!
Lumea software, libertină,
Dă rebuturi? N-are vină !
Mănuși s-au creat să prevină

Șocul! Că electricul curent
are surse diferite..;
Nu se spune-n ăst' moment
care sunt mai nimerite

ori mai puțin poluante..
Ne bazăm pe Dumnezeu
Să dea creiere savante!
Poate pe pământ, mereu,

Se va naște prin vreo iesle,
Ucenic, în Sfânt Botez,
Ca să mânuiască tesle..
Lăsați-mă să visez!

Invenții de mare-amploare,
presa le anunță-n vervă :
S-a creat mănușa tare,
Ce are- o putere acerbă

și ridic-o greutate relaxat,
fără efort, înlocuind, electronic,
chiar o forță de bărbat
plin de mușchi, spătos, puternic!

Într-o simfonic-orchestră,
H ARPA-n mâini de talentată
joacă-n muzică celestă
de-o mănușă concertată!

A scăpat de grea osândă
ATLAS, care nu mai poartă
Globul, că prin radiocomandă
Unde miraculoase-l transportă!

NU A DA e important,
A primi benefic este,
Mănușa cu efect stimulant
A ieșit curând din teste..

Mâna-ți tremură, puțin,
Sau ca să o miști nu poți,
Mecatronic îți susțin
mâinile, mănuși roboți..!

Oricărui pare că-i place
Mănușa! lipită de sine,
simte că de-un timp încoace
ea îi face numai bine..!

Poți s-o lași la lăcită!
Și vor decide urmașii
dacă-i bună de... păstrat!
Ori e doar de aruncat..

Nimic nu-i mai minunat!
Capul, întreg, câtă vreme
Ți-e lucid și inspirat
Porți mănuși și.. scrii poeme!

OMG ! s-au strecurat
Și mănuși ce deschid uși!
Clar, că nu-i neapărat
Mănușa să-ți fi-ngropat!

Strâns la gât, cu un fular,
Căciulă cu căști de-ți tragi
și mănuși, nu ai habar,
de e.. frig; seama nu bagi!

AMBIȚIA - CALITATE SAU DEFECT?

Veronica PAVEL LERNER

Trecem printr-o toamnă neliniștită, în care planeta e bulversată nu numai de uragane și fenomene de climă neobișnuite, dar și de unele dezbateri politice de o agresivitate fără precedent. Și, asistând la discuțiile aprinse din jurul televizoarelor deschise, am auzit adesea comentarii care, în aparență, se contrazic. Unele se refereau la politicienii *prea ambițioși*, altele la cei *nu destul de ambițioși*!

Propria experiență m-a învățat cu ani în urmă, când am inventat un procedeu tehnic menit să ușureze munca salariaților și, simultan, să reducă parte din costul producției, că nu e bine să am ambiții prea mari. Șeful departamentului m-a descurajat atunci în demersul meu, dar nu m-a convins, credeam sincer în acea invenție! După 20 de ani, când s-a schimbat șeful, ideea mea a fost recunoscută și răspândită în companie pe tot globul.

Cum bine se știe, chinezii numesc defectele și calitățile omenesci *attribute* care, în funcție de circumstanțe, pot deveni *calități* sau *defecte*. Când ambiția este pusă în slujba unor acțiuni constructive, făcute spre binele altora, ea este o calitate. Mai mult, ambiția motivată de generozitate și de dorința de a dezvălui și altora secretul zborului spre culmi e indispensabilă pentru reușita demersului.

Iată ce ne învață marele artist **Salvador Dali**: "*Inteligența fără ambiție este ca pasărea fără aripi*". Mi-am recunoscut, în cuvintele lui Dali, vechile mele aspirații, atunci când inventasem procedeu tehnic și un șef mi-a tăiat aripile. Am găsit o caracterizare destul de exactă a celui șef în cuvintele lui **Mark Twain**: "*Stai departe de oamenii care îți micșorează ambiția. Oamenii mici întotdeauna fac asta. Cei cu adevărat mari te fac să te simți că și tu poți deveni mare*". De fapt, dacă ar fi să ne ghidăm după **Vladimir Ghika**, "*O singură ambiție este legitimă: aceea de a fi mai buni*".

Când se urmărește însă dobândirea puterii, ambiția devine un defect, iar în sfera politică, ea poate deveni chiar un pericol. Ambițiile negative nu se manifestă numai în setea pentru putere, ci și în alte așa-zise *aspirații*. Este interesant faptul că, uneori, chiar dintr-o simplă convorbire se poate detecta existența ambiției. Și asta încă din antichitate! **Democrit** ne explică: "*Este un semn de prea mare ambiție să vorbești despre toate și să nu vrei să ascuți să ți se vorbească de nimic*".

Ambiția este strâns legată și de orgoliu. Dobândirea faimei este unul din scopurile în care ambiția își manifestă prezența. **Spinoza** ne confirmă acest lucru: "*Ambiția este dorința*

nemăsurată de renume". Ambiția este cea care ghidează și dorința de avansare pe treptele ierarhice. "*Scavul nu are decât un stăpân, ambițiosul arta atâția stăpâni câți îi pot fi de folos carierei sale*", scrie **Jean de La Bruyère**.

Dar iată că tot **La Bruyère**, autor celebru pentru maximele lui, găsește o explicație a ambiției, pe un ton oarecum pozitiv: "*Înțeleptul se vindecă de ambiție chiar cu ajutorul ambiției. Singura auzie în stare de a-l ispiti este acel soi de glorie care ar trebui să izvorască de-a dreptul din virtute, dar oamenii nu i-o îngăduie și atunci se lipsește de ea*". Și nu este singurul care vede ambivalența - pozitivă și negativă - a ambiției, a cărei ultim scop este dobândirea puterii. **Antoine de Saint Exupery** ne lasă un înțelept testament: "*Puterea, dacă are drept temelie tendința de a domina, este doar o ambiție stupidă. Dar dacă este act de om creator și acțiune de creație [...], atunci slăvesc această putere*".

L-am lăsat - pentru final - pe genialul **Jean La Fontaine** (ale cărui fabule sunt inspirate, precum se știe, din cele ale poetului din antichitate **Esop**) pentru a ne ilustra, în "*Broasca și boul*", finalul nefericit la care poate duce o ambiție nemăsurată. Morala fabulei: ambiția broaștei de a deveni mare cât un bou i-a fost fatală.

BROASCA ȘI BOUL

Văzând pe-o pajiște un bou
Voinic, o Broască oarecare
-Cam de mărimea unui ou -
se opintea s-ajungă și ea cât el de mare.
- „Suratelor, le spuse, luându-și-l model,
Mai am, mai am, mai am nițel s-ajung cât el ?”
- „Mai ai!...”
- „Și-acum!...”
- „Tot ai!...”
- „Mai sunt departe?...”
- „Ești, surioară dragă, tot pitică...”
S-a mai umflat o dată pe viață și pe moarte,
Și a plesnit ca o bășică.

Au câți, cuprinși de chinurile grijii
de-a fi mai breji, nu-și ies și azi din minți?
Nu țin să aibă soli atâția prinți?
Burghezii-și fac palate. Vor paji mai toți marchizii...

(Broasca ce vrea s-ajungă la fel de mare ca boul *)

*) <http://www.poezii-literare.ro/2013/11/fabula-broasca-si-boul-de-la-fontaine.html> - (autorul traducerii nu e specificat)

MAESTRUL CUVINTELOR

D.H. SILVIAN

Nostos, o ajungere, implică și o plecare, poate nici nu plecasem, și... des ți-am spus că ai să te uiți peste umăr, peste mare și ocean, peste lucrurile periculoase și lipsa curajului. Până una alta, eu ce știu este că se mănâncă bine la Nostos, și atât, simplu și nimic mai mult. Odiseu nu mă mișcă, doar abundența usturoiului. Am venit din țara lui Tu în țara unde te înjunghie cu Dumneavoastră, am venit să învăț, și din nou am învățat ce am știut. Alege: eu îți vorbesc cu

tu, iar ei te înjunghie cu dumneavoastră !

Aseară am văzut treptele, le-am călcat, unele mergeau în sus, altele în jos. Mi s-a spus că așa sunt făcute, așa au fost puse. Nu se mai știe de cine. Nici eu nu mai știu, nici în ce parte am pășit și nici unde. Eram invitat, nu am întrebat. Alții în schimb, nu au fost, nici în viață, nici așa de norocoși. Costumați, între moarte și viață, sub pălării de vrăjitoare, toți, și toate, își dansează noaptea pe Ciuleandra.

Timpul nu schimbă natura umană, oferă doar noi mijloace de transport. Timpul nu poate să fie pierdut, asta e natura lui, o scurgere. Doar dacă treci pe lângă, să nu-l fi avut. Și doar îl știi, o dată avut, e dus, nu îți mai poate fi, doar aminti, de l-ai bine făcut. Un timp bine făcut nu e pierdut. Așa, că du-te și fă, ia-ți tot timpul și nu-l mai pierde !

Este dansul femeilor cerute, de lemnul proaspăt lăcuit, strigătul sirenelor bătute, de spuma mării, secretele știute, de cei încrezuți, de cei avuți, căroră li s-a încredințat încrederea și li s-a poruncit să aibă, și grijă, și necazuri, ca să se tot mire de unde începe și unde te duce, fără să le pese unde se ajunge sau când se termină, și țin, țin să termine, tot ce au început, chiar dacă nu au avut curajul răspunderii, și nici să răspundă, la întrebările ce vor veni, binecuvântate, binevenite, poate doar câteodată, toate dintr-odată, sau de mai multe ori, de data asta fără, dar nu oricum. Și n-ai nicio scăpare, șansa e că ai fost, și abia atunci dansul este comun, și numai atunci le vei auzi. Dansul ăsta, până la urmă, l-am dansat și după ce muzica a încetat, dansul ăsta înveșmântat. Mână în mână, la pas, pas de pas, cu genunchii ușor îndoiti, spatele arcuit, înfocați, dar în control, cu pielea udă, gândul crud și piepturile avântate, respiram în același timp, aceleași doruri. Te-ai oprit ca să te văd, m-am așezat aproape, să îți pot citi poemul soarelui pe piele, tu te uitai în sus căutându-mă între stele, o stea stinsă care încearcă aprig să se aprindă. Și e deja ora trei, sau zece, fluturi albi își deschid aripioare și libelulele zboară, într-un difuzor un tanguu începe să se audă, iar dansul nostru nu mai e dans. Mi-ai pus degetul pe buze și ai murmurat că noi nu avem nevoie de haine.

Unde mergi tu până când ajungi ? Ce-o să ne mai dăm cu trenul ! Te voi fugări eu prin vagoane, și zgura ți-o voi scoate dintr-un colț de ochi. Îți voi da o pulpă de pui bine făcută, să mănânci, și must, într-o cană de lut smălțuit, să bei, și o roșie roșă și lucioasă, o ceapă și un măr, toate scoase dintr-o cârpă brodată, o scamatorie, bine aranjată. Unde, unde te duci ? Stai oleacă, pune capu' aici, odihnește-l, dormi, și lasă șuieratul șinelor să îți ghideze visul. Psss, vezi că acu' și de un timp încoace, trenurile își electrificate, cam toate.

“Cum este sufletul unei femei care își așteaptă bărbatul ?” Răspunsul îl căuta mereu în norii cafelei, și îl găsea în aburii ochelarilor și ai ochilor deschiși.

Un Mojito bun ? Da, așa că e sărbătoare, mi s-a făcut o poftă de un Mojito bun, ca în fiecare an, un fel de chemare, făcut cu talent într-un pahar înalt de sticlă groasă, unde poți pisa cu făcălețul ăla în miniatură toate gândurile, bucățile de limetă, frunzele și codițele de mentă împreună cu zahărul generos aruncat. Și toate astea, scăldate în puțin sifon și mult rom alb ca să lași spiritele să se înalțe. Sfărâmă un pumn de gheață și varsă-l deasupra păcatelor mărturisite. Mai adaugă o mică împodobire de verde, și nu uita paiul. În final, să ridici băutura spre cer și să lași ca sufletul să vorbească. Oare acum, bea și Papa unul !? În orice caz, până una alta, tu să-l bei, ori înainte, ori după post, decizia rămâne a ta ! Mai fă unul și așteaptă-mă !

El plecase, purta pantofi noi. De ce și i-a pus tocmai pe ăștia ? Avea mult de mers, înainte, că înapoi a tot fost. Îl strângeau, dar nu voia să înjure. Era cadou de la ea. Numai că ea nu era acum, aici, să vadă cum îi apasă degetul. Noroc că era doar ăla mic, și numai cel de la piciorul stâng. O să-i treacă, așa precum trec toate. Însă numai lui nu-i trec, și iată-l din nou, un an mai târziu, cu aceiași pantofi. Numai că acum nu-l mai strâng, sau poate că tot îl strâng, dar s-a obișnuit cu durerea. Habar nu are ce-l așteaptă. Și nici ce e aia durere. Cu durerea nu te obișnuiești. Poate doar îndurerații, amărății sau nenorociții. Dar nu, nu el, el nu face parte din aceste grupări. El nu se obișnuiește cu nimeni și nimic. El se mișcă, se luptă, se luptă cu lupta, fără să țină cont de luptători. Inventează și lupta și luptătorii și terenul de luptă. Și iscodește cuvinte pentru a fi vorbite, pentru a fi ascultate și auzite. El, cu câteva litere în buzunar, e el, așa precum plecase.

Eu nu am văzut-o. Nu știu cum e, dar știu cum trebuie să fie. Trimite un fecior cu o găleată și repară groapa ! Nu pot, trebuie două, că vin europenii !

Doar așa, într-o doară, ca să mă doară, mi-ai spus un pic, cu buzele ți-ai mângâiat cuvintele, mi-ai tăiat o bucată de speranță, apoi picioarele, și inima, și am mers în mâini și în vise, iar visurile le-am împlinit, ne-am stins împreună, și ne-am acoperit cu groapa săpată în care nu mai căzusem demult, însă care acum era prea mare pentru a o evita, și nu am mai făcut-o, nici cu crezare și nici credință, ci doar cu zgomot, de ploaie cu stropi ai căror flori vor crește pentru alte degete, ce le vor rupe și pune în păr celor cu mai mult cap, pe rând, la rândul lor și din cap în coadă.

Nu cred în blesteme, ci în blestemați. Îmi plac miracolele, dar nu cred în ghinion și nici în noroc. Spui că prostia nu doare. Ba doare, îi doare pe cei ce o suportă. Noroc că nu sunt puțini. Și ce ghinion: mă apropii de sfârșit. Nu știu al cui. Sunt contra trecerii timpului, și nu îmi plac cei care se agață doar pentru a fi. Aud: sunt, exist ! Întreb: ce ? Ce o să fie, este bine de aflat după ce o să se întâmple. Nu apreciez ura. Urăsc când mi se spune să nu mai filosofez. Nu am aflat încă de ce. Cuvântul îmi aparține, îl dau. Între minciunile omenirii mai vâș și eu câte un adevăr. Mă feresc de înjurături. Ascult profeții și nu-i întreb de unde vin. Mi-e frică de urări, ghicitoare și cerșetori. Nu cunosc mila. Cerșesc de la oricine, fără milă. Și cred în borduri, drumuri și accidente. Accept nominalizarea. Sunt norocos și împlinit, cunosc metodele de prim ajutor și cred în importanța acestora. Post-scriptum: păseam mijlocul revoluției și vedeam cum leii sar prin gaura steagului. Cercul de foc era deja stins, însă fumul încă ieșea din el, și din ei.

Pentru a trage un șut bun în viitorul celui care îți întoarce spatele, trebuie ca mai întâi să dai puțin piciorul înapoi. Deci, stabilești precis, cu eficacitate, și demarcezi unde îți este viitorul și trecutul. Dar atunci, unde rămâne prezentul? Răspunsul îl găsești sub piciorul pe care ți-ai plasat greutatea corpului în acțiune. Prezentul rămâne pe pământ. Eu am tăiat timpul în trei. Trecutul l-am pus pe un taler, viitorul pe celălalt, iar prezentul într-un pahar elegant cu picior. Am admirat des piciorul tău elegant. L-ai ridicat, l-ai coborât, l-am privit, l-am primit. Am știut cum, și l-am iubit. Ador piciorul tău. Îl cinstesc. Ți-am ridicat paharul și l-am băut. Însă între timp, cineva a furat balanța, și am rămas fără nimic. Am dat mereu din picioare, împreună, separat, tu, eu, singur. Ne-a făcut bine, ne-a plăcut, mi-a plăcut. Sunt, am fost și rămân arhitectul plăcerilor mele.

Danaidă? Ce final, ce a ta? Eu Danaidă, eu... vidă? Iar tu... Fluture ai uitat să fii și-ai rămas doar o omidă.

Mai întâi a coborât de pe o cruce, ca apoi să fie adus pe-n cârligate din seceră și ciocan hrănit cu lopata și vrut internațional, iar acum, din în afară cerut înăuntru, fără inter, dar cu ism, mereu, greu, din mulți de tu și eu, din internaționalism doar fanaticism, fascism, patriotism, naționalism: o stare de fapt, mereu și plină de ism, un sufix afixat undeva între optimism și pesimism.

La bălci se furau frumoase, se învăteau roți, se mișcau umbre de hoți, papagali alegeau destine, cai erau înaripați, pantaloni, de maimuțe îmbrăcați, cu fes roșu și catifelati. Se umbla repede, se pierdeau banii, se câștigau speranțe, se buzunăreau amintiri. Lângă cort treceau pictați boemii, ursul era așteptat să joace, mirosul stătea pipărat, și dulce, iar ziua era noapte și de neuitat. Se ghiceau amoruri, proprii și de străini, se căutau haini și frați de cruce, și veneau toți fără a ști unde-i va duce. Iar pedeapsa lor cea mare este cea cumplită de a nu mai ști de astăzi dacă de mâine vor mai simți. Este să știi că asta a fost tot, că de azi nu vei mai simți nimic nou. Doar imitații de ieri, doar falsuri de azi. Doar repetiții monotone ale trăirilor aproape uitate. Pedeapsa de a ști că ieri ți se oprește în astăzi.

Ce duci pe spate? E praful trecutului nostru, e praf de strămoși, particule de năzuință, bucățele de credință. Știu că vrei să-l ștergi, știu că trebuie, dar oricât Swiffer Dusters vei folosi, praful tot înapoi va reveni. E materie cu memorie și acum și-n timp de glorie. Culcușul își cunoaște, e acolo unde-și ține moaște. M-am întors acasă, pe corabia nebunilor. Când îi privesc, când îi aud, nu știu de e ecoul ce se aruncă din oglinzi, nu știu de ei sunt sau e doar a mea reflexie, nu știu de unde vin și unde sunt. Pe ei îi recunosc, pe mine nu. Toți băjbăie prin întuneric, se pipăie recitând părți de intelect, repertoriu de un grup select. Orbecăie șontâc, șontâc, prezența făcând-o gratuită, doar din vorbe și arome de sugiuc. Că dulce le e mierea când vor, și le place, și savurează straturile de amor, dar în final toți se plâng de dor. Nu, nu mă înșel, se bălângănesc, sunt bine precum am spus, pe corabie, sus. Mulți pasageri, pestriți, și unii de iluzii, chiar bine hrăniți. Dar echipaj, nu văd niciun. O fi lucrând de la distanță, pe cât este de bun. Ca să se immortalizeze, toți se-adună, minutul să și-l pozeze. Uite păsărica, ba-i aici, ba nu-i aici. E corabia nebunilor, fuse a mea, ș-acum e înc-o dată, da. E corabia România, dintre toate din nou e ea, ai grijă sau uită de bagaje, te duci, te ia.

Este live și din trecut. Priveam pe YouTube istoria live și din trecut, cum e acum și cum a fost la început. Mulți s-au dus și mulți rămân, de la unul până la altul și in-between, toți cu profilul foarte fin. Antonescu ne saluta, Ceaușescu cu mâna vorbea. Din mână spunea taci și din mână sfătuia să faci. Cu mâna spunea, taci Leano că oricum te-mpușcă. Și Leana asculta, nu mai mușca. Era în cușcă și acidă, pentru-un minut sus în vârf

de piramidă, ca mai apoi pe veci, închisă să rămână-n beci. Îi văd încă pe toți, unii în HD și digitali, alții mai banali, demagnetizați, unii mai bine sau mai rău înhumați. Și toți defilează, iar bulevardele le sunt crăpate, de a lor mărie și pași însângerați, singuri și de Zei abandonati. Le rămân doar umbre, grele, peste pământ și rele. Le rămân doar umbre prin ceața de ce-a fost, ce mulți înc-o respiră printre lacrimile dintr-al lor nor, și... câte unul mor și mor, de dor.

Din când în când prin gard, din spatele porții un copil privea strada. În plină zi treceau oameni în negru îmbrăcați și cu ochi plecați. Ce bine că nu sunt invitat, gândea copilul, ce bine că bunicii nu-s aici, nu le-ar fi plăcut nici caii cu măști, nici trăsura cu lanterne și nici lacrimile sau praful ce în urma lor se-așterne. Și de pe gard suiți, desculți, alți copii, din când în când prieteni, cu voie bună aruncau la aceiași cai, răsese și pietre. Nimeni nu avea nimic de zis, nimeni nu întorcea capul de sub pălării, se mergea înainte pe drumul deja scris. Cel mic, literele le cunoștea, de ele acum se tot râdea. Doamne, ajut-o pe bunica și pe al meu bunic, se ruga ăla mic, doar să nu cumva, să nu cumva să se lase trași de aceiași cai. Ajută-i, ține-i bine, ține-i mult, ca nu cumva ai mei vecini de joacă, pietre cadou și mie să-mi facă. Așa, din spate de poartă, așa copilul privea, așa copilul se ruga.

Veniți, veniți la ora nebunilor... s-au dat puține, s-au luat multe, pe un covor de amintiri nu-mi rămâne decât să vă întind vise, de ființe tinere, tinere și smintite de dragoste, dar ora-i înceată, e târzie, s-au dus toate de prin magazie, garanția-i expirată, roțile se-nvârt, încă sună bine, nimic nu-i rupt, dar din țată tot laptele-i supt, sfaturi înțelepte, nu-s pe listă, e doar amărăciune de bătrâni, și de mâine, ei duc lipsă. Veniți, nu v-așteaptă nimeni, nimic pe masă nu vi se răcește, e ce meritați și... Doamne ferește, mic și mare înlănțuiți, veniți, somnu-i dulce pe covorul de iubiri. Eu spun povești. Când eram mic, odată, într-o seară urcat pe-un scaun, sus eu, povești și nu poezii, am spus. Batiscaful cerceta abisul mării și povestea-i toată încheia ceneaclul serii. Iar mama, în uimire mândră era cum din toți copiii numai pe mine mă vedea. Și acum că sunt mai mare poveștile nu le mai spun, acum le fac, iar de undeva mama mă privește cum prin poezie zilele-mi tac. Eu spun povești, dar oare cine-ar vrea să mi le-asculte, azi, poveștile se uită ușor și sunt multe, multe. Eu spun povești, am spus odată mai demult, dar nu i-o voi mai spune poate niciodată, și-aș mai fi vrut s-o știe, cât de mult... o lume toată.

E Victorie și Piață și din nou bordura-i spartă, iar acum la marginea ei crăpată văd și-o mătă moartă și un câine ce mașina sare. Și mai văd și bănci că sunt multe, sute și au porți mari, strategic puse ca să numere datorile, cu miile. Văd, privesc și calc... deodată, soarele norii răzbate, dar griul, tot gri rămâne. Dar parc-un pic mai vesel, jucăuș. Însă de văzut, nimeni timp nu are. Doar eu, și le trec pe toate-n tuș.

Între două trenuri sunt urme și pași. Au fost ai tăi, ai mei, au fost și împreună. Au rămas, au călcat, și peste tot zgomotul lor încă sună. Ai trecut, am trecut, ne-am cunoscut. Totul la fel, totul schimbat, și cu tot ce am în mine, eu am venerat. Trenul a oprit în aceeași gară, aceeași lume grăbită, aceeași bancă stălcită. Doar peronul era diferit, tu nu erai, tu nu mă așteptai, nu erai să-mi fi zămbit. Era la fel de cald, soare, dar nu strălucitor. Orașul, bun și primitiv, ca o vedere trimisă printr-un vis. Dar fără ca tu să apari, nici parcul nu părea deschis. Pe geamul fostului grajd, afișul încă scrie "Vărzărie". Totul la locul lui, așa cum trebuie să fie. Numai tu nu erai, numai tu lipseai. Ciolanul era bun, și varza îl garnisea, iar la oameni, și mici și mari, tare le mai plăcea, așa cum știu că ți-a plăcut și ție, dar acum masa ta lipsea, tacâmul tău nu era. Iar în locuri mai moderne, pizza parcă a fost ceva mai bună. Nu, nu pentru că lipseai, ci poate pentru că de astă dată sugestia ta eu luai. Nici Horia nu mai era, nici la telefon și nici aici, și nici tu să-mi povestești, cum numai tu știi să dai vești.

Cafeaua însă, era o operă, ca din poveste, bună, mângâietoare, dar fără bronzate ce te-ntreabă unde este. Și de vrei să te închini la idoli, a rămas și-o vacă, în mijloc de drum, vizavi de un templu neterminat, unde și alții s-ar fi închinat. Odată nu demult, eu fusei bine cu drăguța vacă. Dar pe tine, vaca nu te-a interesat, nicidecum și nici acum, nici atunci când picioarele dureau și nici când de sete ei mureau. Ți-am spus-o doar, că acolo încă este, doar așa s-o știi, o imagine între mii. La întoarcere spre gară, plimbându-mă încă puțin, am privit și la domnișoarele din turism, care mai bine ar învăța ce-i scris în catehism. Mai sunt multe, dar timpul a venit, și-o voi lăsa și pe altă dată, mai încolo de voi fi chemată. Am auzit, am văzut, am ascultat, am gustat, mâncat, am respirat, am mai trăit și m-am lăsat purtată pe un cearceaf curat, acolo unde tremuri între două trenuri.

Ce faci cu mine ? Tu nu ești. Te-am inventat într-o seară de toamnă în drum spre piață departe de casă. Ți-am cerut să mă îmbeți. Nu patul să-mi înfeți. Tragice și grele sunt orele ce se repetă în pustiu, alintate de prostie, consumate în răutate și invidie, arse de gelozie și futilitate. Și nu, nu-mi ești, nu mă chema frate ! De ce ? S-a uitat în ochii mei și cu fiecare lacrimă mi-a spus: de ce să-mi fie frică de tine ? Tu mă-mbraci, tu mă hrănești, tu-mi ești aici, tu mă iubești, tu nu ești rău, ești tatăl meu.

Maestrul cuvintelor ? Cuvintele nu-mi sunt decât o imitație ieftină a ceea ce sălășluiește deja în inimă.

PUTEREA MAGICĂ A GÂNDULUI

Elena BUICA

Pășind în cea de a 85-a "primăvară" a vieții mele, și presupunând că cineva m-ar întreba ce cred că stă la temelia vieții noastre, acum știu că aş avea, indubitabil, următorul răspuns: ca scop – evoluția spirituală, și ca armă – forța gândului.

Starea de spirit este izvorul ce deschide drumul spre noblețea sentimentelor, spre lumină, cultură, civilizație, iar puterea gândului ne ajută să ne construim pe noi înșine și să devenim ceea ce

dorim. Se știe că un gând este o formă de energie pe care nu o vedem, dar care produce rezultate concrete.

Puterea gândului face parte din marile taine ale Universului și lucrează împreună cu acesta. Asta înseamnă că noi suntem o manifestare a minții Universale. Gândurile călătoresc în Univers cu viteză mai mare decât cea a luminii, călătoresc instantaneu și nu cunosc alte opreliști decât cele impuse de noi.

Fiecare individ are propria lui lume de gânduri, pozitive sau negative, în diferite proporții, pe care le emite în Univers. Ele sunt atrase de alte gânduri asemănătoare, cu care se întâlnesc, se cuplează, se întăresc, apoi se întorc de unde au plecat și lucrează în favoarea sau în defavoarea individului.

Starea de bine (șansa), sau de rău (ghinionul) este dată de felul gândurilor noastre. Ura, înșelăciunea, disprețul, invidia sunt gânduri încărcate de energie negativă care pot deveni forțe de temut, precum terorismul, ori criminalitatea. Mai mult, încă, propriile gânduri negative se întorc împotriva noastră ca un bumerang și ne distrug părțile luminoase și eficiența eforturilor pe termen lung, creează starea de nemulțumire, de neîncredere, reduc vitalitatea, vigoarea, armonia, otrăvesc viața. Ele dau naștere stărilor de nervozitate, de depresie. Lor li se datorează chipul întunecat, vocea răstită sau batjocoritoare. Un suflet trist este un suflet cu luminile stinse. Gândurile pozitive dau oamenilor optimism, încredere în ei asigurându-le succese. Optimiștii sunt oameni luminoși care îți zâmbesc, sunt gata să ierte, să înțeleagă și să ajute semenii. Gândul bun susține atitudinea pozitivă, dezvoltă personalitatea, asigura o sănătate iradiantă, schimbă destinul, creează mediul înconjurător prielnic, vindecă bolile, transformă mentalitățile, poate face minuni.

Gândul nu are formă vizibilă, dar, prin puterea lui, formează lumea vizibilă. Cele mai multe gânduri ne vin în minte în mod

inconștient. Ele provin din subconștient și doar o mică parte a gândurilor sunt produsul intelectului conștient și influențează viața zi de zi, determinând ceea ce urmează să faci. Pe această temă, păstrez în minte o lecție de viață din tinerețe, care m-a ajutat de-a lungul anilor, când m-am aflat în impas.

O întâmplare nefericită mă zvârlise sufletește în fundul unui hău, de unde nu mai puteam zări scăparea, deși construcția mea a fost întotdeauna robustă, optimistă, solară. Mă lăsasem pradă deznădejzii. Asemenea unui animal lovit între coarne, ca paralizată, m-am prăbușit într-un fotoliu. După un timp, mintea a început să se liniștească și am simțit că mă ridic din fotoliu aproape automat, ca împinsă de o forță nevăzută. M-am îndreptat spre locul unde se afla discul cu înregistrarea cântecului din filmul "Zorba Grecul". Ascultându-l, picioarele au pornit singure într-un dans din ce în ce mai dinamic, corpul s-a încărcat de energie pozitivă, și mai apoi m-am auzit spunând cu deplină convingere: voi învinge! Și așa a fost.

Acea lecție învățată pe cont propriu mi-a dat convingerea că lumea nu este altceva decât materializarea gândurilor. Atunci am învățat că gândurile sunt vii ca și oamenii, că ele pot crea frumosul, optimismul și fericirea, sau, dimpotrivă, agonie și suferință și că depinde de noi ce alegem. Eu am ales pentru restul vieții strădania de a atinge acel prag ce îmi poate oferi puterea de a dăruia gânduri bune, de a zâmbi vieții și de a îmbunătăți viața celor din jurul meu, prin gânduri pozitive, optimiste, mai ales că munca mea a fost aceea a formării caracterelor mlădițelor școlare, iar acum, în anii senectuții, prin scrieri, transmiterea gândurilor pozitive, de încredere în propriile noastre puteri.

De atunci, n-am mai scăpat din vedere că trebuie să-mi repliez forța gândului, indiferent de natura factorilor externi cu care mă confrunt, deplin convinsă că numai în mine stă puterea de a hotărî care-mi este calea de salvare.

Acel moment de atunci, devenit pentru mine unul de referință, m-a ajutat de-a lungul vieții și, chiar la senectute, la câte un impas mai mare, ascult melodia lui "Zorba Grecul", chiar dacă acum picioarele se mișcă doar pe sub masă. Mă bucur că simt benefic schimbarea dispoziției launtrice, adusă de gândurile pozitive, așa cum îmi este firea mea, cea de om optimist care refuză abandonul. Mulțumesc cu mai multă înțelepciune acelei Energii Universale, fiindcă m-a înzestrat cu această urzeală a firii și lucrează pentru mine potrivindu-mi, în mod cumpănit, balanța vieții. Pentru că viața noastră nu e nici o dramă, dar nici un poem, trebuie să privim lucrurile în bună cumpănire. Mulțumesc că pot să acționez în direcția visurilor și dorințelor inimii mele și că pot să fiu plină de încredere în viață!

POEZII BASARABENE

Liliana CUREVICI

Rugăciunea Basarabiei

...Revino, Ștefane, din Putna,
Trezește-Te din somn domnesc,
Că dau tătarii iarăși buzna
Peste pământul strămoșesc!!!

Se-ndeamnă corbii împreună,
Tot rup și rup din trupul sfânt,
Au rupt Bugeacul, Bucovina,
Lăsând doar jale pe pământ...

Ascute-ți paloșul mai bine,
Căci dușmanii sunt numeroși
Și printre-a noastră boierime
Avem mancurți și ticăloși...

...Revino, Ștefane, din Putna,
Ești unicul ce ne lipsești!
Trădați am fost de-a noastră hurtă*,
Ce-și pleacă capul tot spre...est.

...Măria Ta, mai este-o boală,
Ce-n mintea multora s-a stins:
Precum, că nu avem nici mamă,
N-avem nici țară, limbă, scris...

Ne doare mult biciul minciunii,
Păgân e mult din ce-a fost sfânt,
Azi strângem roada..., Uniunii”
Ce ne-a schimbat la chip și-n gând...

Am fost cu toții ruși de casă,
Lipsiți de grai, de vale, deal,
Să nu mai fim ca soră, frate,
Cu cei din Iași sau din Ardeal...

...Revino, Ștefane, din Putna
Te așteptăm, Doamne, la Prut,
Să încetăm cu toții lupta,
Să o luăm de la-nceput!!!

Să spunem tuturor, să știe,
Că nu-s hotare între frați
Și-același grai din latinie
Nu poți prin Prut să îl desparți!!!

)* **húrtă** (rut. hurt, cireadă, mulțime, na hurt, hurtóm, cu hurta, pol. hurt, d. mgerm. hurt, ngerm. hürde, herde, cireadă. V. cireadă).

Satele mele...

...Departa de Lună, departa de stele,
Departa de Soare, de Calea Lactee,
Stau satele mele, sunt pline de jale, -
Durerea de ieri și de azi nu mai doare.

Stau satele mele la capăt de lume,
Urcându-și în cer câte-o zi, apoi nume.
Lumini tot mai rar se aprind pe la case,
În negura vremii perdele sunt trase.

Cea horă în sate demult nu se joacă,
Copii nu mai vezi la a noastră toloacă,
Ogrăzi părăsite și pereți dărâmați, -
De parcă-n Siberii am fi deportați...

„De parcă...” – am zis, căci o lume trăiește,
Peste un deal, peste Prut, românește,

Ar fi ca o cană de apă pe masă,
Când setea doboară, să trăiești nu te lasă...

Ne pleacă părinții, copiii, nepoții,
Din țara sărmană, ce o macină hoții
Și satele mele se sting, câte unul,
Pireul cuprinde ogrăzile, drumul,
Uscată e glia, uscat e și râul,
Nu crește nici paiul ce sprijină grâul,
Uscată e fața măicuței bocite,
De ani așteptând cei copii la porțițe...

...O, Doamne, îmi spui, de ce-i blestemată
O țară, un popor, de la poartă la poartă?!
Furtună și secetă văzut-am de ani,
Din națiune coborâm în golani.

...Stau satele mele, luminate de stele,
Împovărate de zilele grele,
Sărmanele, nu știu, cum s-ascundă durerea
Pe care-și zidește boierimea averea.

Stau satele mele la răscruce de vremuri,
Când le privești doar...îți vine să tremuri,
Se trece și timpul, se trece o viață,
O fi cineva să le schimbe...la față?

Ce-ți doresc eu ție, dulcea mea Moldovă...

...Greu ajuns-ai astăzi, dulcea mea Moldovă,
În democrația, care-i numai dogmă,
Dezbinat ți-e trupul, tras e ca pe roată,
Unde ți-e poporul, transformat în gloată?
Ești îngenunchiată de mai mulți mancurți,
Ce-ți rânjesc în față, neamul să ți-l uiți,
Îți aruncă resturi de la mese mari,
Unde stau cu anii hoți miliardari.

Soarele-ți apune, nopțile-aducând,
Măici pe la ferestre triste tot bocind,
Ți-au plecat copiii peste mări și țări,
Să te pomenească doar prin lumânări...

Cât de rătăcită-i calea ta aleasă,
De nu-ți poți întoarce nici un prunc acasă,
Unde ve-i ajunge, către care mal,
Când cel Prut desparte soră, frate, neam?!

Luminează-mi, Doamne, viața blestemată,
Unde m-aș întoarce, de-aș dori vre-odată,
Pe la care poartă, pe la care uși,
Dacă limba mamei pus-ai în cătuși???

Nu-ți închide poarta, să nu tragi zăvorul,
Las-să curgă viața, după cum izvorul,
Las-să cânte naiul doina românească
Chiar de-o fi a jale, dar va fi a noastră...

...Ce-ți doresc eu ție, dulcea mea Moldovă,
Nu...”democrație”, dar cel drept la slovă,
Scoate-ți din veșminte sârma ta ghimpoasă,
Pentru-o Românie, ce te vrea...acasă!!!

PIB PE CAP DE LOCUITOR, ÎN PROVINCIIILE ROMÂNEȘTI LA 1918 ȘI ÎN PREZENT

Marius FINCĂ

Anul 1918 a marcat voința unei mari părți a românilor de a se uni într-un singur stat, național și unitar. La sfârșitul celei mai mari conflagrații militare din istoria omenirii de până atunci, la Regatul României, format din unirea provinciilor Moldova și Țara Românească din 1859, cu unele modificări de frontieră în urma Războiului de Independență din 1877 și a celui de-al doilea Război Balcanic (1913), s-au alipit, prin voință populară, Basarabia și Bucovina de

Nord. La 1 Decembrie 1918, la Marea Adunare de la Alba Iulia, delegații din Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș, Timoc au transmis voința mării majorități a locuitorilor din aceste provincii de a se uni cu ceilalți români de la sud și est de Carpați.

Datorită moștenirilor imperiale rusești sau austro-ungare, era o diferență de dezvoltare economică între aceste provincii, dar și față de cele din Regat.

Propaganda revizionistă sugerează, mai voalat sau nu, faptul că pentru foștii locuitori ai Austro-Ungariei a fost o nenorocire unirea cu România, pentru că ei ar fi fost mult mai dezvoltati din punct de vedere economic. Aceeași idee este vehiculată și în prezent, unele voci pronunțându-se pentru independența Transilvaniei, care vezi Doamne, trimite bani la București, unde se îmbuibază „miticii” pe sudoarea frunților și brațelor „nedreptăților” ardeleni.

„Banii din Transilvania reprezentau, în 1919, 85% din Produsul Intern Brut (PIB) al României”, spune Horea Uioreanu, președintele Consiliului Județean Cluj. Acum, Clujul e pe locurile fruntașe în ceea ce privește contribuția către PIB, însă e abia pe locul 24 când vine vorba de suma care se întoarce în județ, potrivit acestuia. Mai mult același afirma că se întorc de la București de 20 de ori mai puțini bani, decât se trimite! Așa să fie oare?

În rândurile de mai jos vom analiza câteva date statistice privind Produsul Intern Brut pe regiuni istorice, dar și comparativ cu vecinii noștri, acum 100 de ani și în prezent. Cifrele sunt seci, vorbesc de la sine. Desigur sunt multe alte aspecte care influențează nivelul de trai și de mulțumire al românilor - culturale, politice, ale drepturilor minorităților, politicile de asimilare, dar nu avem nici intenția și nici spațiul de a o face aici.

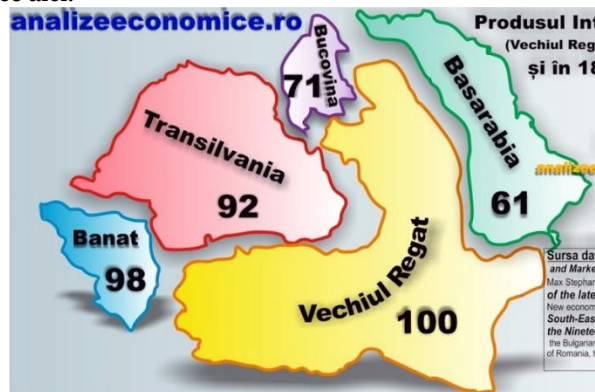

Fig. 1 - Produsul Intern Brut pe provincii înaintea Primului Război Mondial.

Contrar convingerii generale, Vechiul Regat avea o dezvoltare economică superioară celorlalte provincii românești. Banatul avea un PIB pe locuitor de 98% din cel al Vechiului Regat, Ardealul și Crișana de 92%, Bucovina doar 71%, iar Basarabia, care a fost o gubernie de margine a Imperiului Țarist, doar 61% (este drept, datele statistice pentru Basarabia aparțin anului 1897), dar se situa pe undeva pe la media PIB-ul Imperiului Țarist (undeva între 60 și 75 ruble, față de 111 ruble în Vechiul Regat) ².

Cele patru provincii alipite la Patria Mamă în 1918 aveau un grad de dezvoltare inegal, dar mai redus decât cel din Vechiul Regat. După 1918, PIB-ul pe locuitor în prețuri constante a scăzut față de perioada anterioară războiului și doar spre sfârșitul anilor '30 acesta se va apropia de valoarea înregistrată în Vechiul Regat înainte de Primul Război Mondial.³

Detalii în Fig. 2.

Anul	PIB (mld. USD 2000)	PIB/locuitor (USD 2000)
1862	2,26	563
1881	3,22	697
1900	6,08	1007
1914	8,19	1054
1920	11,82	761
1926	18,47	1091
1933	15,45	1011
1939	23,19	1164
1944	10,29	923
1946	7,85	611
1950	21,89	1342
1953	25,72	1871
1955	40,09	2315
1961	52,23	2813
1964	64,77	3422
1965	70,12	3685
1970	107,59	5312
1975	151,40	7127
1979	202,91	9857
1982	206,65	9194
1987	239,41	10437
1989	224,38	9692
1992	168,09	7376
1996	197,43	8733
2000	177,97	7933
2011	189,90*	11.600*

Fig. 2 PIB-ul României 1862-2011

România a ieșit destul de zdruncinată din Primul Război Mondial și acest lucru se vedea foarte mult în economia țării și chiar dacă avea un potențial foarte mare, economia sa era la

pământ, regresând la nivelul anilor 1907-1910. Producția țării se situa la 20-25 % din producția din perioada antebelică (1913-1914). România, un mare exportator de cereale înainte de război, ajunsese să importe grâne pentru a asigura consumul intern.

În scurt timp, în perioada interbelică România a început să se redrezeze datorită uneia dintre cele mai mari creșteri economice din lume (aproximativ 5.5%/an), situația sa îmbunătățindu-se considerabil, astfel că în perioada 1938-1939 țara își putea asigura aproximativ 80% din necesarul intern de produse industriale. România producea importante cantități de produse petroliere, locomotive, instalații petroliere, autobuze, avioane etc⁴.

Interesantă este și comparația cu vecinul nostru de la Vest de atunci, Austro-Ungaria. Fig. 3 arată o discrepanță uriașă între provinciile aflate sub control austriac, mult mai bogate (cu excepția Galiției, Bucovinei și Dalmației!) și provinciile aflate sub control maghiar (cu verde). Per ansamblu Ungaria avea un PIB

puțin mai mare ca al României (19,2 lire sterline față de 18,5), dar provinciile cu populație majoritar românească erau printre cele mai defavorizate. Mai mult, situația etnicilor români era și mai grea, comparativ cu ceilalți etnici minoritari, unguri, germani, secui, evrei, slovaci, etc.

O scurtă analiză a nivelului de dezvoltare a regiunii arată că PIB-ul pe locuitor al României depășea net pe cel al vecinilor de la sud (Grecia, Bulgaria, Imperiul Otoman), fiind inferior celui al Austriei și puțin sub cel al Ungariei cum arăta și studiul din 1910.

*

Dar, lucrurile nu s-au schimbat cu mult față de situația actuală (post-decembristă).

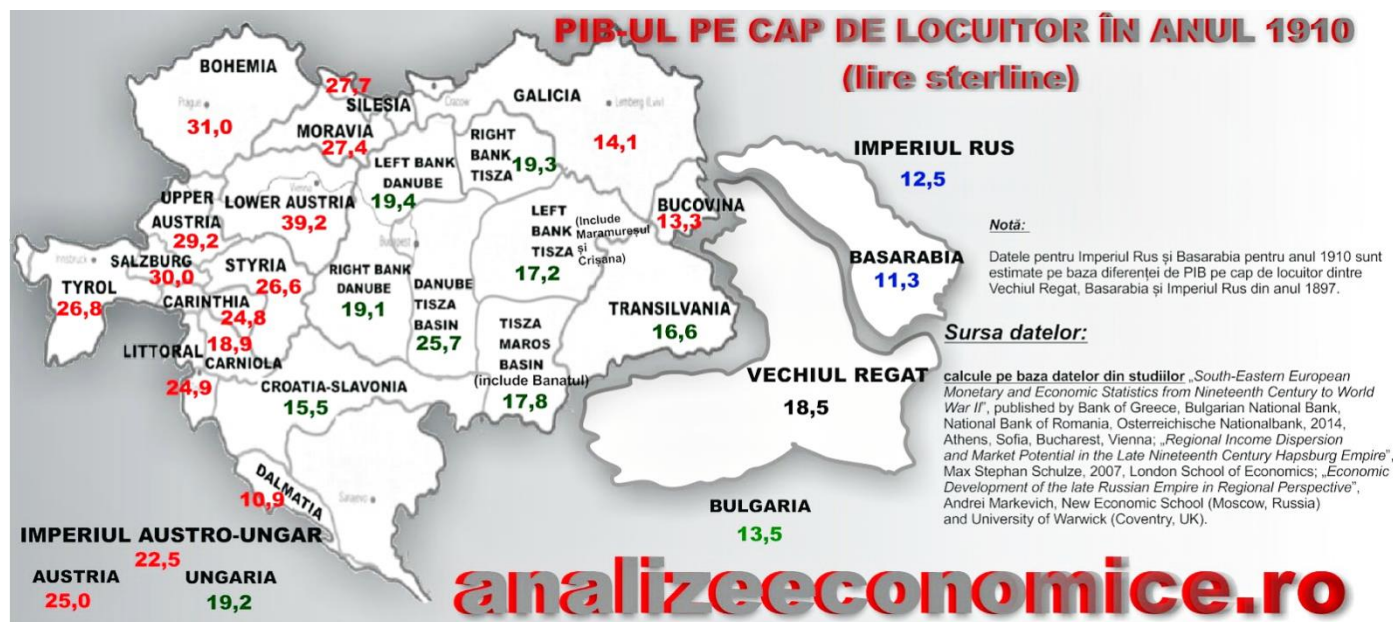

Fig. 3 - PIB-ul pe cap de locuitor în Austro-Ungaria

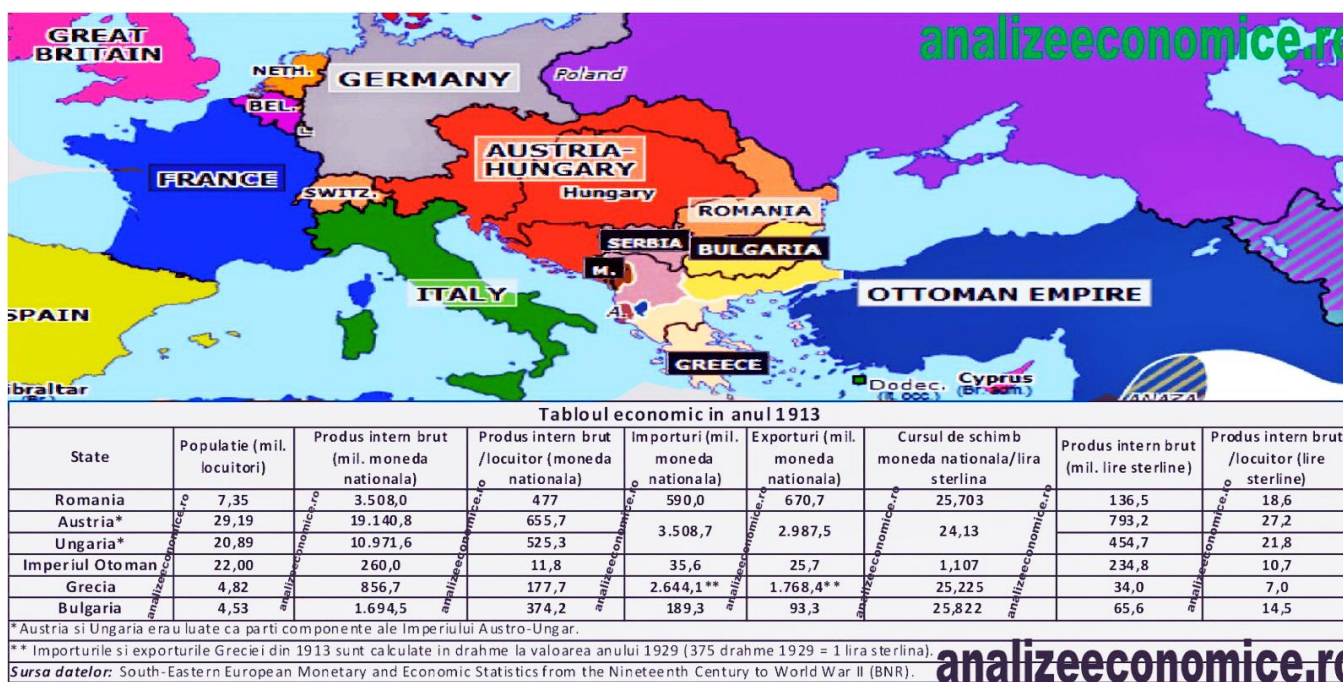

Fig. 4 Tabloul economic sud-est-european în 1913

Decalaj regionale la nivelul PIB/locuitor (Regiunea Vest =100%)

Anul	2001	2004	2010	2017
Nord-Est	67,7	60,5	54,3	54,5
Sud-Est	81,3	80,4	72,6	71,1
Sud Muntenia	74,9	72,2	73,4	73,7
Sud-Vest Oltenia	79,3	71,9	67,8	71,7
Nord-Vest	87,1	83,7	79,0	73,3
Centru	99,0	88,0	84,8	85,7
București-Ilfov	199,8	175,9	210,3	203,6
Decalaj maxim	132,1	115,4	156,0	149,1

Fig. 5 Decalajul între regiuni privind PIB/locuitor.

Evoluția câștigurilor salariale medii nete lunare pe regiuni în perioada 2012 - 2017

Anul	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total economie	1507	1594	1676	1750	1815	1879
Nord-Est	1229	1295	1357	1414	1462	1510
Sud-Est	1307	1380	1448	1509	1562	1613
Sud Muntenia	1393	1474	1550	1627	1696	1764
Sud-Vest Oltenia	1377	1455	1530	1598	1657	1715
Vest	1416	1510	1595	1674	1740	1801
Nord-Vest	1280	1354	1427	1487	1537	1594
Centru	1330	1400	1473	1535	1592	1652
București-Ilfov	2187	2324	2443	2554	2652	2748

Sursa: INS

Fig. 6 Câștigurile nete lunare pe regiuni

Nord-Est	Sud-Est	S Muntenia	SV Oltenia	Vest TM	Nord-Vest CJ	Centru BV
IS	CT	PH 30,6	DJ 18,8			
23,5	36,6			35,1	34,0	26,0
SV	GL	AG 19,2	GJ 12,9	AR	BH	MS
14,5	14,7			16,9	16,6	16,6
BC	BZ	DB 14,2	VL 10,3	HD	MM	SB
14,5	11,1			12,3	12,2	16,1
NT	BR	TR 7,4	OT 9,6	CS 8,0	SM	AB
10,1	8,5				9,2	12,5
BT	VN	CL 6,8	MH 5,3		SJ 6,2	HR 8,1
8,0	8,0					
VS 6,8	TL	IL 6,6				CV 5,6
	5,7	GR 5,4				
București-Ilfov		B 182,6			IF 20,9	

Fig. 7 PIB-ul pe județe 2016.

De remarcat că cea mai dezvoltată regiune, dacă excludem București-Ilfov, este regiunea Vest, care a beneficiat de investiții străine directe mai mari.

Fluxurile importante nu sunt inter-regiuni istorice, în interiorul acestora aflându-se județe puternice laolaltă cu județe mai puțin dezvoltate adiacente lor.

Problema PIB-ului nu este cea a PIB-ului istoric delimitat pe regiuni, ci faptul că, de pildă, Iașiul produce cam cât județele Vaslui, Botoșani și Neamț la un loc. Sau Constanța echivalează ca forță economică aproape cât Tulcea, Brăila, Galați și Buzău luate împreună. În Transilvania, Clujul are un PIB egal cu cel cumulativ al județelor Sălaj (care apare în statistici sub Tulcea!), Bistrița-Năsăud (un fel de Călărași), Satu-Mare (doar ceva mai răsărit ca Botoșaniul) și Maramureș (situat sub Gorj ca forță economică).

Brașovul vine și el să completeze regula, rezultatele sale fiind aproape egale cu cele ale trio-ului mixt Alba-Harghita-Covasna, în care majoritarul Alba face cât cele două județe minoritare la un loc. Interesant este și faptul că Mureșul româno-maghiar produce cam cât Sibiu.

Desigur, pentru ca tacâmul să fie complet, regula se respectă și în Timiș, care este echivalent cu Arad, Hunedoara, Caraș-Severin împreună.

Am putea spune, raportat la situația din Banat (unde presupunem că salariile sunt corect date în funcție de rezultatele economiei), că în Moldova salariile sunt mai mari decât trebuie cam cu circa 50%, iar în Capitală mai mici cu 30%.

Reamintim că pe piața națională a muncii, statul este market-maker, iar salariile bugetarilor trebuie să fie aceleași la Timișoara ca și la Vaslui.

De-abia acum vine și partea cea mai interesantă pentru ardelenii din Centru, preocupați de locul unde se duc banii lor. Cu un PIB reprezentând cam 83% din cel al bănațenilor, ardelenii beneficiază, în baza aceluiași principiu firesc de solidaritate și coeziune națională, de salarii situate cam la 92% din cele ale bănațenilor. Adică primesc și ei, în mod indirect, o primă de apartenență la România de circa 10%.⁵

Valentin Lazea, economist șef BNR, spunea la «Foreign Investors Summit»: „Contextul ultimilor 100 de ani este următorul: în 1913 România mică, deci fără Transilvania și Basarabia și provinciile ulterior alipite, România mică deci avea un PIB pe locuitor la paritatea puterii de cumpărare echivalent cu 67% din media europeană de atunci, conform profesorului Murgescu, care are a publicat extensiv pe această temă. În 1938 am pierdut o bună parte din această poziție. România mai avea 51% din media europeană, iar în anii comunismului, deși s-au încercat pași prin industrializarea forțată, prin încercarea de modernizare a economiei, a scăzut la 32%, tocmai pentru că economia comunistă are niște racile inerente, fundamentale, legate de nepromovarea inovației și nepermiterea spiritului antreprenorial. În 2000, după primii 10 ani de tranziție, scăzusem la 26% din media Uniunii Europene. Astăzi, mai precis la sfârșitul anului trecut, în 2016, PIB-ul pe locuitor la paritatea puterii de cumpărare a ajuns din nou la 59% din media Uniunii Europene. Deci putem spune că după un secol România a revenit la același nivel de dezvoltare relativă față de celelalte țări.”⁶

Cel mai mare PIB/locuitor nu era al Ardealului sau mai exact spus al fostelor teritorii ungurești, numite în sens larg Transilvania. Cel mai mare PIB/locuitor este al Țării Românești. Potrivit autorului, Țara Românească era la ora aceea singura regiune istorică ce contribuia la PIB-ul României într-o proporție mai mare decât ponderea populației în total – 45% din populație și 54% din PIB.⁷

Situația nu diferă mult și în prezent. Calculele ardeleniste se bazează de obicei pe eliminarea Bucureștiului – tocmai a urâților „mitici”. Căci „miticii” produc prea mult și le strică basmul.⁸ Dar dacă excludem din calcul și orașele Cluj, Timișoara și Brașov, ne trezim cam cu aceeași sărăcie, indiferent de regiune.

1. interviu LOOK TV, <http://bistrita.citynews.ro/politica/contributia-transilvaniei-la-pib-ul-romaniei-1919-si-azi-uioreanu-se-intorc-de-20-de-ori>
2. Max Stephan Schulze, „Regional Income Dispersion and Market Potential in the Late Nineteenth Century Hapsburg Empire”
- Andrei Markevich, „Economic Development of the Late Russian Empire in Regional Perspective”
- „South-Eastern European Monetary Economic Statistics from the Nineteenth Century to War II”
3. Victor Axenciuc, „Produsul intern Brut al României, 1962-2000. Serii statistice seculare și argumente metodologice”.
4. www.cersipamantromanesc.wordpress.com, Ce nu știu sau nu au vrut să știe iredențiștii și secesiioniștii de azi și de ieri – Înainte de 1918, România era mai prosperă decât Ardealul
5. ibid.
6. Răzvan Marinescu, Am ajuns de unde am plecat. BNR: România, la același nivel economic ca acum 100 de ani.
7. Cât au contribuit județele și regiunile istorice la PIB în 2015 în: analizeeconomice.ro, 26.12.2015.
8. iconoclastdebunker.wordpress.com/2017/12/08/mituri-ardeleniste-ii-regatul-traieste-pe-seama-ardealului-s-o-credeti-voi-mincinosilor/

ÎNTR-O INIMĂ ȘI UN GÂND ROMÂNESC

Melania RUSU CARAGIOIU

Într-un preluu de toamnă încă plin de seva și verdele verii, puternic în plaiul nostru rodnic românesc, români de pretutindeni, ne amintim împreună de datoria sfântă pe care o avem către Limba noastră cea Română.

Din primul gândurit care a plămădit noul grai românesc peste graiul dacilor străbuni, de-a lungul veacurilor, legând, intonând, vocale și consoane, rostite și prinse în

șirag, precum niște stelute lucitoare cizelate cu multă și îndelungată migală, din ceea ce străbunii ne-au lăsat cu generozitate în grai și în gene, noi, urmașii, dăluim o cultură, un cuget părtaș și mult important la apanajul lingvistic și fonetic mondial.

Precum în fiecare an gospodarul, după strădania muncii sale își strânge rodul și face însemnări pe răboj, tot astfel, fiecare cuget românesc își adună ceea ce i-a adăugat munca lui de un an peste comorile adunate în cugetul său în mod conștient sau dăruit de pronie de-a lungul timpului anului, căutând și găsind un moment prielnic de aducere aminte și sărbătorire.

Am avut cu toții un an spiritual bogat în evenimente și evocări însemnate. Enumerarea lor începe cu tot mai dese și pertinente referiri în lume, la contribuția competenței și spiritului românesc - contribuții, până acuma voit uitate.

1. Recunoașterea și aplaudarea invenției primului stilou, primei turbine cu reactor și invenția primului avion, datorate genialității neamului românesc;

2. Centenarul Marelui Uniri;

3. Pașii spre unirea Basarabiei cu Tara mamă;

4. Fuzionarea simbolică a multor asociații literare care își duceau separat râvna muncii literare, culturale.

5. Prăznuirea memoriei eroilor noștri căzuți pe frontul de Est în al doilea război mondial.

6. Retușări importante la istoria poporului român, referitor la erori ocazionate de vederile necunoscătoare sau rău intenționate privind trecutul nostru și scoase acum la iveală chiar din tainele sacre ale Vaticanului, deschise pentru noi.

7. Recunoașterea strădaniei Diasporei de a păstra și difuza în lume meritele României, a neamului și a limbii noastre, valorile noastre literare scrise.

8. Contribuția neamului nostru la patrimoniul UNIVERSAL: cultural, economic, diplomatic, științific, tehnic, medical, artistic etc.

Inventica, literatura, arta românească, mult apreciate și cunoscute și recunoscute în lume, înainte de al doilea război mondial, au rămas pecetluite în bibliotecile lumii ca mari valori, iar generațiile străine, noi, actuale, neavând accesul sau informația necesară spre a le consulta, de a le cunoaște, sau de ce nu, de a le continua. Subliniez toate acestea fiind recunoscute ca datorate cugetului și iscusinței poporului român.

Literatura scrisă a tuturor domeniilor cunoașterii, practice sau virtuale, folosește acel bun inestimabil care are ca bază limbajul și transpunerea lui în forma vizibilă, scrisă.

Trebuie să ținem cont și de viziunea importanței economice, strategice, culturale și, mai recent spus, cosmice, a dragei noastre României și a tot ce s-a făurit pe acest plai mioritic, alcătuind însemnări pe răbojul nostru românesc, cântat, scris și exprimat în limba noastră cea română, mijloc de comunicare nu numai între noi, ci și iscusit folosită cunoscând transpunerea ei în comunicarea prin alte limbi. Tot ce gândim, tot ce întreprindem în viață, existența noastră, se exprimă prin limbaj, comunicare mult iscusită... limba-graiul, comandat motric din mintea, spiritul nostru, bagajul mental.

În mii de locuri în țară și pe Terra, unde temporar s-au format mici comunități românești, în acest moment s-a sărbătorit Limba Română. Fiecare suflet românesc a vibrat gândind cu fală la faptul că este posesorul acestei comori și la grija de a o păstra înfloritoare și de a o transmite mai departe frumoasă, melodioasă, neaoșă, nealterată, generațiilor viitoare.

S-a scris mult, se vor scrie multe și mult frumos despre graiul nostru. Deci, din nou „scriere = grai transpus prin semne grafice, decantat prin gândire”. (Iertată, vă rog, să-mi fie această divagație simplistă, dar scrierile mele au predilecție pentru copii și tineret, iar lor le voi comunica și despre acest eveniment, trăit de mine la Horezu, precum și unele cugetări asupra evenimentului)

Personal, am trăit marea emoție de a sărbători împreună cu peste cincizeci de scriitori și artiști români sau filoromâni, prinși activ în program și în prezența fluctuantă a publicului dornic în a ne asculta, începând ca prezență de la pruncii din brațele mamelor, școlărilor, echipei de fete călușari, tineretul și toată pleiada generațiilor care luptă pe baricada culturii, a literaturii și a progresului social, cu toții prezenți la Marele Simpozion de la Horezu, „Limba Română”, susținut în inima Plaiului vâlcean.

Am simțit cu toții la Festivitatea limbii române de la Horezu legătura tainică dintre plai, neam, grai și credință, iar vocile noastre au împletit cu emoția momentului, recunoștința pentru trecutul nostru glorios, strădania actuală de afirmare mondială, în continue semnalări uimitoare și fructuoase ale spiritului literar românesc. În contextul afirmării noastre literare mondiale, permanente.

Dar pentru că elementul care ne leagă pe noi românii este credința, speranța și iubirea, sădite în noi, încă de la creștinarea noastră, din primul secol după Hristos, se spune de pe la anul 76 d.H., prin venirea pe meleagurile pontice dobrogene a Sfântului Apostol Andrei, trăitor și sacrificat de romani în grota sacră din Munții Măcinului.

Organizatorii acestui Simpozion au gândit asupra acestui fericit impact creștinesc și al alegerii UNESCO și au hotărât ca această manifestare să se petreacă pe plaiul cultural și devot „Horezu”, spre a sublinia faptul că unitatea culturală a unui popor, a unei limbi se menține și se sudează, întâi de toate, prin dragostea și eroismul celor care apără glia, neamul, limba și credința.

A fost ales acest Plai vâlean, pentru desfășurarea prestigiosului eveniment pe aceste locuri, ce au trimis spre cerul înalt flacăra sacră, plină de vitejii istorice, relicve religioase și oseminte sacre, leagăn de vechi tipar românesc și credință, tezaure culturale laice și mirene, spre cunoașterea și binecuvântarea lor, care a răsunat până în admirația UNESCO

Organizatorii acestui simpozion sunt distinse personalități ale culturii și literaturii noastre, care neobosit trudes pentru afirmarea și menținerea spiritualității românești:

Doamna Ligya Diaconescu, Directoarea lanțului de peste 80 de reviste din țară și străinătate, cuprinse sub emblema STARPRESS, poetă, scriitoare și pictoriță, care prin inițiativele sale propagă limba și Literatura română în lume;

Excelența sa, Domnul Al. Florin Țene, Ambasadorul și reprezentantul nostru internațional pentru scriitorii grupați în ligi interne și externe, reunind scriitori merituosi de pretutindeni, personalitate neobosită în susținerea drepturilor scriitorilor. Domnia sa a pus bazele unei doctrine care poate sta la baza antantei universale, un îndemn spre a ne perfecționa mereu atitudinea pozitivă proprie, ajutându-i și pe alții; autoeducația și educația individului spre a lepăda din sinea sa tot ce este negativ, apropiindu-ne mereu de îndreptare și perfecțiune. Într-un cuvânt, să ne străduim ca să urcăm mereu pe treptele binelui. Rezultatul acestui proces, care s-ar dori universal, va duce la schimbarea în bine a opiniei întregii societăți, lucrându-se educațional asupra fiecărui individ.

A treia personalitate care a organizat și susținut acest prestigios simpozion este Sfinția sa Preot Doctorand Constantin Mănescu, reprezentantul Cultelor mănăstirilor din acest leagăn sacru românesc, Horezu. Sfinția sa a prevăzut în cele mai mici amănunte desfășurarea acestui eveniment, întocmind documentația necesară spre a se accesa fondurile pecuniare necesare bunei desfășurări. Neobosit, într-un antren plăcut, laic și mirean, a condus cele spirituale și cele pământești ale suportului material necesar acestei manifestări, având grijă ca toți participanții și invitații să se bucure de spiritualitatea acestor plaiuri sfinte, leagăn de istorie, carte, religie, arte. Domnia sa ne-a amintit la fiecare pas despre aceste minunate comori. Iar în spatele acestor explicații și îndemnuri noi vedem și documentația sa personală, care adăugată forurilor locale de cultură au contribuit la menționarea în Catalogul UNESCO a obiectivelor vâlcene. Domnia sa ne-a condus și la „Amfora”- numită în partea locului „Oala” cu surprize a olăritului numit și renumit „de Horezu”, oferindu-ne fiecăruia în dar, un „blid” frumos din ceramică, plin cu arta de Horezu.

A patra personalitate, colectivă, este constituită din Primăria, Biblioteca și forurile oficiale locale ale Orașului Horezu, foruri care au contribuit la ocrotirea valorilor materiale și spirituale ale acestui leagăn- arie, cunoscută sub numele de Horezu și veghind mereu asupra acestor valori.

A cincea formație și cea care le-a generat pe toate este marea masă a populației vâlcene, parte din poporul român, care prin dăruire a lucrat, creat și săvârșit de-a lungul secolelor, anilor, aceste valori, care prin genialitatea lor au devenit valori recunoscute universale.

Dacă aș fi întrebată cum simt eu prezența acestor cinci corifei ai Simpozionului „Limba noastră cea Română”- corolar și mijloc de comunicare al tuturor celor existente, aș afirma că totul se datorește: Iubirii, dăruirii, muncii, harului divin și uman, pentru bine, estetic și util.

Iar această sărbătorire, în acest cadru care ne amintește de măiestrite tipărituri, de jertfa lui Constantin Brâncoveanu, de Arnota- Mănăstire și loc de detenție și multe, deosebite, obiective culturale, spirituale, materiale și însemne de vitejie, se reflectă în manifestări literare și în încântarea rostirii Limbii Române.

Fiecare din organizatorii acestei manifestări naționale închinată Limbii Române își are partea sa esențială, dar exprimată în deosebi prin dăruirea de suflet a Doamnei Ligya Diaconescu, Directoarea STARPRESS, care prin publicațiile sale și aria mondială de colaborare, este promotorul proslăvirii Limbii Române, deșteptând în inimile noastre mândria și dragostea pentru slova românească, mai nou trimisă bilingv în multe zone ale lumii.

Domnul Al. Florin Țene, este personalitatea care reprezintă speranța spre afirmarea recunoscută a graiului scriitorului român și dorința de a se crea o societate mai bună prin schimbarea CONȘTIINȚEI ȘI ATITUDINII ÎN BINE A FIECĂRUI INDIVID.

Tot în primul rând se află și Sfinția Sa Preot Doctorand Constantin Mănescu, care prin darul științei ortodoxe și a modului blând și jovial de a apropia creștinii spre credință, reprezintă oblăduirea credinței și atragerea omului de rând spre o viață de curaj, optimism și de har.

Și alături de aceste personalități, sunt Oficialitățile românești locale și naționale și minunatul popor român, făuritorul a toate aceste valori. Iată, deci, cum am întâlnit eu elementele plăcute nouă, tuturor, Credința, Speranța și Iubirea, acestea fiind cele trei lumini care au dat putere cuvântului Simpozionului „Limba noastră cea Română”, Horezu, 31 august 2018, poate unul din cele mai frumoase manifestări din România și Diaspora românească.

Precum eu vin din Banat, România și Diaspora, Canada, spiritul de mândrie românesc nu mă poate părăsi și mereu subliniez.

Entuziasmul nostru în cadrul Simpozionului a ținut mai mult de șase ore, lucrări, comunicări, cântec religios, muzică instrumentală, intermezzo prezentarea jocului „călușarul” executat de fetele călușari, idee inedită mondială, de a executa acest joc în replică feminină.

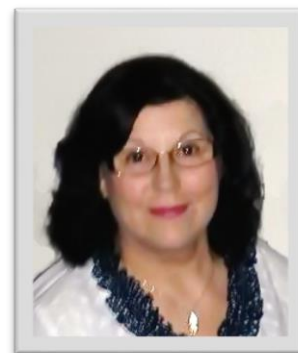
Aveam atâtea de multe de spus, cât viețile noastre de muncă spre slava literei românești, dar ne-am adus aminte de respectarea planului foarte amplu de activitate, schimbul de păreri, idei, prezentarea cărților și a revistelor mandate, vizitarea mănăstirilor și programul artistic oferit de cei dotați de natură în acest sens, pentru buna petrecere în cânt și veselie a românului.

Las colegilor de breaslă loc pentru prezentarea participanților și a materialelor, precum și a personalităților și sponsorilor. Ceea ce vreau eu să punctez este faptul că din toate părțile lumii și ale României au fost reprezentanți- scriitori, artiști, interpreți, muzicieni, fiecare - acel important reprezentant, fiind mandatarul unei zone, a unei asociații, a unei reviste, a unor mesaje sosite pentru creșterea și propășirea Limbii Române

Întrucât suntem o pleiadă numeroasă de participanți, eu prevăd o mare abundență de articole și informații, toate închinat activităților, care, toate, au avut materiale închinat preamăririi mult preaiubitei noastre Limba Română.

POEZII

Marcela STRAUA

Gândurile mele, stoluri

Noaptea, gândurile aleargă
Se întrec cu încrâncenare
Dispersate în lumea largă
Caută românești hotare.

Cred că-s gândurile mele
Frământate, ziua toată
Cresc ca pâinea-n aluaturi
Țâșnesc, când somnul mă-mbată.

Nu le înghite bezna nopții
Nu le soarbe nici oceanul
Ele caută drumul sorții
Ce l-a străbătut olteanul.

Gândurile mele, stoluri
Pe malul Dunării s-opresc
Apa să stingă din doruri
Și- apoi spre Carpați, pornesc.

Dor întins pe două țări

Am doru-ntins pe două frunze
Am gustul amărui pe buze
Mă mistuie, mă înalță iar
În miros de stejar și arțar.

Patru culori ador, două
Stindarde și o țară nouă
Ce m-a-nfiat ca pe un copil
Căldura-i simt, nimic ostil.

Roșu-i cerneala inimii
Alb e gândul meu, îl stii
Senin albastru, în ochi e pus
Galben e Soare fără apus.

Am doru-ntins pe două țări
Peste ocean și două mări,
Nu știu care-i mai frumoasă
În ambele mă simt acasă.

Îmi mor stejarii

Îmi mor stejarii, rând pe rând, se prăbușesc în mine
Oftând profund, -ncet se sting în nopțile cu lună
Când chinuiți de-atât nesomn, privesc spre coline
Acolo, unde vor să-i mut sa moară împreună.

Erau falnici și vânjoși...de-acas' când au plecat
Hrăniți cu sevă proaspătă din pământul natal
Printre nămeți, de vânt culcați, acum au înghețat
Din rădăcini firave, de crivăț scoși ..brutal.

Au brațele crengi rupte, nu pot cere ajutor
Păsări cu aripi frânte care implor-un cer.
Bat clopotele-n tânguieț jelit, stejarii îmi mor,
Cărunte, despletite frunze, în vârtej nebun, pier.

Între altar și naos, am pus crenguțe verzi
Sub o icoană pictată într-o zi de vineri
Dacă-ți arunci privirea, Doamne, și-ai să le vezi
Dă-le viață, încă o dată, fă-le stejari tineri!

Frunza

Tangou de frunze ruginii
Și-un trunchi aproape gol, uscat
Pe ultima din melodii
E ultimul tangou dansat.

A-nceput și ploaia, cerne
Amintirile-povară
Zilele sunt tot mai terne,
Frunza vrea un pic de vară.

Vântul s-a pornit, furtuna
Copacu-l va dezveli
Frunze, una câte una
Fără sevă, vor pieri.

Frunză și Om, călători
Prin patru anotimpuri
Pe-a vieții scenă actori
Îmbrățișând...amurguri.

VIRGIL ȘERBU CISTEIANU – O FILĂ DE ISTORIE AUTENTICĂ

Daniela GÎFU

Când începem să vorbim la trecut, o înțelegere superioară trebuie căutată. Dincolo de puțința unei gândiri pervertite de contextul existențial. Sunt oameni, așa cum a fost și Virgil Șerbu Cisteianu, în prezența cărora îți deschizi sufletul cu seninătate, curaj și încredere. Măine, dintr-odată, capătă culoare, sens, resurse simbolice...

Avem să aflăm în cel mai neașteptat mod că istoricul, poetul și publicistul Virgil Cisteianu plecase dintre noi în data de 26 mai 2018. La începutul lunii septembrie fusesem căutată de preotul

Marcel Miron pe care-l cunoscusem în urmă cu 3 ani și care mă întreba ce știu despre Virgil. Acel Virgil care trăia dincolo de măsura timpului real.

Da, îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri, cum îmi zgâiam ochii la trenul ce oprise pentru câteva minute în Gara Mare din Iași. O zi minunată de septembrie. Venea tocmai de la Oradea cu un maldăr de cărți publicate la Editura Gens Latina din Alba-Iulia unde era director. Deși timpul acelei vizite promise de Virgil nu se anunța deloc generos - se pregătea să plece la un eveniment organizat în cadrul Cenaclului Literar-Artistic IDEAL de pe lângă Biblioteca Națională din Chișinău -, reușisem să-l facem unul extrem de cald și prietenos. Vorbea cu emoție și căldură de scriitorii basarabeni pe care-i promova și îi publica statornic. De fapt, era un prieten fidel al bibliotecilor basarabene, donațiile sale de carte, peste 1500 de cărți, îmbogățind semnificativ palmaresul literar al Bibliotecilor Municipale Alba Iulia și B.P. Hașdeu din Chișinău, Zaim - localitatea unde a copilărit poetul Alexei Mateevici, Borogani - comuna căreia scriitorul albaiulian i-a făcut o monografie ș.a.

Ce mai știu de Virgil?... Vorbeam des și mereu mă surprindea pasiunea sa responsabilă pentru cultura românească. Altfel, nu știa. Altfel, nu dorea să știe. Tot timpul mă uluia cu setea nesfârșită pentru angrenarea tinerei generații în spiritul valorilor autohtone autentice Aveam impresia că vorbisem în una din zilele trecute, dar... Senzația de rece în spate nu-mi dădea deloc pace. Am început să sun. Mai întâi pe Virgil. Două numere de mobil. Două căsuțe vocale. Mi-am amintit de evenimentul aniversar organizat în luna noiembrie 2017 la Alba-Iulia, unde aveam să fiu invitată. 300 de numere... de *Gând Românesc*¹, publicația tipărită la Alba-Iulia sub egida Asociației Culturale "Gând Românesc, Gând European" unde Virgil Cisteianu era președinte. Un palmares ce trebuia omagiat. Și, da!, a fost o sărbătoare impresionantă.

În contextul aceluia eveniment se conturau noi proiecte culturale.

Parafrazând cunoscuta vorbă, că „omul sfințește locul”, scriitorul *providenciar* Virgil Șerbu Cisteianu, cum îl numea regretatul critic literar Vasile Fanache, a fost cel care nu doar a readus în actualitate revista, ci a reușit să o afirme ca publicație de prestigiu pentru cultura română. O provocare intelectuală pe care a onorat-o admirabil din 1990 încoace, la Alba-Iulia. *Gând Românesc*, într-o continuă confruntare cu condeiul în mâna lui Virgil, a avut o ascensiune vizibilă, reușind în tot acest timp postrevoluționar să se impună în peisajul jurnalismului cultural românesc (premii acordate de Academia Română, Uniunea Scriitorilor din România etc.) și internațional atât prin diversitatea tematică

abordată, cât și prin calitatea demersului condeistic, comparabil cu cel al revistelor de sub egida instituțiilor academice. Mai mult, segmentul țintă s-a lărgit selectiv, fiind reprezentat de clasa medie, cu un grad superior de instruire și cu abilități indiscutabile de consumator Media Culturală. O misiune de netăgăduit, sub oblăduirea lui Virgil Cisteianu, *Gând Românesc* reușind să răspundă nevoii istorice de colaborare, cooperare și comunicare între România și provincia românească Basarabia. Armonia acțiunilor culturale, cultivată de scriitorii români și basarabeni, a reconfigurat traseul editorial al publicațiilor înfrățite, menținând ca scop principal libera exprimare a spiritului critic. O temeinică cheazășie pentru momentul aniversar, 100 de ani de la Marea Unire.

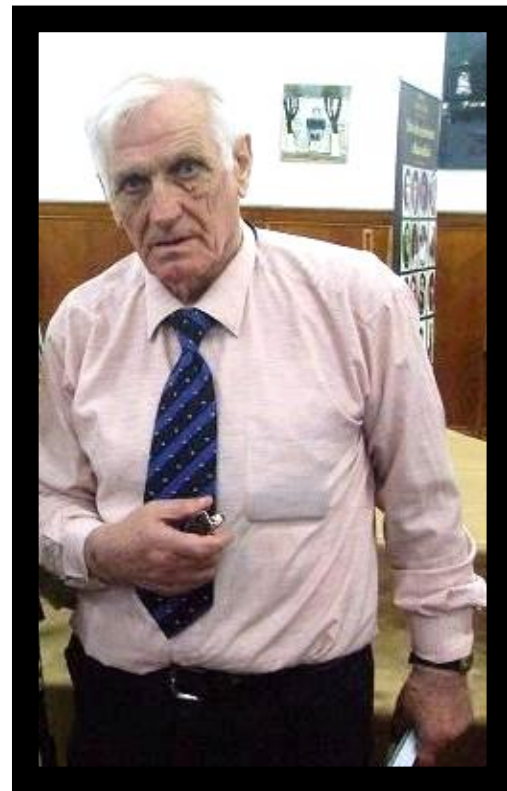
...

Caut pe Internet după alte nume prezente atunci, care, implicit, ar fi putut însemna date de contact. Așa aveam să aflăm de la Președintele Despărțământului ASTRA „Vasile Moga” Sebeș, Mihai-Octavian Groza, că Virgil plecase. Și încă de vreo 2-3 luni. În acel du-te vino dintr-o lume în care timpul nu ne mai ajunge, prietenii încep să dispară unul câte unul. Și nici nu ne dăm seama.

Revolta a rămas. Acel OM atât de prezent în viața culturală transilvăneană nu mai era cu noi și nimeni nu părea să-și amintească de el. Virgil Șerbu Cisteianu pledează în Ceruri pentru o altă istorie a gândirii cu bogăția și sufletul culturii mereu în căutare de absolut.

Odihnește-te cu îngerii, Virgil Șerbu Cisteianu!

1. Revista *Gând Românesc* s-a născut în capitala regiunii istorice Transilvania, Cluj, în anul 1933, la inițiativa și sub atenta oblăduire a prof.univ.dr. Ion Chinezu, amprentând viața culturală românească din perioada interbelică.

Virgil Șerbu Cisteianu

SINGUR (fragment) Leonard VOICU

- Ascultă de la mine, în viață, întâlnești fel de fel de persoane. Unii te ajută din interes, alții în mod altruist, unii te simpatizează sincer, iar mulți caută să-ți bareze calea, iar aceștia din urmă, majoritatea o fac din prostie și cei mai periculoși, din răutate. Pe mulți îi vei numi prieteni. Dar dacă stai să te gândești, prieteni adevărați, pe care să te bazezi oricând, în orice situație, nu găsești. Eu cel puțin, nu am găsit. Și atunci, toți acești „prieteni” sunt de fapt numai cunoștințe, dacă judeci mai bine. E trist să spun, dar m-am simțit singur aproape toată viața. Singur mă simt și acum. A fost o perioadă când eram căsătorit și alături de soția mea, aveam impresia că fac parte dintr-un întreg care are două jumătăți, iar eu fiind una dintre ele. Nu a durat prea mult din păcate, n-a fost să fie.

Nicu respiră adânc, oftă, privi în jos și nenumărate amintiri numai de el știute îi defilă succesiv în fața ochilor. O tristețe vetustă, urmată de resemnare, i se puteau citi pe chip. Totul a durat doar câteva clipe. Lent, cu un gest banal pe care îl repetase de nenumărate ori, își apăsă tâmpilele, gest ce trăda o oarecare nervozitate, iar apoi își trecu mâinile prin păr, împingându-l spre spate, de parcă ar fi vrut să trimită undeva înapoi, departe de el, toate grijile și necazurile de care se simtea apăsător neconținut. Luă cana de pe masă cu un gest mașinal, o miroși cu suspiciune și sorbi câteva picături. Fața i se crispă pentru o clipă în timp ce gândi că nici măcar obișnuita cafea nu mai avea efectul scontat, de a-i crea o senzație agreabilă, dar trecătoare, și, în nici un caz, nu era în măsură să-i alunge tristețea. De aceea, o abandona cu un dezgust vizibil și nu-i mai dădu atenție.

- Tu ce zici?

Lucian, vădit surprins de aceste afirmații și complet buimăcit, își îndreptă spatele și își schimbă poziția mâinilor încrucișându-și degetele, ca să dea impresia seriozității cu care trata acel moment, pregătindu-se, de fapt, să dea un răspuns evaziv, fiindcă, la drept vorbind, nu știa ce să spună. Trase aer în piept pregătindu-se a fi vag, totuși empatic, dar Nicu nu-i dădu timp și continuă:

- Cum să nu mă simt singur când părinții mei, mă aruncau de la unul la altul ca pe o minge de ping-pong? Tata, și îi spun așa, ca să înțelegi despre cine este vorba, deoarece, pentru mine era un străin, când mă vedea la ușă zicea: „Ce cauți aici? Du-te la mă-ta!” Mama, era bolnavă de nervi, mă făcea cu ou și cu oțet toată ziua. Ea mă lua altfel: „Pleacă! Să nu te mai văd. Mi-ai mâncat toți nervii.”

- Și, tu ce făceai?

- Hoinăream pe străzi. Jucam fotbal toată ziua. Jucam și când ar fi trebuit să fiu la școală. Chiuleam des. Uneori noaptea nu mă întorceam acasă. Dormeam pe unde apucam, pe sub poduri, prin parcuri, când eram norocos mă ascundeam în magazia femeii de serviciu de la școală. Toamna, sosea frigul. Când mă trezeam,

tremuram, mă dureau toate mădularele și de cele mai multe ori, eram rupt de foame. Atunci, am început să fur d-ale gurii. Odată, am luat o bucată de salam și am rupt-o la fugă, dar am avut ghinion. Vânzătoarea mă cunoștea, o cunoștea pe mama, și ne-am trezit cu sectoristul la poartă. „Doamna State, sunteți acasă?” „Sunt!” zice mama. „Îl caut pe Nicu, băiatul dumneavoastră.” „Da, de ce?” „A furat de la magazinul alimentară și vreau să vorbesc cu el.” „Ce-aaa făcut? Unde ești măi derbedeule? Ia vino-n coace să-ți arăt eu ție.” Eram la mine în cameră, auzisem cele spuse și tremuram tot, bănuiam ce mă așteaptă. Când am apărut, mama a tăbărit pe mine cu o ploaie de lovituri. Dădea pe unde apuca. Sectoristul a încercat să mă scape: „Gata Doamnă! Lăsați-l!” „Ce să-l las? Așa merită!” Și dăi în continuare. Da' eram învățat și mi-am acoperit fața, că mai mult peste obraji voia să mă lovească. „Doamna State, cred că îi ajunge.” zise milițianul plictisit, într-un târziu, apoi către mine: „Nicule, să vii la secție să dai o declarație. Ai noroc că ești minor, că altfel o încurcai. Și bagă de seamă, trebuie să-ți vină mințile la cap. Să nu mai aud că faci chestii de genul ăsta.” Nu am mers la secție și nici el nu a mai venit pe la noi. Dar a fost o lecție. De atunci, n-am mai furat, decât foarte rar, în cazuri de forță majoră.

- Adică?

- Adică, tot așa, când n-aveam ce să mănânc. S-a întâmplat la Paris. Nevastă-mea era gravidă. N-aveam niciun ban, abia ajunseseam, după ce ne-am lămurit cu noua democrație, pe stil neocomunist. Vorba lui Tănase: *Pleac-ai noștri, vin ai noștri, noi rămânem tot ca proștii*. Dar să revin. Eram flămânzi cum sunt câinii vagabonzi. Că d-aia zic – aș fi făcut orice pentru ea și copii, dar a preferat să se ducă după unul cu bani, vezi Doamne. Până la urmă, nici de ăla n-a avut parte. Ce să mai vorbim... Iar copiii mei, au ajuns ca mine, orfani. Exact cum nu am vrut să ajungă. A dracului viață! Cum te întoarce ea și te pune în genunchi când crezi că îți este mai bine. Singur! Singur am fost și singur am să mor! Mă vor găsi după ce mă împrut la mine în casă. O să-i alerteze mirosul de hoit. Fii-mea deja mi-a spus că ea mă duce la crematoriu. Mă arde. Costă mai puțin. „E mai ieftin!” zicea rânjind de parcă abia aștepta clipa să scape de mine, să scape de o grijă. N-am să am parte de o înmormântare creștinească. Cenușa se aruncă și gata. Aloimis!

Uitând că o miroșise puțin mai devreme și nu i-a plăcut, ridică iarăși cana de cafea. Absent, o duse la gură și luă o mică înghițitură. Cu o privire pierdută, crispat, încercă să-și ascundă disperarea și emoțiile interioare scoase la iveală, iar coada umezită a ochilor confirma deznădejdea sa.

La prima vedere, Nicu, un bărbat înalt, trecut de 50 de ani, cu părul încă negru, probabil pentru că și-l vopsea și aranjat într-o freză ce era la modă prin anii '70, stil Elvis Presley, îi plăcea să se îmbrace după ifosele actuale cu blue-jeans deșirați și cămăși largi colorate în culori vii, de obicei roșii, ori mov, și căruia nu-i lipseau ochelarii de soare de pe nas, nici măcar pe vreme de ploaie. Părea a fi între două vârste, simpatic, cu sex-appeal, dar care avea un comportament distant față de bărbați, în timp ce era cu ochii tot timpul după femei. Acest contrast și rapiditatea cu care trecea de la tristețe la indiferență, ori la aceea de Don

Juan improvizat, îi dădea o notă de imprevizibilitate și de lipsa de seriozitate, notă ce deranja la prima vedere, dar tolerabilă, fiind legată de felul său de-a fi. O aparență amabilă, jovială, care ascundea totuși o profundă rană nevindecată ce era sursa unor frământări interioare sesizabile în momentele în care își dezvăluia firea rebelă, neascultătoare, totdeauna dornic a-și păstra libertatea totală față de orice și oricine, făceau din el o

persoană interesantă și crea în jurul său un amalgam de sentimente ce includ curiozitatea și prudența. Această perpetuă stare de răzvrătire, prin care era evidentă nevoia să dea cu tifla oricui, parcă dorind să spună: „Nu am nevoie de nimeni!” această lipsă de atașare, pe de altă parte, menținea starea sa de izolare de care se plângea în momentele de intimitate.

(va urma)

ARMONII DE TOAMNĂ

Lia RUSE

ARMONII DE TOAMNĂ

Și... te privesc, în clipă, cu ochii strânși încet
 Uluitor de lină, cu ameteți ca vinul
 Vântu-n vârtejuri fine prin foi de pom cochecet...
 Desfășurată doamnă, dulce îți e pelinul!
 Eu mă îmbăt cu tine din boabe mov și albe
 În siguranța plină de sub destinul vieții
 Mirare e-n mine, lumină ca de salbe
 Pe vremea argintie din dorul dimineții.
 Când tu te-ai furișat pe o filă-n calendar
 În care-mi ascunsesem singura iubire
 Mi-a prins în ochii negri privirea ta de jar.
 Ca un zefir prin frunze-am re-nviat pe lire!
 Am viața colorată de tot ce e al tău
 Aleargă mânji prin sânge când revii agale
 Iubesc cu dor trecutul și nu îmi pare rău
 O... visele parcă-s trecute prin petale!
 Atâta duioșie-o zboară numai vântul
 Sau frigul târându-și dăra norului lichid
 Toamnă! Te voi iubi cât mă ține pământul
 Iubire-arată-n suflet în care mi te-nchid

E TOAMNĂ, TOTUȘI

Mai este pictată vremea-n dumbravă
 Și... clipele nu se grăbesc deloc,
 Lumina străvezie și suavă
 Coboară dintr-un ochi slăbit în foc.
 Aerul, parcă, e-ncălcit în lână,
 Se instalează nostalgia din zori,
 Concertul "cri" sub lună bătrână
 Ne prinde-n trecut cu-atâția fiori!
 Tălângile n-au coborât din ceruri...
 Se coc iubirile noastre în vis,
 Zilele curg în prea multe feluri
 Și echinocliul a trecut precis.
 În dor, de dor. miroase-a tufănică,
 Potecile își caută iubiți...
 De ce nu am pleca, la o adică,
 Ca altă dată,-n dumbravă-, grăbiți?

 Rămână acest timp frumos în toamnă!
 În suflet cresc nerostite cuvinte...
 Am să le scriu!... Trecutul mă îndeamnă.
 Cum a fost?... eu... încă, mai țin minte!....

O POVESTE

Ce suavă poveste!.. Mai știi cum cădea
 Ploaia toamnei în gri și tăcerea din ea?
 Dans de vânt am simțit și în crânguri de dor

Clipele săreau, din ceas, cu pasul ușor...
 Ce poveste !?... Ți-amintești c-același cuvânt
 Ne-a înfășat stângaci în mireasmă de cânt?
 Ne-am pierdut legănați, pentru-ntâia oară,
 Amândoi ferecați în son de vioară,
 În povestea de-atunci și-n picuri străvezii
 Eu vrăjită de gri,.. tu, zeu în ploi târzii...
 Frunze roșii baletau, cochecet, prin ape
 Sclipind spice de iubire pe sub pleoape.
 Prin perdeaua ploilor nestăpânite
 Au fost și jocuri de guri înăbușite...

JOC DE ARGINT

Pe tăcerea moale, de vise, în taină
 Priviri prelungi se-ncrucicează-ntre noi
 Când spicul de soare îmbracă altă haină
 Și-n beția zilei lumina scade. Apoi,
 Prin natură atâtea frunze flutură
 Când sfârâie un vânt ca un fus învârtit
 Și ceasul ne-nchide-ntr-o vreme sură
 Și teamă ne este că toamna a sosit !
 Acuma-n crâng sunt atâtea mistere
 Pe verde o mână trage alte culori,
 Sufletul tresare și-ncepe să spere...
 Prin lume aleargă zeci și zeci de fiori.
 Cu nori peticiți în funduri de zare
 În văzduhul toamnei e un joc de-argint.
 Pe vreme s-așază aurul din soare...
 Sunt iar la fereastră... ce nostalgie simt!

OPREȘTE TOAMNA

Flutură miros uscat frunzele derutate
 Apoi, coboară înfășurate-n aur toate
 Lăsând semne umbrelor să fâlfâie albastru,
 Cerului să împrumute aripi de albastru.
 Roțile macină timpul într-un ceas mai sonor...
 Raze colorate rubiniu se ivesc în cor
 Să-și păstreze conturul în forfota amară.
 Ca dungile se împarte lumina spre seară!
 O pală de vânt se pierde prin spațiul deschis
 Lipind pete portocalii pe zările de vis.
 Vremea dospește răcoarea între cer și pământ,
 Iar nervii clipei se golesc de ultimul veșmânt...

 Amintirea, ca un arc întins, m-aruncă înapoi
 -În mare- într-un miez de vară, plutind amândoi...

 Oprește toamna! Cerui, Domnului, gânditoare :
 Să fie iarăși vară și zi de sărbătoare!

O VIAȚĂ DE OM ÎN CÂTEVA RÂNDURI...

Eva HALUS

Numele lui Victor Roșca a fost sinonim cu lupta pentru libertate și dreptate, dar acum este egal cu armonia, valorile familiei, a lui și a familiei largă de români din Montreal, din comunitatea română și a celor care gravitează în jurul Bisericii Buna Vestire.

Povestea lui de viață o știm cu toții și trebuie să rămână scrisă: născut în orașul Făgăraș în 1926, are statura și vigoarea celor care au trăit

aproape de munte și acum la 92 de ani. Acasă, sub munți, ducea o viață liniștită, impregnată de natură și tinerețe. Dar, imediat după terminarea ciclului superior la școală a fost arestat, împreună cu mai mulți colegi, pentru așa zisa activitate anti-comunistă. Era sfârșitul anilor 48. De atunci până în 1988, când a emigrat în Canada, Victor Roșca a trecut prin mai multe centre de detenție, ca până la urmă să ajungă în cumplita închisoare de la Pitești, numită *Târgșor*, unde petrece câțiva ani, apoi după o scurtă perioadă de libertate este trimis în penitență la muncă forțată în Balta Brăilei până în 1963.

Întâmplările acestei perioade din tinerețe constituie subiectul cărții scrise de el, numită *Experimentul Târgșor*, în care relatează ororile prin care au trecut el și mulți alți oameni nevinovați în perioada comunistă a României. Chiar și ieșit din pușcărie, continuă să fie urmărit de către securitate, cu toate că era un inginer constructor recunoscut și respectat, și în ultimă instanță i se însenează un accident pentru a fi ucis de un camion...Reușește să scape cu multiple fracturi, de bazin, de coloană, etc, dar partidul îi confiscă singurul apartament (pentru a-l da unui simpatizant comunist) și, astfel, Victor Roșca se hotărăște să fugă de persecuții și să plece din țară.

Odată ajuns în Canada, este decis să facă greva foamei pentru a i se acorda azil pe motive politice, dar, providența îi scoate în cale pe translatorea sa, Silvia Carpen care, aflându-i intențiile, depune de urgență un memoriu la biroul Ministrului Federal al Imigrării. A doua zi, Victor Roșca primește azilul.

De aici înainte, viața lui Victor Roșca se va împleni în mod armonios cu destinul cetățeanului canadian care devine, slujind valorile culturale și sociale ale țării de origine, sub tutela lumii libere, continuând să stea pe poziția (binemeritată) a criticului abuzurilor ce se fac și astăzi în România.

Victor Roșca a fondat acum 21 de ani, pe lângă Biserica Buna Vestire, Revista literară *Candela de Montreal*, iar anul acesta, la începutul lunii noiembrie organizează cea de-a treia ediție a *Festivalului Candela*, care reunește muzicieni, pictori, iconari, scriitori de origine română, oferind o gamă largă de noutăți în domeniul cultural comunității române prezente la spectacol.

Dedicat până la sfârșit neamului românesc, Victor Roșca are în lucru o altă carte document, despre comunitatea românească în Canada, din 1880, de când datează prima consemnare a sosirii

emigranților din România, până în 1950, documentând astfel istoria primului val de imigranți români în Canada.

Cartea *Experimentul Târgșor* a fost solicitată să apară și în Franța, în limba franceză și își va face apariția în librăriile franceze în curând.

În afară de proiectul antologiei prezente de interviuri (luate de oameni de cultură cunoscuți), de a sta de vorbă cu Victor Roșca și a rememora împreună cu el o viață de om, al cărui destin oglindește destinul unei generații întregi, destinul câtorva generații, de fapt, din perioada neguroasă a comunismului în România și urmările lui, au existat și alte lucrări și studii ale altor oameni de cultură, care au redat publicului canadian o parte din istoria vieții dlui Victor Roșca. De exemplu, Corina Ilea, absolventă a unui doctorat la Universitatea Concordia din Montreal în 2012, obținând accesul la dosarele întocmite de Securitate, pe care Victor Roșca le-a obținut de la CNSAS, cuprinzând peste 700 de pagini, în care era notat cum a fost urmărit Victor Roșca de Securitate. Expoziția propusă de Corina Ilea a constat în prezentarea dublei biografii a lui Victor Roșca, cea reală trăită de el cu familia, expusă în albumele de fotografii familiale și alta paralelă, țesută de Securitate, din 1948, de la prima arestare, până în anul 1988, la plecare în vizită la fiica lui din Canada. Cele 350 de note informative și rapoarte de urmărire ale Securității au fost scrise pe înălțimea a două coloane, cu data de emiteră a fiecărei note. Iar cei 42 de informatori puși pe urmele sale, au fost concretizați în 42 de cutii negre asemănătoare voluminoaselor aparate fotografice ce echipau vechile laboratoare fotografice, înșirate pe un perete, prin orificiul cărora te puteai uita înăuntru (sugerând intruziunea).

Victor Roșca îmi este vecin și prieten, cu toate că ne despart 40 de ani de existență. Astfel, am ocazia să îl vizitez destul de des și să stăm de vorbă la o cafea turcească sau să preparăm expedierea revistei *Candela* la abonați. Este plin de umor și de povești, locuit de un spiritul tânăr care l-a ajutat să treacă cu bine prin toate greutățile. Acum mândria lui sunt copiii și nepoții. Cele două fete i-au „călcat pe urme” cum s-ar zice, fiind tot inginer constructor și întemeindu-și familii prospere. O singură petală s-a rupt din diadema lui de vise și împliniri: Linuca, soția lui, care l-a părăsit prematur acum câțiva ani, în urma unei boli grave. Însă felul lui direct și prietenos împreună cu dârzenia de care a dat întotdeauna dovadă îl fac să aibă nenumărați prieteni și colaboratori (la revista *Candela de Montreal*). Și, bineînțeles, mulți admiratori, dintre care s-au strâns împreună, nu puțini, dar remarcabili oameni de cultură pentru a scrie această carte.

Îi urez o viață lungă, apărată de aceeași providență divină care l-a salvat de nenumărate ori de la pieire și multă inspirație și putere!

CÂNTEC BLAJIN

Gabriela TÂNASE

Apusul soarelui se subția ca o lacrimă printre pleoapele pătate de toamnă ale livezii. Robită de rod, lumina lui roșiatică se prelingea peste odaie, strângând între degete opalul perdelelor murdărite de umbre. În răstimpuri, vântul despletea câte un cârd de cocoare târzii, răsfrîndu-l pe lanul plin de maci al cerului.

Toamna se prăvălea tumultuoasă în sufletul conitei, rostogolindu-i-se pe acoperișuri, înecându-i streșinile, gâlgâind în uluce

și scufundându-i cărările... În fiecare an, toamna îi sosea altfel.

Numai cântecul blajin al poștaşului rămânea neschimbat :

" În veci cânta-voi că-s fericit, astăzi, prin Domnul, sunt mântuit... " Mulțumi printr-o reverență sfioasă pentru corespondență, zâmbindu-i creștinului și iubindu-l pentru pâinea aceea gustoasă a fericirii lui pe care o împărțea zilnic și cu ea. S-ar fi mulțumit numai și cu câteva firmituri.

Valul fierbinte al bucuriei începuse să se ridice din adâncurile ochilor de cicoare ai conitei. Deschise plicurile cu scrisori... Era chiar scrisul celui așteptat... Frumos, fin, curat așa cum îl știa... Ca inima lui... Ca privirile lui, albastre-verzui... Simți o aripă ca de înger pe creștet. Fericirea?!...

...Ploua. Încetișor și cuminte. Luna se zbătea între nori ca o pasăre rănită. Înlauntrul stropilor, o cumplită tăcere... Ferestrele odăii ei se înecau în întuneric. Conița se baricadase în sine ca într-un ghetou. Alergă desculță în ploaia de afară, apărându-se astfel de cea de pe dinlauntrul ei, săltând zgomotos în bălțile lăptoase ca să rateze rolul de victimă, rolul acela atât de omenesc, care aduna în el întreaga recuzită a condiției umane. Făptura ei frumoasă curgea în arabescurile unui timp binecuvântat, izbăvit de atingerea secunde. Își inela părul pe degete... Stropii îi treceau prin gene de-a dreptul în sânge.

Conacul cufundat într-un albastru-verzui inert părea o torță de întuneric.

Simți o aripă ca de înger pe creștet... Fericirea?

Zărilor îngăimau fulgere. Sufletul conitei începu să miroase a ploaie. În fuga ei spre casă se scutură de diadema de picături ca de un nimb nemeritat. Nu dojeni lemnul ud al ușii. Îi dăduse atâta răgaz, așteptând-o larg deschisă... În oglinda din perete se pierdu de lume... Își făcu un cuib între arcurile propriului surâs, în timp ce, cu părul netezit de ploaie, atinse jilav umărul nopții. Luă mecanic creionul și încercă să-și adune gândurile în hamul cuvintelor. Scrisese multe cărți dar nu simțise niciodată o fericire

desăvârșită și trainică, care să-i izbăvească toată ființa de arșița ploilor... Scrisul... doar un catharsis...

Își aduse aminte de liniștea pe care i-o dădeau paginile răsfoite la culcare. Poate că acolo se afla răspunsul pe care-l nădăjduia. Întinse mâna după cartea grea, îmbrăcată în piele cărămizie și lucioasă, cea pe care slujnicuța i-o dăruise de curând... Cuvinte moi și dalbe începură să nuntească prin fața ochilor ei, picurându-i în inimă un ospăț al bucuriei care făcea să pălească grotesc atât frumusețea visului ei de iubire cât și avuțiile ei, renumele, statusul - ascendente telurice care de multa vreme nu-i mai procurau niciun huzur sufletesc...

Deschise la întâmplare o pagină pe care era scris, printre altele :

"Mulți zic: „Cine ne va arăta fericirea?” Eu însă zic: „Fă să răsară peste noi lumina feței Tale, Doamne!” (Psalmi 4 :6)

Ochii ei alunecau de pe un cuvânt pe altul, sorbindu-le strălucirea... Se lăsă în poala lor luminoasă ca în brațele mamei...

"Cine cugetă la Cuvântul Domnului găsește fericirea, și cine se încrede în Domnul este fericit." (Proverbele 16 :20)

"Ferice de oricine se teme de Domnul și umblă în căile Lui"(Psalmi 128:1).

Își diminuea respirația spre a nu impieta seninul țărmlui îndepărtat a cărui frumusețe începuse, deja, să o intuiască:

"Cât pentru mine, fericirea mea este să mă apropii de Dumnezeu: pe Domnul Dumnezeu Îl fac locul meu de adăpost, ca să povestesc toate lucrările Lui." (Psalmii 73 :28)

Se elibera de ea însăși, lăsându-se subjugată de bunătatea lui Celui Nesfârșit:

"Gustați și vedeți cât de bun este Domnul! Ferice de omul care se încrede în El!"(Psalmi 34:8)

"Eu zic Domnului: „Tu ești Domnul meu, Tu ești singura mea fericire!" (Psalmii 16:2)

Roșul aprins al soarelui la răsărit, ridicându-se din Cartea Cărților, îi sfînșea toată ființa... Întoarse febril și cu rost altă pagină. Timpul se opriese...

"Păzește dar legile și poruncile Lui, pe care ți le dau azi, ca să fii fericit, tu și copiii tăi după tine, și să ai zile multe în țara pe care ți-o dă Domnul Dumnezeul tău pe vecie. "(Deuteronomul 4 :40)

"Da, fericirea și îndurarea mă vor însoți în toate zilele vieții mele, și voi locui în Casa Domnului până la sfârșitul zilelor mele. "(Psalmi 23:6)

S-ar fi refugiat să trăiască în Cartea aceasta din care curgeau spre ea valuri de speranță, bunătate și tandrețe... Începea să înțeleagă rostul zilelor ei...

"Dar cine își va adânci privirile în legea desăvârșită, care este legea slobozeniei, și va stăruie în ea, nu ca un ascultător uituc, ci ca un împlinitor cu fapta, va fi fericit în lucrarea lui. " (Iacov 1:25)

"...așteptând fericita noastră nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor Isus Hristos. " (Tit 2:13)

Fericirea pe care i-o ofereau aceste cuvinte o îndemna s-o prelungească...

"Ferice de cel ce îngrijește de sărac, căci Domnul îl va scăpa în ziua cea rea. " (Psalmii 41 :1)

"Ferice de cei săraci în duh, căci a lor este Împărăția Cerurilor!"

"Ferice de cei îndurerați, căci ei vor fi mângâiați! "

"Ferice de cei blânzi, căci ei vor moșteni pământul! "

"Ferice de cei flămânzi și însetați după dreptate, căci ei vor fi săturați! "

"Ferice de cei milostivi, căci ei vor avea parte de milă! "

"Ferice de cei cu inima curată, căci ei Îl vor vedea pe Dumnezeu!"

"Ferice de cei împăciuitori, căci ei vor fi numiți fii ai lui Dumnezeu! "

"Ferice de cei persecutați din pricina dreptății, căci a lor este Împărăția Cerurilor!" (Matei 5: 3 -10)

Putea să-și formuleze clar și inimaginabil de adânc gândul că ceva extraordinar o aștepta. Foarte aproape, foarte curând... Ceva mareț, înfricoșător și maiestuos!... Ceva mai presus de orice, duios!...

"Ferice de cel ce citește și aude cuvintele profeției și de cel ce păzește lucrurile scrise în ea, căci vremea este aproape! " (Apocalipsa 1:3)

Ochii ei albaștri și mirați de păpușă rusească, puteau clipi a iertare, trezindu-se la sens... Toata făptura conștientă se scutura de dărmăturile trecutului. Glasul Celui Sfânt o învăluia cu tandrețe plin de făgăduințe. Va auzi ea chemarea?... O va asculta?

"Iată, Eu vin curând! Ferice de cel ce păzește cuvintele profeției din această carte!" (Apocalipsa 22:7)

Dimineța se furișă pe sub perdele. Cenușul nepotrivirii dintre întuneric și lumină se așeza pe chipul ei. Chiar și așa, conștienta nu părea obosită. Ochii ei exprimau taina unuia dintre cele mai frumoase lucruri pe care le-a făcut Dumnezeu pentru oameni.

Simți o aripă de înger pe creștet. Fericirea!!!... Dumnezeu coborâse în inima sa...

Ce este fericirea?

Ar putea fi fericirea într-o condiție sine qua non cu frumusețea, bogăția, tinerețea sau prestigiul? Adică oamenii mai puțin înzestrați fizic, cei care trăiesc într-o sărăcie lucie, aceia care au trecut demult de prima tinerețe sau cei despre care nu scriu revistele n-ar putea fi fericiți? Nu, desigur. Ceea ce se întâmplă în viețile multora dintre "cei mai neînsemnați" demonstrează întocmai contrariul.

Ce se spune că este fericirea?

În dicționarul explicativ fericirea este descrisă ca fiind "starea de mulțumire sufletească intensă și deplină, determinată îndeosebi de satisfacerea unei năzuințe."

Wikipedia notează că "fericirea este o stare mentală de bine, fiind caracterizată de emoții pozitive sau plăcute, de la

mulțumire la bucurie intensă și ca diferite abordări biologice, psihologice, religioase și filozofice s-au străduit să definească fericirea și să identifice sursele sale.

Diverse grupuri de cercetare, inclusiv psihologia pozitivă, au făcut eforturi pentru a aplica o metodă științifică de a răspunde la întrebări despre ceea ce este „fericirea” și cum am putea-o atinge.

Filozofii și gânditorii religioși definesc fericirea în termeni de a trăi o viață bună sau înfloritoare, mai degrabă decât pur și simplu ca o emoție.

Fericirea socratică este viața în conformitate cu etica și nu e neapărat însoțită de emoții pozitive. "

Martin Seligman, educator, psiholog și scriitor american, afirmă în cartea sa "Authentic Happiness and Flourish" că "fericirea este un complex de trei elemente: plăcerea, integrarea și semnificația. Plăcerea se referă la sentimentele pozitive pe care le are omul. Integrarea se referă la capacitatea de a interacționa conform dorințelor omului cu cei din jurul său. Semnificația este puterea omului de a da sens și valoare acțiunilor lui. "

Ce spune Biblia că este fericirea?

Fericirea este prezentată în Biblie ca o alegere în urma căreia ființa umană se re-leagă de Creatorul său. Omul care dă curs Planului Primordial, umplându-se de sensul de a se re-crea, transforma, după chipul lui Dumnezeu în condițiile și în maniera stabilite de El, numai acela poate fi purtătorul unei fericiri autentice.

De ce? Pentru că Dumnezeu are drepturile de autor. Cel care l-a creat pe om știe cel mai bine ce îl poate urca pe acesta din urmă pe culmile fericirii.

Fericirea autentică nu depinde de împrejurări. Există pe întreg pământul numeroase persoane bolnave, sărace, exploatate care trăiesc în ascultare de Dumnezeu și care fac dovada uimitoare a acestei jinduite avuții. Un caracter nobil ca rod al unei relații profunde cu Divinul, strădania pentru câștigarea resurselor materiale necesare vieții - între reperele valorilor cerești pentru viața umană, precum și confortul unei familii armonioase dedicate lui Dumnezeu sunt unii dintre factorii cei mai importanți care înseninează și susțin ființa umană în propensiunea ei către fericire.

Însă fericirea autentică nu depinde de împrejurări pentru că fericirea este, în definitiv, o persoană. Creatorul. Fericirea înseamnă Dumnezeu în om. Un om îndumnezeit este un om fericit.

De felul în care se va împleti tainic, în viața sa personală, ființa umană cu Tatăl ceresc va depinde calitatea simțămintelor sale în raport cu sine și cu semenii săi.

Înțelepciunea acestui echilibru este redată în scrisoarea lui Dumnezeu către omenire, Biblia, în care nu există o rețetă pentru fericire, dar în care sunt revelate și relevante principiile de viață care conduc spre ea. Oricât de diferiți am fi, fiecare dintre noi poate fi fericit, trăind în Dumnezeu.

Auzi cântecul blajin al poștaşului, drag cititor? Îl vei asculta? Dacă vrei să fii fericit, împarte-l cu semenul tău. Fericirea este tot ce împarți cu alții, luând mai întâi din Dumnezeu. Pentru că un om îndumnezeit nu poate fi decât un dăruitor fericit.

TRICOLORUL ROMÂNESC –

”Trei culori cunosc pe lume, ce le țin ca sfânt odor”.

Angela FAINA

În fiecare zi vedem tricolorul fluturând pe instituțiile publice, dar el nu este doar un decor oficial, el este un simbol. Roșu, galben și albastru sunt cele mai frecvente culori care apar pe toate țesăturile populare din toate regiunile României. Astfel, culorile stindardului au străbătut veacurile fiind transmise cu sfințenie din generație în generație. Aceasta înseamnă că memoria ancestrală a unui popor nu poate fi ștearsă nici chiar de atotputernica și nemiloasa scurgere a timpului. Culorile drapelului românesc -

roșu, galben și albastru - sunt de origine străveche, iar reunirea lor pe stindardul național are adânci semnificații istorice, exprimând dănuirea noastră neîntreruptă pe aceste locuri, în care ne-am plămădit ca popor, legăturile permanente între românii de pe ambele versante ale Carpaților, idealurile de unitate și independență nutrite cu ardoare de neamul românesc de-a lungul întregii sale existențe.

La timpuri grele, românii își chemau frații de peste munți în ajutor și tot la frații lor, găseau adăpost în vremuri de restriște. De-a lungul veacurilor, ei erau mereu confrunțați cu violența popoarelor venind cu gând mișel de cucerire, năvălitori sălbatici sau vecini vicleni și hapsâni, lacomi în a se înfrupta din averea noastră. Aceste evenimente nefaste le solicitau mereu vigilența, puterea și hotărârea fermă de apărare. Uniți mereu, și la bine și la greu, sprijinindu-se de-a lungul veacurilor, ei erau conștienți că aparțin aceluiși neam. Visau să trăiască într-o zi, împreună, în aceeași mare familie a neamului, sub același stindard și domn. Dar vremuri îndelungate soarta le-a fost vitregă. Timpurile nu erau încă propice pentru realizarea acestui vis. Erau doar dorințe arzătoare care-și așteptau realizarea. Aceste vremuri aveau să vină, grăbite de dorința românilor de a trăi în aceeași patrie mamă și sub aceeași flamură, uniți la bine și la rău în vatra noastră comună, bazinul carpato-pontic-dunărean, leagănul nostru unde ne-am crescut copiii, ne-am înhumat părinții, leagănul limbii, al tradițiilor și culturii specifice numai nouă.

Mergând înapoi pe firul istoriei, cea mai veche însemnare despre tricolor este faptul că aceste culori apăreau pe scuturile dacice. Începând cu anul 175 e.n., stindardul dac s-a impus ca stindard al majorității legiunilor romane, triumfând și în a doua jumătate a secolului al IV-lea, cu prilejul vizitei la Roma a împăratului Flavius Iulius Constantinus, fiul împăratului Constantin I. Acest fapt este real, ne confirmă documentele militare rămase. Scrie negru pe alb: *stindardul de luptă al dacilor purta culorile roșu, galben și albastru*, însă nu în aceeași proporție a culorilor (33%), acestea fiind dispuse orizontal: roșu în partea superioară, galben în mijloc și albastru la bază. Culorile, *roșu, galben și albastru* apar de asemenea și în fresca din mormântul regelui get Dromichete care a fost descoperit în Bulgaria în Valea Regilor Traci. Culorile se află pe scuturile

regale care delimitează fresca și care sunt identice cu scutul regal purtat de Decebal (așa cum apare în scena de pe Columna lui Traian). Pe scutul regal apar două petale roșii și două petale albastre pe fond auriu. Putem fi mândri așadar că roșu, galben și albastru ne însoțesc de peste 2300 de ani. Conform datelor cuprinse în *Notitia Dignitarium*, un document militar al arhivelor imperiale romane, stindardul de luptă al dacilor purta culorile roșu, galben și albastru, aceleași culori de la primele legiuni geto-dace cantonate în Bretania și Capadocia, în care fuseseră recrutați ca mercenari luptătorii daci. După căderea Imperiului Roman de Apus, stindardul dacilor a fost preluat și folosit de armatele bizantine până la finele secolului X. Decretul imperial, care stabilea și însemnele acestor teritorii, descrie astfel stema Daciei Justiniene: „din partea dreaptă, în prima diviziune, scut roșu, în mijlocul căruia sunt văzute turnuri, însemnând Dacia de dincolo, în a doua diviziune, scut ceresc (de culoarea cerului, adică albastru), cu semnele tribului burilor, ale cărui două laturi (margini) sunt albe, iar mijlocul (câmpul dintre cele două scuturi) auriu (galben) ”. Mai târziu, în anul 1185, frații valahi din sudul Dunării, Petru, Asan și Caloian, au condus o armată de răsculați contra bizantinilor, ai cărei oșteni aveau pe sulite flamuri cu reproducerea dragonului-lup al dacilor, plus cele trei culori: roșu, galben și albastru. Puternic legați de tradițiile și marile virtuți ale înaintașilor, dar obligați să trăiască timp îndelungat despărțiți în trei principate – Moldova, Muntenia și Transilvania, românii au preluat culorile drapelului inițial, făcând din fiecare culoare câte un stindard pentru fiecare principat, expresie a vechimii și dănuirii lor pe pământul strămoșesc, pe care nu l-au părăsit niciodată oricât de vitrege ar fi fost vremurile. Reunirea acestora, mai apoi, după un timp, pe același drapel, este în final, încununarea prin grele și neconținute eforturi a realizării unității naționale.

Steagul Moldovei, având bourul, pe o parte și Sf. Gheorghe călare pe un cal alb în luptă cu balaurul, pe cealaltă parte, era de culoare roșie. Conceput probabil de Bogdan I (1359 – 1365), la întemeierea țării, care a preluat culoarea roșie, transmisă de tradiție, din vremea Daciei Traiane, el a fost păstrat identic de urmașii săi la domnie. În timpul lui Ștefan cel Mare (1457 – 1504), steagul era din atlas roșu și avea reprezentat, pe o față, pe Sf. Gheorghe încoronat de doi îngeri, stând în jilt și cu picioarele zdrobind un balaur cu trei capete, iar pe cealaltă față era reproducă stema țării (capul de bour).

Călătorii poloni în trecere spre Constantinopol, Samuel Twardowski, la 1622 și Ioan Gnindski, la 1677, îl menționează ca fiind din damasc și din aceeași culoare roșie. Pe un document emis la 1817 de Scarlat Calimahi (1812 – 1819) se văd în culori două steaguri roșii. În timpul domniei lui Mihail Șutu (1819 – 1821) pe stindardele Moldovei apare Sf. Gheorghe călare, pe fond roșu. La fel, steagul armatei moldovenesti sub Mihail Sturdza

(1834 – 1849) avea bourul în mijloc și în fiecare colț câte un pătrat mare roșu.

Dar cine este autorul contopirii celor trei culori într-un singur drapel și când s-a înfăptuit aceasta? Cel care a contopit pentru prima data cele trei culori într-un singur drapel, a fost Mihai Viteazul, primul unificator al țărilor românești, care intrând victorios în cetatea Alba Iulia a întrunit sub sceptrul său, în anul 1600, stăpânirea Munteniei, a Transilvaniei și a Moldovei. În Muntenia, steagul cel mare al țării pe timpul lui Mihail Viteazul (1593 – 1600), înainte de unificare și descris de cavalerul italian Ciro Spontone, era din damasc galben – auriu, cu vremea decolorat în alb, având la centru o acvilă neagră, stând pe o ramură verde de ienupăr și ținând în cioc o cruce patriarhală roșie.

Același stindard galben – alburii e menționat de două știri de origine poloneză, din 19 și 29 mai 1600, relative la lupta de la Hotin, dintre Mihai- Viteazul și Movilă. Documentele vremii ne vorbesc despre prețuirea pe care a acordat-o ilustrul voievod steagului țării, în care neîndoiește vedea întrupată glia strămoșească, pentru apărarea căreia lupta. Nici în momentele

grele, nici în clipele în care era pusă în cumpănă însăși viața sa, Mihai Voievod n-a uitat de steag. Este semnificativ faptul că după bătălia de la Mirăslău, din septembrie 1600, cu imperialii comandați de generalul Basta, în care sorții nu i-au surăs, Mihai nu s-a retras de pe câmpul de luptă până nu i s-a adus steagul țării, pe care, strângându-l la piept, l-a luat cu sine. Acest steag cu câmpul galben, „era foarte vechi și privit de români ca sfânt”, după cum precizează același Spontone. Fusesse „semnul și marca cea mai importantă a Țării Românești” sub Neagoe Basarab (1512 – 1521) și Vlad Țepeș (1456 – 1462) și îl însoțise pe Mircea cel Bătrân (1386 – 1418) și pe voievozii de dinaintea lui pe câmpurile de bătălie fiind cu siguranță o moștenire de la Basarab cel Mare (1317 – 1352), care-l primise, la rândul său, prin tradiție, din vremea Daciei Traiane și-l păstrase la întemeierea țării, ca simbol al legăturilor cu înaintașii.

Românii ardeleni n-au avut posibilitatea să-și aleagă singuri culoarea drapelului și n-au fost reprezentați printr-un simbol aparte pe steagul și stema principatului, nici în evul mediu și nici în epoca modernă, datorită asupririi naționale la care au fost supuși de stăpânirea maghiară și apoi de cea austro – ungară, (deși constituiau majoritatea populației și erau locuitorii autohtoni ai Transilvaniei). Ei au avut, totuși, un simbol propriu, culoarea albastru : azur (cer), moștenită din vremea Daciei Traiane, pe care, dacă n-au putut s-o impună pe însemnele heraldice ale țării, datorită politici ungurilor, au păstrat-o pe stemele de familie și au transmis-o, astfel, din generație în generație, ca expresie a vechimii și înfrățirii lor cu glia străbună. În sprijinul celor de mai sus, menționăm că în perioada dominației maghiare, în timp ce stemele acordate nobililor sași și unguri au în majoritatea lor culoarea roșie, cele date familiilor de origine română sunt în exclusivitate de culoare albastru –azur. În colecția J. Siebmacher, de pildă, unde sunt publicate aproape 2500 de steme acordate nobililor din Transilvania, apar, pe lângă stemele maghiare, săsești și secuiești, peste 500 de steme ale familiilor nobile românești, care se prezintă sub forma unui scut având ca mobile, într-un câmp întotdeauna azur (albastru), oșteni călări sau pedestri, înarmați cu spade drepte sau curbe, luptând împotriva unor turci, precum și felurite animale și diverse alte însemne. De altfel, culoarea

albastră a fost introdusă și pe însemnele heraldice ale unor familii boierești din Muntenia și Moldova, tocmai pentru a desemna deținerea unor posesiuni în Transilvania și, totodată, legăturile existente în evul mediu între țările române. În stema familiei Văcărescu, de exemplu, apare ca o dovadă a apartenenței districtului Făgăraș la Țara Românească, o cetate crenelată, având arborat, în dreapta sus, un drapel albastru.

Se poate, deci, afirma că plasarea la un loc, pe același drapel, a celor trei culori, roșul românilor moldoveni, galbenul românilor munteni și albastrul azur al românilor transilvăneni, reprezintă ideea că steagul tricolor este steagul celor trei țări române la un loc, țară alcătuită din provinciile ei, Moldova, Muntenia și Transilvania. Nu mai încapă nici o îndoială că la acest adevăr se gândea Mihail Kogălniceanu când spunea, în 1867, că tricolorul românesc înseamnă „neamul nostru, din toate țările locuite de români”. Privită în contextul realităților politice ale vremii, unirea țărilor române, realizată prin forța militară și iscusința diplomatică a lui Mihai Viteazul, apare ca expresia concretă a polarizării în jurul lui, a întregului popor român, ce avea conștiința unității sale. Tocmai existența conștiinței unității de neam explică strategia lui Mihai pentru înfăptuirea „planului dacic”, care-și propunea să reconstituie în formă românească vechea unitate politică pe care o reprezentase Dacia în antichitate. Ferm hotărât, determinat de ideea pe care cu consecvență o urma, el și-a văzut visul împlinit putându-se de acum intitula : „Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Românești și Ardealului și a toată Țara Moldovei”. El a făurit drapelul național prin contopirea culorilor de pe steagurile celor trei principate românești, drapel, care de la el mai departe, a devenit simbolul unității noastre naționale. Această constatare se bazează pe cercetarea diplomelor și a stemelor pe care Mihai Viteazul le-a acordat, potrivit obiceiurilor vremii, după bătălia de la Șelimbăr, din 18/28 octombrie 1599, atât vitejilor boieri munteni cât și nobililor români sau secui din Transilvania care i s-au alăturat. Pe diploma acordată lui Preda Buzescu, de pildă, apare un scut militar timbrat de un coif închis cu gratii, pe care stă o coroană antică, din care apare figura unui leu. De pe coama coifului și de sub coroană iese o flamură cu aspect de mantie, în trei culori așezate vertical, albastru la dreapta (steagul românilor transilvăneni), galben la mijloc (steagul românilor munteni) și roșu la stânga (steagul românilor moldoveni). Se cunosc până acum peste 20 de diplome eliberate de cancelaria lui Mihai-Viteazul din Transilvania, în anii 1599 și 1600, cu steme care au tricolorul albastru, galben și roșu, iar la unele și pe scuturi. El a refăcut în formă românească integritatea vechii Dacii și a reînviat tricolorul din epoca romană, conferindu-i valoare de simbol al unității noastre naționale. Mihai-Viteazul a luptat până la sacrificiul suprem pentru acest ideal sfânt, înfăptuirea unirii într-un singur stat a românilor din cele trei principate. El a sfințit drapelul național cu sângele său, lăsând idealul său spre înfăptuire următoarelor generații. Salvat de Mihai Viteazul după înfrângerea de la Mirăslău, steagul a fost păstrat cu mare cinste și de Radu Șerban (1602 – 1611), ca steag al țării în vremea domniei sale. Relatând primirea la Târgoviște a contelui Camillo Cavriolo, trimis de împăratul Rudolf al II-lea pentru a-i duce lui Radu Vodă stindardul imperial, o dată cu confirmarea titlului de principe al imperiului, tot Spontoni arată că la marea ceremonie care a avut loc atunci la curtea domnească, a fost adus și steagul cel mare al țării, din damasc galben – alburii, socotit sfânt. Voievodul a poruncit ca acest sfânt steag al țării, să fie purtat înainte, cu prioritate, la defilarea ce a urmat. Tricolorul reappare în timpul lui Matei Basarab (1632 – 1654), ales domn al Munteniei. El s-a manifestat permanent ca un adversar al Imperiului otoman, față de care a păstrat o atitudine demnă dar ostilă fiind hotărât la nevoie să reziste cu armele. Matei Basarab, afirmase încă din 1632 că „În afară de Dumnezeu, de nimeni nu

ne vom teme dacă țările noastre vor păstra buna înțelegere de până acum!”. El se bucura de multă autoritate, contemporanii numindu-l „prea luminatul stăpân și voievod al acestor țări dacice”. Se cunosc până acum două documente de la Matei Basarab Vodă care au pecetea legată cu un șnur în culorile drapelului național. Sigiliul cel mare rotund al Țării Românești, de pildă, confectionat din ceară roșie, este atașat hrisovului din 27 noiembrie 1640 cu un șnur împletit din mătase roșie, galbenă și albastră. Tot cu un șnur de mătase roșie, galbenă și albastră este atașat sigiliul mijlociu al voievodului muntean la hrisovul din 20 august 1648. Chiar și numai aceste două exemple fac pe deplin dovada că și Matei Basarab, a dat expresie năzuințelor de veacuri ale românilor către unitate și neatârănare, sintetizate în tricolor, acest simbol transmis pe mai departe urmașilor ca simbol al neamului românesc.

Continuând opera înaintașilor de apărare a intereselor tuturor românilor, Șerban Cantacuzino (1674 – 1688) domn al Țării Românești, a croit și el planuri de eliberare de sub jugul otoman a celor trei țări surori și de unire a lor într-un singur stat, sub conducerea sa, voind, ca și Matei Basarab, să-l imite în această privință pe Mihai Viteazul. Cele trei culori ale drapelului național, exprimând idealul de unitate a românilor de pretutindeni, se pot și astăzi vedea pe steagul care l-a însoțit pe Șerban Cantacuzino la asediul Vienei. El a lăsat pe câmpul de luptă de sub zidurile Vienei, ca amintire, o troiță și un steag, care a ajuns mai târziu la Muzeul din Drezda, de unde a fost adus în 1937 în țară și expus la Muzeul Militar din București. El este de mătase, din trei fâșii orizontale cusute între ele cu ață galbenă și are o singură față, fiind lipsit de un suport de pânză. Sus, se află scris în românește : „Vitejia dreaptă să biruiască”, iar dedesubt, trei stele cu câte șase raze. Nepot și succesor al lui Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu (1688 – 1714) a dus și el, o abilită politică. Înțelegând că prin forța armelor nu va putea înlătura stăpânirea turcească, Constantin Brâncoveanu a inițiat sisteme de alianță și de negocieri de tratate cu Austria, Moldova și Rusia. Este semnificativ, în acest context, prezența tricolorului românesc pe stema domnului muntean, din anul 1695 cu prilejul acordării titlului de principe al imperiului de către Leopold I. Ea constă dintr-un scut în mijlocul căruia se află un călăreț costumat ca un ostaș din legiunile romane, ținând în mâna dreaptă o spadă în vârful căreia se află un cap de turc. Pieptarul călărețului este roșu, coiful, sabia și sandalele acestuia, precum și frâul și șaua calului sunt galbene iar fondul scutului este albastru. Asocierea celor trei culori ale drapelului național pe stema familiei Brâncoveanu subliniază dragostea sa de glie și de neam, idealurile care i-au călăuzit domnia, între care menținerea neamătății și înfăptuirea unității statale românești.

În a doua jumătate a secolului al XVIII – lea, tricolorul apare și în Moldova pe stema familiei Ghica. Introducerea tricolorului a fost un fapt sugestiv în a exprima împotrivirea lui față de știrbirea unității teritoriale și a autonomiei țării. Tricolorul avea în dreapta pe albastru, acvila cruciată de aur (galbenă), iar în stânga pe roșu, capul de bour, de asemenea de culoare galbenă.

După răscoala țăranilor români ardeleni din 1784, condusă de Horea, se înregistrează la începutul secolului XIX – lea, în Țara Românească, o altă mare ridicare la luptă, sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, pentru scuturarea dominației străine și cucerirea libertății naționale. Caracterul național al Revoluției din 1821 s-a pus în evidență din nou, prin includerea tricolorului pe steagul ridicat de Tudor. El simboliza ideea de unitate și independență a „tot norodul românesc”. Un astfel de steag care a fost recondiționat, a fost depus, în urma unei ceremonii speciale, la Casa Armatei din București. Cele trei culori ale drapelului național sunt incluse subtil, dar perfect vizibil, în cromatica veșmintelor purtate de personajele cu valoare simbolică de pe steag, în ordinea și gruparea lor de astăzi. Tricolorul de pe

flamură îl regăsim și pe ciucurii cu care erau împodobit stindardul. Cei 46 de ciucuri, au fost executați fără nici o discreție în culorile naționale a căror îmbinare este cum nu se poate mai expresivă, tricolorul apărând aici în toată măreția și splendoarea lui. Este de remarcat că pentru prima dată, celor trei culori li se atribuie o semnificație: **Libertate (albastrul cerului), Dreptate (galbenul ogoarelor), Frăție (roșul sângelui).**

Tricolorul a fost adoptat în Țara Românească pentru prima dată ca drapel de luptă al oștirilor armatei în 1834, având cele trei culori: roșu, galben și albastru și un vultur la mijloc. La numai câțiva ani după introducerea în 1834, de către Alexandru Dimitrie Ghica, a culorilor naționale pe steagurile oștirii muntene, în Transilvania, la marea adunare de la Blaj din 3/15 mai 1848, deasupra mulțimii se va înălța demnă „flamura cea mare tricoloră a națiunii române”, pe care erau însemnate cuvintele : „Virtus Romana Rediviva” adică „Virtutea romană reînviată”. Era un steag mare, confectionat cu o săptămână mai devreme și declarat drept drapel național de Conferința de la Sibiu din 26 aprilie – 8 mai 1848, dovedindu-se prin aceasta că și românii doreau să fie o națiune cu aceleași drepturi la viață proprie ca și celelalte națiuni ale principatului și nu doar tolerată, ca până atunci. Un astfel de steag, având culorile așezate orizontal, în ordinea albastru, galben, roșu, a servit și lui Avram Iancu „Craiu Moșilor”, general al legiunii „Auraria Gaemina” ca steag al oștirii sale de lăncieri moși în luptă directă cu honvezi unguri. Pe Câmpia Libertății au venit să asiste la acest mare eveniment și reprezentanți străini. Înțelegând mesajul norodului și a conducătorilor săi și impresionat de entuziasmul și emoția cu care mulțimea de pe întinsul Câmpiei Libertății s-a strâns sub faldurile steagului național, cărturarul Sas Stephan Ludwig Roth, aflat de față la acea grandioasă manifestare, afirma că: „deși drapelul național nu a fost ridicat atât de sus ca să fie văzut de la Dunăre, totuși, cunoscând comunitatea spirituală unită a românilor, cred că fluturarea acestor culori aici, în acest loc, trebuie să fi produs bătăi de inimă la București și Iași”. Este semnificativ în acest sens, precizarea făcută în zilele revoluției de la 1848 de ministrul de externe al Țării Românești, într-o notă adresată turcului Emin Pașa: „Culorile eșarfului ce purtăm noi nu sunt de datină modernă. Noi le-am avut încă de mai înainte pe steagurile noastre”. Culorile și stemele aveau semnificații străvechi, exprimând specificul fiecărei țărișoare românești. La 14 iunie 1848, tricolorul se instituia ca steag național având înscrisă deviza „Dreptate, Frăție”. Decretul guvernamental nr. 252, din 13 iulie 1848, preciza că : „stindardele vor fi tricolore; albastru închis, galben deschis și roșu carmin”. Ele vor fi dispuse vertical și vor fi aranjate în ordinea următoare: „lângă lemn vine albastru, apoi galben și apoi roșu fâlfâind”. În cartea istoricului german J. F. Neigebaur, consacrată Transilvaniei și publicată la Brașov în 1851, se face mențiunea că : „cele trei culori ale drapelului românesc sunt o moștenire de pe timpul Daciei Traiane”.

După o istorie zbuciumată, pe 26 iunie 1848, IA NAȘTERE OFICIAL DRAPELUL NAȚIONAL, fiind decretat de Guvernul revoluționar provizoriu din Țara Românească.

Mai jos, drapelul cu inscripția „Dreptate, Frăție!”

Afirmația istoricului german J. F. Neigebaur că: „tricolorul românesc este o moștenire de pe timpul Daciei Traiane” vine să confirme vechimea multimilenara a steagului și drapelului nostru. Mai târziu, Divanurile Ad-hoc din Moldova și Muntenia exprimau voința unirii românilor din cele două principate într-un singur stat, fapt

devenit realitate la 24 Ianuarie 1859. Baronul Talleyrand de Perigord, președintele Comisiei europene de supraveghere a constituirii Divanurilor Ad-hoc, scria în 1857 contelui Walewski, ministrul de externe al Franței, că în drumul său spre Iași a fost întâmpinat la Bacău de peste trei mii de oameni purtând pieptare cu tricolorul național al unirii, iar la intrarea în capitala Moldovei a fost primit de populația orașului care avea în frunte pe mitropolit, pe episcopi și nouăzeci de preoți, toți îmbrăcați în haine negre și având brăie și cocarde tricolore. Înăptuirea unirii Munteniei cu Moldova, la 24 Ianuarie 1859, a reprezentat actul de voință al întregii națiuni române și încununarea luptelor purtate de atâtea generații de înaintași. În același timp, era o viitoare temelie pentru cucerirea independenței și desăvârșirea statului național unitar, prin unirea cu România a celorlalte provincii aflate sub dominație străină. I-a revenit lui Alexandru Ion Cuza misiunea istorică de a da viață cerințelor legate de consolidarea statului național român, modern. Între acestea s-a înscris, la loc de cinste, reintroducerea oficială a tricolorului ca drapel național al Principatelor Unite. Însuși domnitorul Cuza, la 1 septembrie 1863, în discursul ținut cu ocazia înmânării noilor drapele unităților militare spune : „Steagul e România, acest pământ binecuvântat al patriei, stropit cu sângele străbunilor noștri și îmbelșugat cu sudoarea muncitorului. El este familia, ogorul fiecăruia, casa în care s-au născut părinții noștri și unde se vor naște copiii voștri. Steagul e totodată trecutul, prezentul și viitorul țării, întreaga istorie a României!” El avea culorile redat orizontal, în ordinea următoare: roșu sus, galben la mijloc și albastru jos. Pe una din fețele steagului era imprimată stema Principatelor Unite, iar dedesubt înscrise cuvintele pline de semnificație: „Unirea Principatelor. Fericirea Românilor”.

Prin Constituția din 1866 articolul 124 și prin legile pentru fixarea armeriilor României din 1867 și 1872 s-a stabilit ca tricolorul să aibă culorile așezate vertical, în ordinea : albastru alături de hampă, galben la mijloc și roșu la margine „flotând” liber în aer, iar în centrul uneia din fețe „stema țării”. Mihail Kogălniceanu preciza în ședința parlamentului din 26 martie 1867 că: „Drapelul tricolor, cum este astăzi, nu este drapelul Unirii Principatelor. El este acel ceva sfânt și mai înalt! El este însuși drapelul neamului nostru, din toate țările locuite de români.” Tricolorul astfel instituit, avea să triumfe la 9 Mai 1877, când Parlamentul României, într-un glas cu întreaga națiune, a proclamat independența noastră de stat, cea care a fost gândul ce domina cugetele și simțământul ce încălzea inimile. Regăsirea culorilor celor trei țări române în același steag, drapelul tricolor, are vechi semnificații istorice, hrănite de idealul comun, un vis mareț de întregire a neamului, vis nutrit cu ardoare de neamul românesc de-a lungul întregii sale existențe și care va fi împlinit în curând. Cucerirea independenței de stat a României a dat un puternic imbold mișcării de eliberare națională a românilor din Transilvania, constituind o premiză importantă a desăvârșirii unificării național- statale, ce se va înfăptui la 1 Decembrie 1918. În acea memorabilă zi, seminția lui Decebal și Traian și-a dat întâlnire între zidurile cetății milenare Alba Iulia. Au venit cu toții să asiste la cel mai însemnat moment al istoriei noastre, proclamarea Marii Uniri. În acest moment solemn, cei de față îl reprezentau pe „Poporul Împărat”. Tricolorul românesc a fost arborat cu mândrie în prezența a 100.000 de bărbați, femei, bătrâni și tineri într-o atmosferă înălțătoare. Românii au aflat cu entuziasm, prin glasul autorizat al aleșilor lor, că visul lor milenar s-a împlinit! Sub faldurile tricolorului ce strălucea mândru în lumina blândă a iernii, au aclamat o zi întreagă UNIREA !... marețul ideal împlinit: unirea pentru toate veacurile a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România. Cântau cu toții într-un singur glas, „ *Deșteaptă-te române!*” și „ *Pe-al nostru steag e scris Unire !*” Românii au

trăit cu entuziasm acest moment astral de vis împlinit, clipe de înălțare și exaltare! Epopeea Unirii! Un vis de veacuri biruise! Era cea mai mare izbândă a neamului nostru!

Proclamarea libertății noastre naționale a fost supremul nostru testament de-a lungul timpurilor, un testament al tuturor generațiilor bimilenarei noastre istorii. Așteptată și pregătită de eforturile multor generații, sosirea acestei mărețe clipe era o încununarea firească a unui vis devenit realitate! Roata istoriei a fost definitiv învârtită în această clipă a dreptății, prin voința neclintită și puterea poporului, spre viitorul demn al neamului românesc. Tricolorul devenea astfel steagul național al tuturor românilor. Culorile erau împărțite egal pentru a reprezenta principiul egalității, iar orientarea în sus semnifica verticalitatea noastră ca națiune, ca gândire și acțiune. Trebuie să subliniem și *semnificația culorilor drapelului care vine din străbuni:*

- Albastrul semnifică libertatea, seninul cerului, al cugetului și gândirii neamului românesc, credința și puterea cu care suntem legați de pământul patriei.

- Galbenul exprimă bogăția ogoarelor, grandoarea țării, prestigiul și virtutea.

- Roșul semnifică sângele înaintașilor noștri vărsat pe pământul românesc de-a lungul veacurilor și frăția noastră de sânge. El îndeamnă ca dragostea față de neam și de țară să fie la fel de aprinsă ca focul roșului din steag.

Regăsirea culorilor celor trei țări române în același steag, drapelul tricolor, are vechi semnificații istorice, hrănite de idealul comun, un vis mareț de întregire a neamului, vis nutrit cu ardoare de neamul românesc de-a lungul întregii sale existențe. **De la simbolul dacilor în luptă, la culorile de pe diplomele emise de Mihai Viteazul și trecând cu brio de Revoluția Pașoptistă, apoi de Marea Unire, drapelul României a trăit împreună cu românii, istoria țării noastre.** Simbol național, drapelul, care i-a însuflit pe români în momente grele de luptă, dar și de bucurie, este sărbătorit în fiecare an în 26 iunie. Data a fost aleasă în amintirea zilei când, în timpul Revoluției de la 1848, tricolorul roșu-galben-albastru a fost adoptat ca simbol al națiunii române. De Ziua Drapelului Național, zi de sărbătoare, adoptată prin legea nr. 96 din 20 mai 1998, autoritățile publice și celelalte instituții ale statului sunt obligate să organizeze programe și manifestări cultural-educative, cu caracter evocator sau științific, consacrate istoriei românești și ceremonii militare specifice în cadrul unităților Ministerului Apărării Naționale și ale Ministerului de Interne.

Să nu uităm spusele unei mari personalități:

„Pentru a lichida popoarele se începe prin a le altera, prin a le șterge memoria. Le distrugi cărțile, istoria, cultura și altcineva le scrie alte cărți, le dă altă cultură, le inventează o altă istorie. Între timp, poporul începe să uite ceea ce este și ceea ce a fost, iar cei din jur îl vor uita și mai repede, iar limba nu va mai fi decât un simplu element de folclor, care mai devreme sau mai târziu va muri de moarte naturală.” Milan Hubl (1927-1989), istoric și profesor universitar ceh.

Din acest motiv, cred că este de datoria noastră să repetăm mereu „poveștile” pe care mulți le-ar vrea uitate și să aclamăm cu toții :

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT, ROMANIA MAGNA !
Trăiască TRICOLORUL !

Surse: www.wikipedia.org, www.enciclopediaromaniei.ro,
www.descopera.ro, www.reporterntv.ro, www.cersipamantromanesc.ro,
revista Eroii Neamului nr. 35/2018, www.a1.ro, www.cunoastelumea.ro,
atlas-geografic.net

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile culturale care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Catedrala Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

**Biblioteca „Mihai Eminescu”
a Bisericii „Buna Vestire”**

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

**Școala duminicală
pentru copii
a Bisericii Buna Vestire**

Scopul școlii duminicale este formarea micului creștin. Se transmit copiilor iubirea de semenii, generozitatea, respectul față de părinți. Copiii sunt pregătiți să devină oameni de caracter, integri, harnici.

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 25\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montreal” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

* Candela pe internet:

bunavestire.ca/revista-candela

sau contact la

<http://pages.videotron.com/romanblt/>

**ABONAȚI-DONATORI
CANDELA 2018**

H.D. Silvan	200\$
Constantin Boboc	100\$
Leonard Voicu	50\$
Grigore Grăjdan	40\$
Total	510\$

Cenaclul Eminescu

Vă mulțumesc pentru participarea la întâlnirea din 20 septembrie. A fost o seară reușită în care au alternat momente pline de emoții începând cu materialul prezentat de poetul Alexandru Cetățeanu, și a continuat cu poeme recitate de invitatul surpriză – poetul George Filip și poeta Marcela Straua și cu un expozeu inedit despre George Coșbuc pregătit de profesoara Viorica Băetu. Vă mulțumesc de asemenea, pentru comentariile despre pasajul pe care l-am citit din cartea „SINGUR”.

Ne revedem joi 18 octombrie.

Leonard I. Voicu, președinte

**Programul
Slujbelor religioase**

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Slujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

**Sărbători religioase și
programul liturgic**

- Sâmbătă 8 sept. 2018, Nașterea Maicii Domnului;
- Vineri 14 sept. 2018, Înălțarea Sf. Cruci;
- Vineri 26 oct. 2018, Sf. Mare Mucenic Dimitrie;
- Joi 8 nov. 2018, Sf Arhangheli Mihai și Gavril.

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cununii	Înmormântări
2015	89	12	7
2016	119	15	2
2017	85	15	6
Total	1009	155	50

CENTENAR ROMÂNIA

Duminica 25 noiembrie 2018, Dr. Constantin NEDEA va prezenta la Casa Română a catedralei Buna Vestire din Montreal situată la 8060 Blvd Christophe-Colomb, cu ocazia centenarului unirii conferința intitulată: „Unirea Transilvaniei cu țara mamă – Unire fără condiții.”

Vă invităm să participați la acest eveniment.

**ASOCIAȚIA CANADIANĂ
A SCRITORILOR ROMÂNI**

Își invită membrii la întâlnirea anuală, sâmbătă 3 noiembrie 2018, între orele 14:00 și 17:00, la restaurantul Pacini, 6583 Sherbrooke Est, Montreal, QC, H1N 1C5, lângă Stația de Metrou Langelier, (514) 254-4927.

La ordinea de zi: vom face un bilanț de activitate, un bilanț financiar/plata cotizației anuale, comunicări ale activităților literare/prezentarea propriilor cărți publicate recent, revista Destine Literare (Alexandru Cetățeanu), planuri de viitor pentru asociație, discuții.

Vă rog să confirmați participarea până la data de 18 octombrie, pentru a face rezervările.

Meniul și prețurile pot fi consultate pe site-ul Pacini (pacini.com) sau, direct în local.

Leonard I. Voicu, președinte

**Să ne cunoaștem
profesioniștii din comunitate**
**Me CEZAR CATALIN MIHAI
Avocat**

5497A, Ave Victoria, Bureau 104,

Montréal (Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330, Fax: 514-341-8626

– Imigrație

– Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)

– Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunelor datorate agenților imobiliari)

– Régie du logement

VIOLETA PÎRVU
Courtière immobilier agréé

333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@violeta.ca

**Cele mai bune condiții pentru clienții
români la www.violeta.ca**

**Programul ACR-CMQ
toamna 2018**

- 20 septembrie. Clubul de Aur. 16h30, sala 697
- 20 septembrie Cenaclul „Eminescu” 18h, 697
- 21 septembrie – Servicii consulare, 6767 CDN et.6
- 23 septembrie – Inna-live Montreal. Club soda, 19h30
- 11-13 octombrie . Centenarul Unirii. Expoziția fotografică „Regina Maria. O ambasadoare irezistibilă a istoriei și artei populare române”. 6767 CDN, Sala Mare.
- 12 octombrie, servicii consulare, 10h-17h. 6767 CDN
- 18 octombrie, Clubul de Aur cu Corina Luca, 16h30 sala 697
- 18 octombrie – Cenaclul Eminescu cu Leonard I. Voicu, 18h, 697
- 2 noiembrie – Spectacol extraordinar Dor de Țară, dor de neam” cu Anișoara Puica și Lupu Rednic. 18h Salle Sylvain Lelievre, 3800 rue Sherbrooke Est, H1X 2A2
- 15 noiembrie - Clubul de Aur cu Corina Luca, 16h30 sala 697
- 15 noiembrie – Cenaclul Eminescu cu Leonard I. Voicu, 18h, 697

CENTENARUL MARII UNIRI

TRECEȚI BATALIOANE ROMÂNE CARPAȚII

Cântecul a fost scris (probabil) în timpul Primului Război Mondial ca un cântec de luptă. Unul dintre primele ansambluri atestate de a fi cântat cântecul, în versiunea sa originală (cu trei strofe), imediat după Primul Război Mondial, este corul Bărbătesc din Finteușul Mare, Maramureș, fondat la 1 decembrie 1918 de preotul Valer Dragoș și învățătorii Gavril Bogdan, Nistor Dragoș. Acest cor interpretează cântecul original și astăzi, neîntrerupt încă din 1918.

Treceți batalioane române, Carpații
La arme cât frunze și flori
V-așteaptă izbânda, v-așteaptă și frații
Cu inima la trecători

Ardealul, Ardealul, Ardealul ne cheamă
Nădejdea e numai la noi
Sărută-ți copile părinții și frații
Și-apoi să mergem la război

‘Nainte! ‘Nainte cu sabia-n mână,
Hotarul nedrept să-l zdrobim
Să trecem Carpații, ne trebuie Ardealul
De-o fi să ne-ngropăm de vii.

[wikipedia]

Crucea Eroilor Neamului de pe Muntele Caraiman este un monument construit între anii 1926-1928 pe Vârful Caraiman, la altitudinea de 2291 m, pentru a cinsti memoria eroilor neamului căzuți în Primul Război Mondial. Popular este denumit Crucea de pe Caraiman.

Acest monument a fost desemnat de către Guinness World Records ca fiind cea mai înaltă cruce din lume amplasată pe un vârf montan.

[wikipedia]

Redacția revistei
VĂ INVITĂ SĂ PARTICIPAȚI LA
„FESTIVALUL CANDELA 2018”

Duminică, 4 noiembrie 2018 de la orele 14:00 la Casa Română, Sala parohială a Catedralei Buna Vestire, 8060 Christophe Colomb (intersecție Jarry).

VOR FI PREZENTATE 5 EXPOZIȚII CU VÂNZARE, DE PICTURĂ, ICOANE, CĂRȚI, ARTIZANAT ȘI COSTUME NAȚIONALE

13:30 INTRAREA ÎN SALĂ;

14:00-16:00: PROGRAM ARTISTIC;
PREZENTARE - CORINA DIANA HAIDUC.

- Diana Vîrlan – intonarea imnurilor de stat ale Canadei și României;
- Binecuvântarea Părintelui Liviu Alexandrescu de la Catedrala Ortodoxă Română Bunavestire;
- Discurs de întâmpinare a invitaților: D-l Victor Roșca, fondator și redactor-șef a revistei Candela ;
- Discursurile invitaților:
 - Consulul general al României la Montreal, Ioana-Gabriela Costache;
 - Reprezentantul arondismentului Côte-des-Neiges – Notre-Dame-de-Grâce, Magda Popeanu;
 - Reprezentantul primăriei din Montreal;

PROGRAM ARTISTIC :

- Sceneta „În căutarea fericirii” de Gabriela Tănase;
- Muzică clasică în interpretarea sopranei Diana Vîrlan;
- Recital instrumental, Mircea Gheorghescu la caval, fluier, ocarină... ;
- Recital de poezii Marcela Straua și George Filip
- Dansuri populare, Ansamblul „Datina”;
- Recital Lidia Constantinescu recital pianină;
- Recital de muzică populară, solistă Paula Alecu;
- Dansuri populare, Ansamblul „Datina”;
- Recital de muzică populară, solistă Mariana Iluțiu
- Acompaniament muzical la pianină, Niculae Mărgineanu;
- Tombolă organizată de Marius Finca;
- Sonorizare, Nechifor Mihai; Film, Cătălin Daniel ;
- Lucrări artistice, decorare și organizare sală: Angela Faina;
- Discurs de încheiere: Victor Roșca;

16h00-18h00: Bufet; vizitarea expozițiilor; imagini de centenar etc. Hora Unirii.

Intrarea: Contribuție benevolă, minim 5\$; Mihai Codreanu și Constantin Vintilă.